

Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамках угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

824. List Mikołaja Pszonki do żony o Świąconem w Krakowie za czasów Zygmunta Augusta (odpis z druku).

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

ЛЬВІВСЬКА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМ. В. СТЕФАНИКА НАН УКРАЇНИ

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

ФОНД

4 (Бав.)

ОПИС

1

ОД. ЗБ.

824

Nr 824.

XLIII.

Ob. w katalogu bibl. Odnowskiej
r. 1852 wydanyw na str. 35.

W. S. S.

IV, 7, 12

Milostaini Przembi do niego a swięconym w Kralowice na Jasow
Zygmunta Augusta -

Hic potestis nuperrime, mi dai Straia, Waszei seruum nauhu
charita. Alubiu, iaki tu rozprawas pominie pod stas swiet. Wiel. moony
Zmartywostacia Pamblygo? atoz to mi ni widzialoz, y mialy stoz
podobnego w naszymi stopach! Tu uliszczacim opie naduerywiz iaki
Pan Woiwoda, bo matiz era - wmydlasz ab komnaty, ato iedobly
do Karlu, na siancu bogate obila, szary nape stuwac Miram,
Kuzemni, puharami, wozumoni otworami, iaki szyniz, ci dco ka-
one zepusze: Pamidomij w zauszuciu, a wubnow, wplacutow,
poslyz naszyi iak goch nauwiferty, atgo mi para, ale prz, om,
dmyz wozumow, aindna wozumy, iaki tea. Mi byz Waszei opiz
nat ony, szat idurubny, bo sama prty pomroy wozumy, woz
tz fakki nasiebie w szyniz! Dacuni jopuznam, dz sermone
Waszei gely, Dyanmy chyoje, apstulizne wona naceumy - sam
miodzani bogaci, choda nauwiferytarno - a gely, Waszei
obczynza szyniz, a wozumy, wozumy! atoz to Panie, wozumy
set ison puzumy, wozumy! atoz to on, hawle puzumy, a puzumy
swiata, mi dco adanto malo nacei? atoz iuz stas wielki szyniz
Waszei opizat, bo ci te byci smite szyniz, a Bogum, dz, submit
iz, zi wozumy, prawda szyniz, wozumy, wozumy, wozumy
u Pana Chodorskiego Ministera, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy
ba wozumy, tu dco szyniz, bo nacei u Kralu, wozumy, wozumy, wozumy
om widziannym byz - Zaprout on ty, jui Pana Hetmanna, na
dco Pana Synypata, na swięcony z nacei Dworzany Kilkoma, gely
at z wozumy, a wozumy, Panu Wozumy, jui Ministera, Pan nasz wozumy
iaki miodzany Kral z wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy
nacei, z cetym Dacum, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy
szyniz, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy
di iedobly szyniz, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy
prty Bogum, Bogum, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy
jasmie wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy, wozumy

Laudeque Jesus Christus

Przezorne opatrzenie. Tatwo. Wystawienie w Krolestwie Polskim 2
 samey Rzeczy Woyfka in R: 276000 tak Polskiego jako y Czeskiego
 go Autoramentu na Strone Wiary S. Rzymskiej, Katedralickiej na Rzecz
 Npisi. Majestatu Jk Me Pana Napsyego Witasuwego Augusta 3/
 Myslilime nam panuzgego Ustosmanie Praw, wosnibit Slache
 chich y Granie tegoz Krolestwa regularney ptawy, Lczmus woyfku puz
 gossny ptawy ad Normam Leynu Confederacionis A.D. 1717 po
 stanoisney przez Slachica Polskiego Kochajcego Oryzysne A
 1730 Wypane Komput Woyfka Kote. R 10000. ptawy na niego
 anno 2 1717 postanoisne 7040000.

W Wielkim Kijstwie R. R 6100 ptawy na niego co Licz R 204000
 Summa woyfka ukoronie y uwst. Licz 24100 Summa ptawy na niego
 w kot. R 9094000 Rublya Fedy talowa Kone. y Licz woyfka R 276000
 Hufarskich Koni R 10000 Horgqui R 100 kazda Horgquia Koni
 R 100 do kazdey Horgqui Slępych Postow in R 20 to jest Koni
 stronskich Koni 10 Lomiednikowskich Koni 3. Horgzys Koni 2
 Dobosz Kon 1. Frybaw Kon 1 Kapetan Kon 1 Tajemny Kon 1.
 Cebulki Kon 1. Wozny M 200 kazda Horgzys Koni R 1000
 Slępych Postow R 2000 Dragonij Konney Gemeynow R 60000
 Regimentow R 160 kazdy Regiment Ludzi M 1000 Slępych
 Postow R 12000. Slępych Salniersz Gemeynow R 130000 Re
 gimentow R 130 kazdy Regiment Ludzi R 2000. Slępych Por
 cyi 26000 to jest Samego Salniersza R 230000 a Slępych
 Postow Slępych Porcyi R 46000 ptawy na koty, Na te woyfka y Slępe
 Porcy wyzstoby co Licz Summy 113700000 ktora tego mogla
 by byc.

Marny ukrolettine Polskim y Wst. Licz Wzi y miast plus minus R
 274661 to jest Wzi 223550 agdyby w kazdey Wzi byto Gospodarna
 25 byto by Gospodarna 7024250 w kazdey Gospodarna na Gospoda
 rza ptawy Na kot. of 5 Wozny Summy co Licz. Na woyfko 39121130
 miast nas rachuje sie R 51111 ukrotych miastach y miasteczkach
 rachuje sie drugie tyle Ludzi 7024250 rachuje Gospodarna na
 Gospodarna of 5 Wozny na kot. Summy 39121250 Slęgi u Stan
 skich Dworach Slacheckich Duchownych opackich Protoszy

Litwie kasa nieuniesły do skarbu na rok tylko 220000 a mogą
 bez Bractwa w Warszawie Litewskim 4000000 gdyż w Warszawie
 Litwie Masie i Najdłuższemu Gospodarzom i Tytuł 300000 na
 chęć Gospodarza na Gospodarza aby dał 0 Mt, namie tab
 od wodnych kot jako y wiatrakow wodnych konny ch.
 aby dał 0. od żarn roznych 1. od żarn z carych 15
 kasy 0 na rok na wypho 00000 Duchowni Litus
 to jest Łopowie 6. a Dział 4 plus minus może być 10
 200000 Dobra Krolewskie w wojewodstwie Łódzki kraj
 Bractwiskie nie nieptaj 400000 a mające pokój 100000
 kilka mogłyby stać co rok 100000.

Namy w koronie y Litwie Miast 31111 aby każde miasto dało
 Dwóch ludzi na lat niema Pięćset. bytoby Liczbą lat niema
 niepięćsetnego 102222 Summa, z każdego wsi Gospodarz
 aby dał 5 fant 39121250. Summa, z każdego miasta
 Gospodarz aby dał 3 fant 39121250. Summa, z każdego
 chę 34. 15031694 Summa tak Dworskich miast
 jako y miast 2 Miast 13641470 Summa, z każdego
 411 fant 21006621 Summa, z każdego 34
 fant 2600700 Summa, z każdego 2000000
 Summa, z każdego krownego 2 Litewskim 2000000
 Tytuł kasa y Lit 4000000 Miastami w Warszawie 2000000 Łopowie
 Działami 200000 Tytułami którzy nieptaj Dobra Krolewskie
 100000 Summa fant 147422905

Stawia tedy od ptacy i kasa wojny wypho na potrzeby wojny y dyspo
 zycy na rok 33222905 który także dysponując na
 rok 200000 na Hetmana w Pol 100000
 200000 Liszowi Polnemu kasa 300000 Pisarzowi Polnemu Lit
 3000 na łazgię autamentu Cudzoziemskiego 250000 Na łaz
 gię autamentu Polkiego 200000 Straznikowi w kasa 10000
 Straznikowi w Lit 6000 Straznikowi Pol kasa 2000, Straznikowi
 Polnemu Lit 2000 oboznemu Pol kasa 2000 Jednemu wyphowemu
 kasa 2000 Jednemu wyph. 2000, na kancel wyph kasa 6000 na
 kancel wyph Lit 6000 ale na Łopow wyphowych.

niebyto czynszy Skonia Latniorskiego na Armaty Nowej w Polu do Fortu. Poch
kule 300000 na Forty i Ciężkie Forty f. 200000 na czelej Dragonij na ko
nie Flinty Pistolety Szpicerzy Pendenty Koszule Liniowe Boty cztery k
baki Muszki Flinty i Szabunice Kantary &c. dla Piechoty na Flin
ty bagnety Patrontary Pendenty Koszule Liniowe rapiery bremi kamary
Pantofle kapelechy rączki i z Dragarych Czubek 21077451
na Defekta zostaje w całości f. 11090334 a przedtym takich Defektor
niebytoedy Szpicer jak też niebytoedy dysponowała to summa cyfry
na wykupno Szabunicy cyfry na wykupno szpiceru od Prusacy
li na wystawienie mostu Murawarskiego pod Warszawą na
le cyfry na wykupno Szabunicy Szewskiej na reparacy Mennicy
Ochłupskiej i kto pozym będzie nieznany Szpicer Awantur.
Jeżeli kto mówi że nie ma w Królestwie Pol. Sto Trydziesiąt i jeden
Millionów. Niechajże wspomnie. Tyżcy. Edy tak się okazało
w Polnie i w Lit. wsi maść krosku. Duchow. Macheckich 2766
a rachując miasto na miasto wiesz na wiesz co Pol. procentu 100
kresie tedy w Pol. Królestwo f. 274661000 a rachując po Dwa
Tyżcy Intryaty usygn. f. 549322000

Wczymy miemie Larowic Reformer narodow Moskiewskiego przed
wostocznego Siotra. Alexeivna Cera jako teraz 2 Milliony swoy. Uwy
y zastawit Stauna y w mocny ucorny refleksy. Angielski Głada
Elektora Brandeburskiego ze zegl. Prus Brandeburgij y Klirij u
stawiły trzyma nieczonowic. pize Regimentow by jest u uszytku
moskarchow. apprehensibili Kymajęc wojska Sto Tyżcy y drugie
z Jarney Szepit y nieuchylataby u Szradow. pomocy radney y nie
ponositaby. Suiny radney. Cankwa Dancis Mrazni Canklich
y wydarcia Millionow y nieprerachowanych w tylio rewolucy
y nieprerachowaliby sie. Gsiedzi z Stauney. Szepit Polskie ja pierws
zwrotki Dredicione. wstawi Uol co nam poprzedzic. Dni Cank
Iony na Tyżcy dan na Pol. f. 200 z Uol. pize z Procentu szp Dwojki
nam na Pol. f. 54 zwrotki zastawney u wrociwodnie. Szepit u ktery
nam na Tyżcy. Szepit f. 150 z Procentu szp Dwojki
Dwojki dan na Pol. f. 54 Doktorcy. Mitosi. Oczystny y
Szepit. Szepit. Szepit. Szepit. Szepit. Szepit. Szepit. Szepit.
y zgodnie. (z papierow mego Dziada Anton. Batowskiego w.° Pib.°)

Wątpliwosci do wotczyzniciar: pochodzaca z Mawa-
gi nad Wniwskiem Bieffona w dziele Epur
Matury Zawiesiaczym jest: "Le Linnia Czyl"
 "Maturyja ziemi byta najprawd nieznienney Go-
 "nawici Czyl wypisnicy: ie Ogucim patata. — Stad
 wyprada Muestyja: —

Sieli Linnia Ogucim patata — Zedie ja
 wiat On Paroweg na Powietrze Lawie-
 spouy — ktory po Stygnicim Wolugus Lie-
 mi tak wielnie wia spadnienie Sprawit —
 Linnia na samym poczatk — albo miata Wilgoc
 tak obfita, jaka ma teraz — albo jez nie mia-
 ta — jezeli miata — tedy ta nie dopisata-
 by, aby Linnia Ogucim ptowata — jezeli nie-
 miata a Ogucim ptowata, for wiec jest prapryna,
 Dwego paroweg nieznienney — ktory prawda
 je nie jnego na powietrze petyrymac by nie-
 mogto na jedne, nieznienney grawic Linnia —
 Wypadato by wiec miedzi: ie Chyba wprawdy
 zostat —

restat Parowcy na powietrze wzniesiony: a potem ścię-
no Liemia ptona: kaze, ta: to wiadomo jest. Je-
żeli ta gorąca woda, tylko para wypada, kiedy to
ścięno Ogniem nagrane pada, będzie oblane. Więc choć
be woda moja twórcza, na powietrze zawieszona, je-
żąc na Liemiu Ogniem rozparzona, w parę się za-
mienia - ale jak znówu mówią, nie ma się żeby tak
wielki ciężar wody. Choćby największa Gorąca Li-
mi mogła na powietrze wstrzymać - jeżeliby
nie mogła postać. więc też sama woda, je-
żeli parowcy, niełatwo palący się Ogien. który
jeżeli ptona: bardzo krótko trwać by musiał -

2^{ty} Wiadomość. Jeżeli Liemia Ogniem ptona, ta -
a Buffon w swym dziele powiada: że wszystkie
prawy przez Ogien, ostatecznie zamieniają się w
płot - więc y Liemiu, jeżeli tak legim Ogniem
płotata, że on nie mały parowcy, mogła na
powietrze postać, powinna się, była zamie-
nić w płot. a jeżeli widziemy przeciwny Wpłot
Liemiu - który jest ledwy do wyprawiania
Miatki

Murators, Curoren, Abria, Latorofino de. ja-
nimby nie mogt byt, gdyby Liemia Ogucem
patata. —

Licia puryryna: Ze Liemia nie mogta Ogucem
ptonai. — Bo gdyby tak byto znijszatyby
wspytanie nasiona. — Ktore Jez puryriastrowie
pawau pudane zostaty. — Albo po Ostyguie
niu Liemi potrzebaby znowu byto: ziby jaka
puryryna na fide w fhto zamienienymu for-
mowata Liemie, — ytey znowu Wdrietita na-
siona do wsienia wdalugd. — Jakaibyto uw-
gta byt puryryna, ktoreby na nowo kptat-
towata Liemie, y na nowo Jez puryriata na-
siona. — Parostwey Czysti koda na powietrze
puryryna sie nie moze byt ta puryryna, — bo
beda koda, nie miata Juncy Ciat w fbtie, a
zatem Spudaiac, iadney w fbtie nie miata
materyi puryryny, eta mogta tytko for-
mowai znowu, rzeki y Latorofa, ale nie iie-
mie y nasiona. — Ktore w Ogucie znijszaty.

Ami.
D

204
Ain'te Swirca powynusz, Liunie do wodseida Wolna,
nie miat polnoby ja niiperu, y Ogolnaci zewpys-
niego, y swowu tej panu na howe Swasrai, albo
jurnalnaci - wtedy moze niepojeta. bez patania zic-
mi, bez parshwogu Ogromnego. niogt Liunie zyt-
na, y wody Obfite stworzy. ktorzyk biez od
dawnych Casow rozmaity niogt nadai jez te wzma-
ita juxtae, y Kpstatu zlobienia wiynk warst zic-
mi, doliny, sztok, gis, pagorow, jiczar, y lodow
podziemnyk. jakie ju rozmnyk niocysak dostane
gamy -

Moinaby na Odwod Jez Swestye powiedzie: jez by-
ta we wnetranosciach ziemi wtedy woda - kiedy
tylko Materyja Jez byta stworzona - bez kiedy
wraz z imieniem Planetami, Liunia swin biez do
czeta - przez zbytni ruch, y Obrót nabrata nie-
zmierny Grawitaci - ate grawo wypruicte zni-
na powietrze wody - tak jak Ogien wypruca ja-
we, z kwaszysia, w ktorzym woda gptwie sie -
Jestliby te dowodzenie bytu dobre. Czemu ten fa-
bric Liunie, ktorzy powiechime jest libry-
myz
D

mywaniu, ~~teraz~~ nie wyprawa stona przez teraz
 ma powietrze wody, zapewne dlatego: że nie-
 ma w sobie pierwotnego gorąca, lecz stanowi
 przy równym Lawpie Obrot, nie ma pierwotnego
 gorąca? Atąd wyplływa wniosek: że
 albo ziemia pierwsiemą ma Obrot teraz, niżeli
 go miała wprzód, albo ma i go jeduaki Lawpie
 jeduaki by w Sobie Stopień gorąca miała - która
 ustanowiłaby Formowata parokwog - a jeśli go nie ma
 teraz więc go nie miała, wprzód. - Syberyja
 nawet, y Maie zieme, jeśli ma ziemi byt przy-
 cypa, tej ptania - Ogniem! spowodu tego samego
 ruchu, który stwa niewidczynie, powinny byi do-
 tąd Maie Cięptym, - a jeśli nie są: Co za
 przyczyna tej Chłodnia? Możliaby pomiedzi-
 nie ludzkie wprzód walegety pustym iest powietrzem
 si przyczyna tej Chłodnia: I tak Buffon powiada
 że Paryż y Quebec pod jeduakiem szerokością, y jed-
 no maie potwornie Maie Liniarskiej, puzeto Pa-
 ryż powinien byi równie Liniarskiej, jak iest Que-
 bec.

Nowe:
 D

1076
Kwebek - ale ponieważ w tamtym ist ludności, i ichowina
wypiętej wody wysuszonej, przeto ten kraj jest cie-
pleyszym - wiec w Syberyi y Kanadzie, gdyby to
samo Dziataw, ludnie samieskali, kraj ten byłby
ciepleyszym. - jak teraz nawet niektórzy chcieli
władaić: że w porównaniu dawnego Ziemia, jakies
miejscowato w Syberyi, daleko jest tagodnieysze w tym
miejscach powiatse, gdzie kraj jest samieskali
to łatwo można powiżać, y uwarai w krajem na-
szym: z Ukrainy. Które jest mato-ludna, y
spitna z ichich Stepow, zimnieysze jest Ukraina, niż
Podole, lub Wstyni - i wiezi tam przedy władaić,
większy ziem, niż u nas. Ładnie się przeto: że przy-
czyną niebudności jest Skutkiem Ziemia, a nie Ostry-
żenie Ziemi.

Donwid że Syberya była krajem goracym naywiększym:
Ponieważ stonid w niej mieszkali. że prowadzili
ludzi naydnieysze się tam: y często wykopywanych
jest dość porównany lew niedostatecznie przechowywanych
bo miał być przez przegrany. Które przyniosło by
wziąć ten kraj, a nie koniecznie Ociemnienie? Kto
nie wierzy się, że zwierzęta wprowadzą. gdyby je
tutaj lub do Syberyi wprowadzono -

Jesze:

Jeszcze, y sto spyta by sie, trzeba: ze jacy kraje Potworne byly
 kiedyś gorace, wiec z powodu tej zrazajacy Stygnicia No-
 jacy wrota wsi ziem w rowney gtebowosci, najakiej-
 byjmy thopai mogli w krajach Czepleyrych, powinuiny
 daleko uniezysie zaydowai lieto, w dole wykopyany
 w Syberji z wacy stygnicia potworego, amili Polsure

2do Jak woda z Drow, y Latowosci mogta formowai pter-
 wowa ziemie, Cayli wogle. Kiedy zdaie sie mierzyni-
 cie: z wyznios mogta Parowozu, sie ten morza do-
 puzic / zacetu padae na ziemie, niezli Drowa, y la-
 torowle na niej Charaty sie, bo jakoby Drowa mogty sie
 zaydowai wyznios przed opadnieniem wod, na ziemie
 Kiedy tej gortaci niedowalataby jak bytwisci, jak wawo-
 stowai, ajesti przyznicienny z przed opadnieniem wod, pokaz-
 zaty sie dopiero na ziemie, / oist do prawdy podobniey-
 szai / gdy ziemia do wydania Drow, y fanych latow-
 sli, koniesnie witzgeri potrzebowai musiata. Wiec wie-
 sli tak jest, woda kiedy juz zmaxnie opadta po spad-
 niemiu z gory, jak mogta znosci Drowa z wawo-pelotha
 gor, kiedy sama ptyneka w dolinach. a Drowa dopiero
 zacetu porostai ^{na gorach} na pomoc wawotowicy witzgeri ziemie
 y stoncznego Cipta. Musi wiec juno przyznyma
 byi.

być dietum ptokowej Ziemi, Czysty Węgi. Chyba by tak mo-
na pójść: że w Krynicy nad wodę wyrzucić Ziemię, wpo-
chłakną byty obryte drzewem, y piętami - a w Cynie dojdzie po-
rywać z gór białe piętami, te drzewa już obalają, już wozem
wziąć, już laskownicę w wodę, y już piętami wzięciami wzię-
ciami. Wpakie Jan Buffon mówi na kart 183. że laska
wiele zasady powstaje na tej Ziemi, która opuszczała mo-
woda na kart 204. że powiększają się góry, y już piętami
znaczenie wyrzucenia piętami, których woda zaleca więcej
trąca, lub z których najpierwej opadła gęsta kawałka
się wzięciami. y w tym Cynie już wzięciami wzięciami
na węgla kopalnie

3^{ty}

Ziemi z Putawy wzięciami wody słoty się
Potudnie, tak że wzięciami Ziemi na putawy w
wzięciami z jej wzięciami na potudnie tak
jest wielka jak Buffon mówi: że wzięciami wzięciami
wzięciami Cynie putawy Ziemi - a drugą
Putawy wzięciami. - Cynie wzięciami
wzięciami w Japonii nie słoty się także na
Potudnie z Putawy? —

podobno Siedleckiego

REFLEXYE

10

Smęć Pana Tyzenauza nad Wojną Holenderską
Znalezione między Papierami po Jego Śmierci

1785

Podług Zdania naybiegleyszych wieku naszego Politykóu
Dwoiaka Sytuacya Zawrze była i Zawrze będzie Dla Ka-
żdey Potencyi niebezpieczna. Pierwsza być bardzo Sta-
rznym i podnieść tak wysoko moc swoię, Żeby insze
Potencye zdawały się małe w porównaniu tego Ogrom-
ności. Druga być bardzo Stabym albo mierzdnym i
wcale w Europie nic mierzdnym. Ktokolwiek jest =
wiadomy Historiji Domu Austryackiego niechay sobie
przypomni, że gdy ten Dom nad wszystkie inne wygw-
wał, Zaraz na pomizemie Jego zgromadziły się Stabsze,
a usprawiedliwiając przed Światem związek swoy po-
kładaty na crole Zawartego między sobą tractatu za
nawalniejszą do wojny przyczynę upokorzenie wyg-
rowanego Domu Austryackiego.

Tot samo Działo się z Domem Burbońskim za Ludwi-
ka XIV. Który pomnożywszy woysko do czterechst-
piędziesiąt Tysięcy zaczął grozić całej Europie. Te dwie
Stawne Epoki tak są wszystkim wiadome, że gdybym
ie chciał całkiem przycisnąć, Sprawiłbym nudność wu-
myśle każdego, który czytał Historiją, i któremu jest =
Znaniom Traktat Westfalski, Niemegski utrechtcki i wie-
le innych.

Druga Sytuacya Stabej i mierządnęj Potencyi rownie jest
niebezpieczliwa, ponieważ jako wszystkiej przerażającej Bezpie-
czeństwa Państwu swoich Złączyszcy oręż bież na wygna-
rowaną przemoc, tak też wszypcy przerażająco pomie-
wiają Stabę albo mierządną, pustosząc Kraje i Kontrybucy-
ami Obciążając. Ktokolwiek tedy powątpiewać będzie o tej
prawdzie niechaj czyta Wojnę Szwedzką w Niemczech,
i różne Wojny Franuskie, atam zobaczy co się Dzieło z
Książkami niemiecckimi, Włoskiemi, a naostatek niechaj
pilnie uważa co się stało z mierządną Polką, co się ufer-
Dziać będzie tym Narodem.

Ze zaś te dwa Rodzaje Potencykow wziętem za światło
prowadzące mnie do dalszych Reflexyi nad wojną te-
razniejszą, więc jeszcze muszą przydać trzecią Opinię
tych samych uczonych ludzi, że najniebezpieczliwsza jest taka
Potencya, która nie trzyma więcej Wojska, tylko tyle,
ile obrona jej Kraju od napasliwego niespokojnego sąsia-
da potrzebuie żadna bowiem moc wymierzona z po-
trebą własnego bezpieczeństwa nie może nikomu stać
ani straszna, ani podeyrzana. Owszem będąc baryerą
albo raczej zasłoną sąsiadów, każda taka Potencya
pewna jest że Existencya jej interesować powinna =
wszystkich emię graniczących wszakże statkach powod-
widziemy poblisze Królestwa ubiegając się do medyacy-
Stron wojujących, a niemogąc wynaleść Środka do po-
jednania, każdy na ow czas najbliższy ożnia tęczyć

Zwykły

zwykły swoy okrz z okrzem sąsiada i bronic wię w spocie,
 żeby ludźwiaty naierznik przełamawszy barierę i zagarnęwszy
 pod swoie panowanie cały ten kraj ktory go zastaniał
 nieopast cieżaru przemocy swoiey ciego granice przece-
 uczymyby stan całego Państwa na zawsze niebezpieczny
 Zastanowiwszy więc uwagę nad temi przestrogami uczonych
 ludzi, sądzić inaczej nie można tylko że między interesami
 wszystkich przemyślnych Gabinetow, najpierwszą musi być
 interes własnego bezpieczeństwa, a stąd domyslać się należy
 że każdy przemyślny monarcha powinien ustawicznie trzy-
 mać Cyrciel wykuwu mierzę Potęgi sąsiada i proporcya
 sposobow bromienia kraju swego, chociaż go żadna oczy-
 wista przemoc niezastrafa.

Według tej opinii bardzoby się odradzał każdy, któryby
 spokojnie zasypiał, widząc interesa swoje iedne przez
 negocyacje posrednikow zagodozone, drugie traktatami
 obwarowane, trzecie przyjacielską harmonią, albo hand-
 lowną aliancya umocnione. Nigdy przemoc naysilniejsza
 mieysza swych dawnych Rzymian niebrała na siebie
 odradzieckiey postaci, ale iak Lew kryła pazury żeby w-
 broieniu iey pod zastonę spokojnych zamysłow. Ostroi-
 ność Sądka niedociekła.

Takowa ostrość stawia się wielkóm naszym Polityka-
 napelnita — historyą przykladami, z których koncludować
 należy, że każdego Królestwa i gubia, albo iego Stateczna
 trwalosc od niego mierzawista, tylko od rozumney Ostroznosci

albo

albo od gwałtownego zamębania o własne bezpieczeństwo.
Dlatego iak przeko Maryma Ostrożności powinna być
Regulę Rządu przerosłych Potencyj, tak też ciekawie Politycy
pominowszy powierzhowne okarażości natęj Szeregul
nie Młasięnie uwagi swoje zasądzić powinni

Wielu Ministrów Angielskich wpadło w błąd wlepiwszy
Oczy w sam tyłko Equilibrium. Niektórzy z nich obszernie
popisali Jony Zapewniając potężności Długą Spokoyną
zprynczyną porównanej Mocy między Monarchami, a tym
czasem Doswiadczenie pokazało że niemaż Ja na utrzym
manie Ambicji ludzkiej, Dla tego Chociaż natęrali Wszyt
kie Starania medopuszczając, obalenie Equilibriji w Europie
udnakie Kwaśne ich Woyny i niezmiernie Kosta niemiałę
inszego Konca, tyłko że Anglia w niezliczone Długi wpro
wadziły

Ktokolwiek tedy Dzisiejszej Europy Obraz ma przed oczami
niechaj uważa że gdyby medyacya Francuzka niemożęła
pogodzić Holandyi z Cesarzem, Woyna generalna następi
by musiała

Nigdy Dom Austryacki ani Dom Burbonski niebył
przedtem tak Straszny iak jest Dzisiaj Jozef II. a przeciw
wszystkie Potencye z powodu własnego bezpieczeństwa
bity na wygurowanie przemoc tych dwóch Domów, D
pieroż teraz tym bardziej być powinny widząc że Cesarz
przewyższył Wojskiem i Skarbami najdawniejszych przed
ków swoich, zaczawszy od Rudolfa aż do Karola VI. Wom

binuicę

Kombinując tedy dawne przykłady z Dziśniejszymi okolicznościami, wnosić należy, że pomieważ Ambicja panowania przychodzi do tej wyprostności iż uabrowiwszy rękę miernym wojskiem tamie traktaty, prawa i gwarancye, i miłk nie może być ani Spokojnym ani bezpiecznym od wyrugowanej przemocy. Wice Końcem jest interesem wszystkich Potencji, ażeby żadnym razem nigdy uderzyły latemi Siłami na każdego takiego Monarchę któryby w Europie zamysłał oba-
 sędzenie Tronu, i tak sobie z nim postąpił, jak kiedyś z niewycieczonym uczyniono Samsonem.

Mysłata wprawdzie o tym sposobie niedawno Francuzi żeby na kawałki postrzyć Państwa Domu Austriackiego i zapewne przyprowadziłaby ten projekt do skutku gdyby był Król Pruski od Pragi z wojskiem nie odstąpił. Nie wiem iak teraz te Dwie Potencye w zbliżających się okolicznościach wojny Holenderskiej myślą i myśleć będą, dla tego niewchodząc w sekreta Gabinetu Francuskiego, ani przeważając Subtelney Polityki Króla Pruskiego, tyle tylko sądzić mi się godzi moim zdaniem, że kto trzyma część Flandryi, alzayę i Lotaryngią, albo kto posiada całą Szwabję za jedną pretensyę do Królestwa Sycylii i Jęgendorf niepowinien zamrużyć oczów na tak miernym Potęgę Józefa II. wątpnie także nie można, ażeby podobną boiaźnią niebyła sknięta cała Rzeczpospolita Niemiecka Spomniawszy sobie że Jey wolność prawa

i powaga

i powaga była przed Traktatem Westfalskim w nie-
bezpieczeństwie Wielkim D. Domu Austriackiego.
Między Wszystkimi Europejskimi Potencjami niewiada
tak Osypatej monarchyi żeby jej wygurowana przemoc ta
wamiejsza obudzić nie miała. Jedna tylko Moskwa opano-
szy plecy o pustynią tatarską, zdaje się być Daleką od Ws-
kiej bojarni. Nieznaczyła wprawdzie nie owego czasu ku-
dy w Europie układano Equilibrium, i Statego iż Carkiem
do Azji odłączono. Ale teni czas pomysłny i porządek Krai
Szczęśliwa przynowadziła iż do tej powagi wchodzi-
rownie tak winterepa Azji, iak winterepa Europy. Osta-
biła Szwedów przynębiła i podzieliła Polskę, Zabrała
Krym, Opanowała brzegi Kaspijskie, poiednała się z
Persem, Zbuntowała Georgią, Zastraszła Turków, Stow-
mówię przysła do wyspkiery Konsyderacyi. Jednakże
przytatem nagłym Szczęściem odstomiszny najpierwey bla-
powienchowney okazałości, a potym rozbraawszy na części
te wszystkie Członki, które Składają moskiewską moc
i Stabość, bogactwo i niedostatek, Spokojność i niebez-
pieczeństwo, Sposoby do wzrostu i podobienstwa do-
upadku, tak mmiesię widzi żeby była ta Monarchia
daleko Szczęśliwsza i Spokojniejsza, gdyby się była
wielką swoją pomysłnością niepowikładała. — — — — —
Prawda że nabycie Krymu nie kosztuje tylko Arkuży
Pamięci, ale konserwacja jego wiele krwi kosztować
może,

izeli

jeżeli Darnie Polityków nie jest fałszywe, że Daleko
 trudniej utrzymywać się przy posesyi podbitych Krajów,
 aniżeli ich dobywać orzmem. Francuzi Sprawiedliwsze
 prawo mieli do Milanu, niżeli Moskwa do Krymu, a
 przecież woleli Królowie wyrzucić się tego Kręstwa, niżeli
 Drapać się po gorach Subaudzkich, gdzie dawno trzy części
 wojska zgineło, zanim Czwarta doszła na Sukurs mila-
 nowi. Nie wiem, ale podobno tak Dzielą przemyślowy, Austrię,
 Błota, i justynie Moskwę od Krymu, iak Dzielity góry
 i miaty Francuzę od Milanu. Dla czego trzeba być Dwie in-
 terepa wszystkim Cesarzowi Dwigaci na plecach żeby do-
 bie w potrzebie wzajemnie zbudować posiłki. Inaczej =
 gdyby przyszło własnymi tylko siłami pasować się z
 Turczykiem, stałaby wojna najpierwey losem wątpli-
 wym, a potem bardzo niebezpiecznym, gdyby się do niego
 sąsiedzi powrzywdzeni przywiązali. Ładney więc kwestyi
 niepodlega Alianeya Moskwy z Cesarzem, jeżeli chce ubez-
 pieczyć terańsze i dawne podbite posesyje swoje.
 To tylko interesować może uszere ciekawość ludzką,
 czyta Alianeya będzie przeciwko wszystkim Potencjom
 albo przeciwko samemu Turczykowi, gdyby się wplętał
 do wojny Generalney.

Dawno trzymałem za fałszywą Powieść, którą nawet
 rozgłoszły Gazety, że Moskale wybierają się przeciwko Ho-
 landrom. Czytali także Drugie Doniesienia, że jak

przeto

prętko Francya Oświadczywszy się za Holendrami, za-
czeła zgromadzać wojsko do Flandryi i do Alzacji,
takżaraz 60. tysięcy Moskalów miało być w gotowości
do Marszu pod Strasburg. ale iak pierwszy Projekt
wysyłania pod Maastricht, albo nad Rzeckę Szeldę, o
którą, skutnia były Dla Floty Moskiewskiej fatalny
tak też drugi stałby się Dawnego tylko posmiwiska
ponowieniem, kiedy w R^u 1734. Wybrała się Moskwa
na Sukurs przeciwko Francuzom i przyszedłszy blisko Renu
wedwa nuciące po zawartym pokoju stała na miejscu spo-
koynie odpoczywaiące i obiadaące Niemców poty pokon
Traktaty nie były ratyfikowane. Sypjonowie tedy że ani
Niemcy niezdaliby podobney przysługi, która ich —
prędym niezmiernie wiele kosztowała, ani Moskale
niechceliby się harardować drugi raz, w tak Daleką Po-
droż, w której niewidziawszy nieprzyaciela przę tysięcy
Wojska przez chorobę, i odmianę powietrza utracili. ow-
szem tak mi się widzi że Imperatorowa przez wielką,
mierówność musiała wyśczerzyć z obowiązków Aliancji
swojej niektóre Patencye, a imianowicie Kiota Pruskiej,
pomiewaj, ten Monarcha chce uczynić Diwensyą miałby
wielką sposobność Sukursować Szwedów, przez co Szwecya,
Finlandia i inne Kraie na Szwedach zdobyte byłyby w-
niemadym niebezpieczeństwie. Czyżn tedy

Czym tedy z pilniejszą uwagą wpatruje się w okoliczności przy-
 szłej Wojny, tym mnięszą widzę sposobność wykalakulować
 jej końca, przez kombinacyę wątpliwych do tychczas związ-
 ków między Monarchami. Wszystkie Gabinety zdają się Cze-
 kać Dostojniejszego objaśnienia o Zamysłach Cesara. Ja
 rozumiem że jeżeli pretensya do Holendrow nieost tylko
 o Arelę, Szeld, końcem uformowania w ostędie Kompanii
 Indyjskiej, tedy taka propozycja niepowinna interesować,
 tylko same Potencje handlujące, a pręto za wspólnym mię-
 dzy sobą pomiarowaniem Każda kwestya niepewnych Zys-
 ków z tego handlu mogła by być bez wojny generalney za-
 mediacyą Francyi ułatwiona. Jeżeli zaś oprocz Arelki po-
 pierać będą niecierpiwym uzbrojeniem wymyślone napa-
 sei raz, od tugi Drugi raz, o Mastycht, trzeci raz, o demoli-
 owanie Fortec, i coraz trudniejszemi kondycjami obciążać
 pokój, tedy nikt wąjnie nie może, że Cesar, pod zastoną
 Nawigacji postanowił prawem Orzka to wszystko na-
 zad przyjąć co się przed tym mocą Orzka zpod Panowa-
 nia Austryackiego Derwało. a zatem konkludować na-
 leży, że wszystkie monarchie które posiadają odzwane
 od Austrii kraie, muszą myśleć o swoim bezpieczeń-
 stwie i oswoim obronie.

W takim tedy okropnym Catey Europy zakłóceniu, każ-
 dy rozum według uprzedzenia swego. albo przychylności
 do narodów

Do Narodu sądzić będzie albo ograniczony albo wy-
grany. Monarchowie nawet sami stojąc na czołach woj-
ska obiecując będą żołnierzowi laury i triumfy, za-
pomniawszy że los wojny jest w rękach Bostkich. Nigdy
by nie było na świecie tak wielkiego Krwi rozlania, gdyby
monarchowie pamiętali nato, że koniec wojny Bóg sobie
zostawił i chce mieć wszystkie wyroki swoje zakryte pod
Dowcipem ludzkim. Niudeń był taki który rozpalwszy
się chciwością Kraju i Stawy rozumiał że ulęstwo Wodzie
dłwaga żołnierza i pełne kufny Słota powinniśmy komiecznie
upeścić dla niego nad wszystkiemi zwycięstwami, atym Czasem
pełno przykładów, że Bóg podobną zachwałoi i ambicyą
Panowania małą garstką zawstydzad i upokanał. Taka
fałszywą opinią omamiony Elektor Bawarski z ochotą
przystąpił do aliancy Ludwika XIV. Widok najogrom-
niejszego w całej Europie Wojska, a do tego po owym pro-
myślnym w Niemcy w Traktacie okrytego kwierzem laura-
mi zastąpił go nadzieją pewnego zwycięstwa, ale protym w
krótkie przed Traktatem Utrechtkim obaczył owego nie-
zwycięzonego Alianta swego w ostatniej rozpacz, a
siebie wygnanym z własnego Kraju swego, dla tego kto
tylko ma co kolwiek światła Drowy Polityki, memore
ani edania swiego przywiązuje do okazałoi Ładnego
Wojska ani ktoreykolwiek Stronie zwycięstwo obiecując
bez popędzenia grubego błędu. Wszakże

Wszakże rzecz jest jasna i Wszystkim Potencjom Dobrze wiadomo że Józef II przewidywał Ludwika XV. = wojskiem i Skarbami, a łączywszy się teraz z Potencją Moskiewską Stanię się najstraszniejszym wieku naszego Monarchą, przecież żaden najgłębszy Polityk nie może Śmiało Zauważać że w teraźniejszych Okolicznościach groźnych wojną generalną Zawojuje Wszystkich miarzierną potęgą = swoją; Mniej uszczę mówie można że będzie Zawojuowany, chociaż jest pewną że pomiędzy Kardem przemową i utrzymanie Equilibrium jest interesem całej Europy i bezinteresownością powszechną, bo by to było zapędzić się w przyszłość bardzo Daleko nad Sposób myślenia ludzkiego.

Niewiem jakim Duchem Odważył się uczone Russo napisać że Moskwa zostanie od Tatarów Zawojuowana, za którą Śmiałość Sprawiedliwie został wygnany od Woltera, niewycaplikował się wprawdzie dosyć jasno żeby zgadnąć można których Tatarów przewidywał być Panami Moskwy, zawsze jednak będzie kombinacja jego niedoskonała jak próżno Moskwa panuje w Krymie, każde Pomieświenie od Dawnych Wielkowieści albo było nauką albo Poprawą błędów Ludzkich. Wy naturalnie Sposób Grecy Dłauchydrumia Szpetnych w nawożeniu Obyczajów, którym potem chociaż z małym pożytkiem przemieśli do siebie Rzymianie, przecież

uszczę

ieszcze itam wstyd sam przywiazany do natury
Czlowieka radzi niektórym obywatelom chronic sie
posmiwiska. Smutny przyklad wysnianego Russa
jest Dlamie nauka, a wstyd pnestroga zebym sie
chromi takich opinij, ktoreby miady w sobie wigcy
proroctwa nizeli Konesyji Interessow Politycznych.

Dla tegom postanowi wpmeci qgu Dalorych Refleksy
moich o Wojnie Holenderskiej nad Dworna tytko punk-
tami zastanowic uwage. Pierwszy Co Cesar i Mos-
kwa hazarduiz aco zyskać mogą Drugi Jezeli Ha-
zard nie przewyżza Zysków ktorych sie te Dwie Mo-
narchie z Wojny generalney korzystac spodziewaiq,
medecyduiqc bynajmniej, ktora partya z dwoch z
Soba wojniqych triumfowac będzie.

Z pierwszego weywnia na pretensyq Cesarza do
Holandij sadzic inaqey memoira, tytko iak pmtko
ani jest podeymana, ani sie daley nad podane Ultimo-
tum miewozciqga, tak nigdy wymuszona Korzyse-
czem nie potrafi nadgrodzic Stuginy i krowawey
wojny.

Wedlug niego Dania nawigacya na Arce Sule i
uformowanie Kompanij Indyjskiej w ostędie, albo
jest pretextem do Zarepcii Holendrow, albo

pretextem

pretextem Do Zacupia Holendrow, albo projektem Cale
 pustym i napędionym samą nadzieją niepewnych
 Zyskow. Zrozumieć niemogę Natury boiazni w której
 była Holandia przed kilkudziesięt latami o tę Kompa-
 nię, że ją za Medyacyę Angielską opłacała sześcią Mil-
 ionami Talarow. Najpierwej emulowac o handel ied-
 nej Ostedzie bez Floty z Holandya, Anglią i innymi
 Potencjami, które od dawnego czasu mają, iiii, siedliska
 na obuwoch brzegach tak malabarzkim iako też Ko-
 romandelzkim wac się być prozną Imaginacyę. Na
 ostatek niewchodząc w tę Dissertacyę, pozwolmy
 że Cesarz sprowadziwszy ziemie Wojsko Lawoicie
 Holandya, iednakże protegując handel swojey Ostedy
 ieszcze się musi być na morzu ze wszystkimi Poten-
 cyami handluicem. Pozwolmy ieszcze inaten Cud
 ze wszystkich na morzu dwycizy bez Floty, której nie-
 ma i mieć nie może, bo chociażby kto supponowal za-
 wziąwszy Holandya, wezmie zaraż i Flotę, trzeba wie-
 dzieć że Holandya podczas dwóch nieszczęśliwych naja-
 row zabrawszy Flotę, naśadowawszy Okręty Domowe-
 mi Dostatkami wybierali się do Batawii. z Lonami i
 dziećmi, więc mierostaby w Portach tylko zgmi-
 wiony. ale pozwolimy iiii na dwycizwo. Pytam się co
 za dyk tego Cudownego triumfu, albo co za gładka
 cya ————— handluicem

handlu Indyjskiego, kiedy znówu na brzegach trzeba
Dobywać Forteczek, Doczego jeszcze trzeba wzywać pomo-
cy Indianów bez których tam nie zrobić niemożna. Do-
wszystko razem do kupy łączącwszy zważ się ten Pro-
jekt podobniejszy do Owey napasce Ludwika XIV. i
Henryka VIII. którzy wymyśliwszy Pretensyę, jeden
o medal bity, a Drugi o Obraz malowany, naiechali i ob-
darli Holandya.

Kto kolwiek czytał Historię Sukcesyi Hiszpańskiej
zadziwić się powinien kombinując teraźniejsze Uty-
matum zowemni Gabinetu Wiedeńskiego Racyami, dla
których Dom Austryacki niechciał przyjąć Ameryki,
chociaż miała Francya podług podziadu Angielskiego
przez Posta swego P. Wilara ofiarowała. Wszakże
na owczas za najwalmieyszą pokładano przyczynę, że
Poczęte Indyjskie potrzebują wielkiej Floty, na którą
Dom Austryacki niemyśli expensować. Co się tedy
tera stało że znówu handel Indyjski, który się bez Floty
nieobeydzie, wchodzi w Systema tak Dalece, iż Cesarz
wraża się na utrzymanie wolney Nawigacyi zapalać
woynę generalną. Nie jest to dosyć powiedzić że każ-
dey Woyny jest koniec wątpliwey, ale hazard lawny
jest pewny, a przeto rzecz jest iasna, że Cesarz exponuje
na niebezpieczeństwo Casy Niderland byle go zyrzodu
przydarli

przyparli holendrzy, a tytu scimeli Francuzi, Sytuacya
 Woyska stac w musi komicznie mieszczeliwa, poniewaz
 znajdujac wic miedzy Dwoma Ogromami, niemoze miec ani
 sukcesu, ani zywnosci, musialoby tedy wojsko zginac albo
 od wzia albo od głodu albo stopniec przez Dezercya, w ta-
 kim przed sie wzyciu kazdy przyzna ze Cesarz hazardnie
 cala Prowincya Niderlandzka dla jednej rzeki i dla dru-
 giej kompanij w Ostęze, ktora nie mierzaczy i znaczyć nie
 moze bez osiadlosi na brzegach Indyjskich.

Potym pierwszym hazardzie nastaj drugi, jeżeli jest praw-
 da co slychac o przygotowaniu na wojnę w Alzacji i Lo-
 taryngii Rzecz sama przez siebie gada ze Cesarz pretextem
 o nawigacya chcial zaslonic prociety odebrania wszystkich
 Panstw od Domu Austriackiego odierwanych. Poseszya
 Francuzow w Lotaryngii juz byla raz zakwestyonowana
 przez Matke w R. 1745. Dla czego na Fundamencie Ma-
 nifestu w targnac byl z wojskiem tego samego Roku
 do Alzacji Karol Lotarynczyk Proznobym czas trawil do-
 wodzac ze Lotaryngia przez Traktat Wideniski jest R. 1735
 za Kijstwo Florenckie zamieniona. Kazda przemoć i pra-
 wo mocniejszyego wzia zdac sie byc wyjsze nad prawo
 Traktatow Jak przeko tedy wygurowana Potencya mo-
 ze zabierac co jest cudzego, za coz niema odbierac dawney
 swojej własności, chociaz jest za inrze Kijstwo Zamieniona.

Jeżeli

Jeżeli tedy popierałby Manifest Matki zgromadza ce-
sar Wojsko ku Alzacji, przynajmniej należy że Daleko więcej
w tej Stronie z Francuzami Łyskai może mieć hazardu
pomieć, chociażby przegrał, tedy nie niema Cesarz z tej
Strony Renu coby się Francuzow u zdobyttek dostał, oprócz
jednego Zamku Kell z małą Okolicą, co jest bagatela, w
porównaniu tak wielkiego Łyska. ale chociażby miał
Obszerniejsze Dzierzawy, i wszczęby dostał kwestya czyli jest
Interesem Francuzow przenosić panowanie swoje za Ren
który ich tak pięknie okraża, a przeto Okolica z Zamkiem
Kell dostałaby w nadzieji wrócić się do Cesarza. Według
tego Dania Łysk albo strata, są to dwa losy Dependu-
icy od wygranej albo przegranej. Ale dobrowolny hazard
szczęścia albo nieszczęścia, nie jest nic innego, tył-
ko nierozmyslna odwaga. Nie wiem jeżeli rada Wojskowa
w Wiedniu zastanowiła się nad tym, że do odebrania Lotar-
yngii i Alzacji przysię niepodobna bez Dobyćcia Straßburgu i
Metzu. niegodzi się wprawdzie nikomu wątpić żeby ta
rada Zapomnie miała o Wszystkich trudnościach, któreby
mogły w takim hazardzie zatrzymać kurs pomysłney Woj-
ny, przemięć dać mi się że do tego wszelkiego Wojska i
Doplanty iak najlepszy i wydoskonalony, i wszczęby potrzeba
Cesarowi taskawszey Fortuny, aniżeli miał Karol V. który do

bywając

Dobytwaiąc Włotau Stracił 10. tysięcy woyska i z wstydem
odstąpić musiał.

Insza była na Owięraz w Europie Figura Interesów, i inoza
Kondycja krajow. Karol V. będąc Panem Obszernych Królestw
wśródzie mógł znaleźć bezpieczną Dłabieć Aktywadę. Nie
wiem iezeli Jozef II. Zostaiąc w podobnym mieszczosciu nie
byłby przymuszony cofać się z pod Strazburga pod Sintz,
a wciągnowszy nieprzyiaciela za sobą otworzyłby Droge do
wszystkich Panstw swoich nietylko Francuzom ale tu inno
Francuzkim Aliantom, a zatem niechay Karol Jędzi otaki
hazardzie, iezeli nieprzewyżra wszystkich wątpliwych po-
żytkow.

Dispozycje wychodzące od Cesarza na formowanie Obszu
pod Komigragiem oznaczaią iezere trzeci hazard, kto-
kolwiek spojry na woysko stojące o kilka mil od Króla
Pruskiego, wędzić inożey niemoże tyllko że jest umyślnie
zgromadzone. Koncem oddyskama Catego Sęłzka Gdoby
postuziło szeregacie odebrać to sęstwo etakę takwoicie,
z iakogo zabrai Król Pruski, niebyłoby żadnego hazardu.
Wiemy że Królowa Węgierska widząc po smierci Cyca
wszystkie Panstwa pod różnymi pretextami rozszarpane
uczyniła najpierwszą zgodę z Królem Pruskim i sama
ustąpiła Sęłzka, żeby tym sposobem ummacyzła
liczby nieprzyiaciów swoich. Król Pruski ani jest w podob-

[Signature]

w podobnym przypadku ani w takim humore żeby go
zgrzesznością powrócił, a zatem gdy przyjdzie do otwartej
Wojny, zdaje się że Rewindykacja będzie razem trudna
i niebezpieczna Najpierwej tamac Dwoiackie Traktaty
które upewniły Silesję Prusakowi, jest to wciągnąć w Wojnę
nie insze Potencje co te Traktaty gwarantowały Powtórnie
jeżeli Cesarz między innymi artykułami położył w Ulti-
matum żeby mu 12. Milionów Dala Holandia kupiła i
sobie umiegi Pokoju, i takai tedy będzie taxa napasui.
Węc Król Pruski w stracunku indemnizacji za napasui
może położyc 10 milionów i robi pretensyę do Czech
albo do Morawy. Byde Szwajcercą albo Szwajcyrionym,
choćai te dwie oboliczności są wątpliwe, zawsze ied-
nak Smiało mówic można, że karę pierwej czyni-
harard krajów swoich, niżeli się nać Ludzemi Stare
panem prze Szwajcerców. A stąd konkludowac na-
lezy że chociażby Cesarz odebrał Silesję, przecie zajmie
się tego niemozie że przed Wojną zaczął Czechy i mor-
rawę harardowac. Prawda że Sileska Silesja jest
korzystną komita, ale według mego zdania, harard
daleko większy, ponieważ straciwszy Czechy albo
Morawę ciężko byłoby osiedlic się w Wiedniu, stoto-
rego w podobnym Przypadku iia raz Marya Teresa
przed Królem Pruskim w R^o 1742. wynosiłasię Dobrosko-
g^o

Patrzę

Patrząc na Woysko, ściągające się na przeciwko Belgradu,
 i na niezmiernie Magazony założone w Pesce, inaczej tra-
 maczyć niemożna takiego przygotowania, tylko że Cesarz
 postanowił odebrać narad te wszystkie kraie, które były
 przez Traktat Belgradzki do Domu Austryackiego odew-
 wane. Weynawszy iedną głębiej w naleganie u Porty
 o Demarkacyę Granic, widac oczywiscie że oprocz Rewin-
 dykacyi odpadłych ieszcze sobie życzy zabrać obadwa bre-
 gi Dunaju, celem ubezpieczenia wolnq nawigacyę do Czarn-
 nego Morza. Taki Projekt gdyby przyszedł do skutku —
 przewyższył handlem wszystkie Potenoye, które sobie
 przez przypieranie Dniepru i Dniestru do Morza Wielkie-
 Łyski obicywały. Produkta węgier Austrii i innych
 Panstw Cesarzkich nad brzegiem Dunaju leżących tak
 są obfite żeby można mierni karzucie mietylko Konstan-
 tynopol, ale nawet irobiwszy Port Wielkie Łykie mogłby
 Cesarz zawierać Traktaty handlowne ze wszystkimi kra-
 iami leżcemi nad Morzem Środiemnym. Niewidzę ia-
 am pożyteczniejszego ani mniey hazardu w sobie
 mającego ułożenia z pomiędzy tych projektów którego
 poprzedzily. Wojna z Holandya, Francya albo z Prusa-
 kiem byłaby daleko trudniejsza niżeli z Turcyjnem, a
 Łyski z Nawigacyi na Rzece Szeld mniejszy niżeli z
 Nawigacyi na Dunaju. Pozyca samego Kraiu potka-
 dzie

pokazuje że przesy mógłby być Sukurs Moskiewski, ta-
wiejsze Sprowadzenie Amunicyi, lokacya Wojska wy-
godniejsza i Sposobniejsza w żywności Opatrzenie. Takie
Awantary są Wielkiego Szacunku, na których jednak w
wojnie z Francją albo z Prusakami zawsze brakowało.
Nie ma teraz ani Solimanow w Turzech ani w Węgrach
Rakocych, ta wiec było przed tym przechodzić przez Węgry
do Wiednia, kiedy Obywatele Węgierscy wypowiedziawszy
posłuszeństwo Leopoldowi, wyrzynali Niemców i miasta
swoie Turkom wzywany na pomoc otwierali, węgry
bardzo żeby teraz do podobney przychodziłi rozpacz, chociaż
dzisiejsze Panowanie przewyższa przykrością dawniejsze
Rządy Domu Austriackiego. Rozumiem że woliliby z
dwóch sposobów, wybrać sobie jeden, to jest albo Sukurs
inszego Pana, albo się oddać w Protekcyę Króla Pruskiego,
od którego przez górny Szląsk najszybciej mogliby
mieć posiłki, a jeżeli wzywać Turków, będąc już od nich
tyle razy doradzem, ile razy wzywani byli. Z takich tedy
Reflexii pokazuje się, że Dunaj pewniejsze zyska bez
żadnych hazardow przynieść może Cesarowi armię Rzeki
Szeld i Kompanią w Ostęzie, o którą wouiąc z Holan-
dyą zrobi się wojna generalna.

Jeżeliby komu ten krótki wyraz wojna generalna z
dawał się ciemny i potym wynikać skutki ety wojny

Stadyje

Stąd się niezrozumiane, z racji że nikt zgadnąć nie potrafi
 bez Doskonałego objaśnienia, które Potencye wiązać się bę-
 da, przeciwko Cesarzowi, a które z Cesarzem, więc dosyć będzie
 dla niego porachować obozy Cesarzowi, żeby się w zdaniu swo-
 im nieomylił. Najpierwej niechay będzie pewny że Moskwa
 dla różnych względów Cesarza nie odstąpi. Powtóre niechay
 i otym niewątpi że Cesarz. Dla wygurowaney przemocy swo-
 icy nie będzie miał opoz. Moskwy żadnego alianta, a
 przeto te dwie Potencye niechay rozumie być uzbroione
 przeciwko wszystkim innym w Europie Monarchom, któ-
 rych Interes traktatowy albo w samego Kraju bezpieczeństwo
 przynuszać będzie do obrony.

Chociaż tedy pokazadem. dwie Partye przeciwko sobie
 Amuicę się niemam jednak tej kłuchwałości żebyśmy mie-
 rzyl Monarchów Orgze examiniując które są większe a
 które mniejsze, te które mocniejszy a które słabsze, a
 potym żebyśmy z takich Obserwacyi wnosil przyróże skut-
 ki przegranej albo wygranej. Wiem Dobrze że Karła
 Wojna Chociaż słabego z mocnym nieust miezym zwycię-
 cey tylko porażeniem wątpliwego końca. Dla czego mo-
 żna jest mowa że Bóg przywizuje się do mocniejszej
 Strony, pomiewaj Wszehmocność ugo w rządach swoich
 i panowaniu nad całym światem niepotrzebuie Aliancy
 ludzkiej. Jeżeli dopuszczą Wojny między Monarchami,

też

tedy wszyscy wołają równą niepewnością i równym
hazardem, ta tylko wydaje się być różnica hazardów, że jeden
broniąc swego Kraju od najeźnika czyni hazard przyni-
szony, drugi wydzierając Królestwo własności exponuje Pań-
stwo swoje na hazard dobrowolny, obadwa jednak w rów-
nym są niebezpieczeństwie.

Po takowych Reflexiach inaczej sądzić niemożna, tylko
że jeżeli Cesarz zwycięży wołując przeciwko niemu Po-
tenyże, zrobi się najsłabszym w Europie Monarchą,
a jeżeli dostanie zwyciężonym, powinien się obawiać sm-
ętnego Losu.

Dosyć jest przeczytać Manifest Augusta III Króla Pol-
skiego i Króla Albrechta Elektora Bawarskiego żeby poz-
nać abyś podziału Państwa Austryackich po śmierci Os-
tatniego z domu austryackiego Karola VI. Najpierwej
Elektor Bawarski wszedł do Pragi wziawszy Tytuł Kró-
la Czeskiego między innymi i oszere pokładając Testament
Ferdynanda I a Brata rodzonego Karola V. Który wy-
daje córkę za Albrechta V. Elektora Bawarskiego a Ojca
Wilhelma i Pradziada Karola Albrechta manifestują-
cego się w ten sposób, iż tenże Ferdynand I w rozporo-
żeniu Sukcesyi Domu swego postanowił, że jeżeli by
kiedy pteć Mężka z linii jego pochodząca egasnęła mi-
ła, tedy Anna Córka jego i Sukcesorowie z Anny po-
chodzący powinni dziedziczyć nie tylko Austryę ale

nawet ~~///~~

ale nawet Czechy, węgry i inne. Król August III wziął
 Tytuł Króla Morawy. Król Pruski zabrał Silesję, nie-
 wiem jeżeli teraz przytak wielkiej potęze swojemu Józef II
 dałby sobie według dawnego między Francuzą, i Królem
 Pruskim użożenia postrzyć na kawałki wszystkie Pan-
 stwa swoje. Jednakże medycydując omerzym zawsze prze-
 iakies podobienstwo wnosie można, że chociażby Cesarz, nay-
 Duzey pasowad, przeciw na ostatku, bądź dla porbycia się
 mierznoznego ciężaru Długiej i krwawey wojny, bądź dla
 miłości pokoiu musi stracić Milan, Niderlandy, Czechy, i mo-
 rawę, jeżeli zapali wojnę generalną.

Jeżby komu ta Propozycja dawac się miała płocho-
 albo zuchwała, niechaj się prozę zapatrzy na przywady
 w Historji że która kolwiek Potęga oiaką częśc Kra-
 ju tentowała, nigdy tentować nieprzystała, czekając
 zawsze szczęśliwego momentu, któryby zgromadziwszy
 do kupy pomyslnie okolicznosci mógł przybliżyć Statok
 iey Ładania. Niemasz podobno pomyslniejszey Konjunkt-
 ury nad pomizerne wygurowaney przemocy, iak przytło
 stać się Interesem Łatey Europy — — — — —

Każdy Pretendent może być pewny na Owezas że wpy-
 sey aliancy popierać będą pretensya Jego wchodząc w
 Relegmicyą Natury, byle się ma okroumie przemocy bez
 pierwszeństwa publicznego Ładoscy stać. Rozumiem
 że milkomu miesq tayne projektu Ludwika XV. na swo-
 iowarnie

25
na kwoiowanie Niderlandu. Każdy wie że ani za życia Je-
go ani po śmierci nie było żadnej wojny którąby się D
Niderlandu mierzyła. Wątpie memoina żeby się był Dom
Austriacki przytym kraiu dawno neutralizował, gdyby się było
Holandya z Domem austriackim mierzyła; Somsiedatwo
niemieckie dawno się Holendrom spokojniejsze i bez-
pieczniejsze niżeli Francuzkie, Dla tego. Wszystkie mni si-
łami wojskiem i pieniędzmi wojnę niemiecką przeciwko
Francuzom popierali. Tak mi się widzi że teraz przyszedła
owa oczekiwana konjunktura i ten szczęśliwy moment
który Holendrom otworzył oczy. Pretensye Jozefa II bę-
dąc oczywistą napasłą dośloniły niebezpieczeństwo granic
czymia z Bogiadem mocnym takowym i niespokojnym Prze-
ciwnym zaś sposobem Francya nie tylko miesiżgała nigdy
po Rosyjsy Holenderskie, ale nawet niedawno odryskane
na Anglii powracała, niedostaje nie więcej tylko żeby Fran-
cya uczyniła Traktat gwarantujący Całość Państw Do-
Holandyi należących, tedy dosyć będzie żeby się Dom
Austriacki w Niderlandzie nie odnieźiał.

Co się tycze Milanu, niechaj każdy sobie czyta Historię
wzrostu Domu Sabaudzkiego jeżeli chce wiedzieć co ten
Dom czynił dla nadzieji przyskarcia tego królestwa. Pom-
am przyczyny dla których ani bezpieczeństwo Państw
włoskich ani Interes Francyi nie radził oddawać Catego

Milanu

Milanu wzięci mojego Sądziada swojogo Lawrze iednak
 starała się Francya dopomagać Królowi Sardynskiemu
 do wzięcia pobliskich miast i powiatów w nadgródę
 ziem Alianci Jego.

Oterż teraz przychodzi ten moment szczęśliwy dla Sardyn-
 cyka, podając sposoby dogodnie wszystkim przez podzielenie
 mie Milanu, przyłączenie iednę część do Parmy a drugą do
 Piemontu.

Niewspominam inszych Państw Dornu Austryackiego do
 których, pomiewaj, znajdują się wielka liczba Konkurentów,
 więc trzeba im samym między sobą zostawić pomiaro-
 wanie i rozegnanie legalności Prawa, polki trwa Interes
 pomiędzy wyrugowanymi Niemcami. Wszakże Roku 1740.
 Kiedy Marya Teresa ledwie mogła zebrać 40 tysięcy Woy-
 ska na pretensie zastomienie Wiednia, ieszcze Dom Austry-
 acki był straszony dla tego podział Państw zdawał się być
 Interesem wszystkich Somsiadów, iakże teraz Sądzić należy
 kiedy Jozef II powiększył wojsko aż do 450. tysięcy, wracając
 się tedy do mego zdania tak mi się widzi że Cesarz, czy
 przez wojnę czy przez pokój musi stracić niektóre pań-
 stwa swoje, żeby przywrócić bezpieczeństwo całej Europie.
 Los Moskwy dacie się być naturalnie przywiązany przez
 Aliancją do Losu Cesarza, etym wszystkim wpatrywając
 się z pilnością wteramiejsze i przyszłe okoliczności, widzę
 wielkie

Wielkie Podobieństwo, że Chociażby Moskwa razem z Cesarzem triumfowała, tedy żadnego innego dysku oprócz Stawy Spodziewać się dla siebie niepowinna. Ale jeżeli oboje dostaną zwięzienie, Moskwa Daleko więcej Straci niżeli Cesarz, najpierwej aliancy a mormieyszym nigdy Stabszemu nie przyniosła pożytku dla tego Ktorakolwiek Potenya mormieysza, od siebie do góry Dewizała, przy końcu Wojny znalazła się na niskim Stopniu.

Powtórę postawmy tylko Cesarza po wielkim jego dwoj-
ciostwach natym wysokim gradzie pamięci, że w przed
iego Orzkiem Dreyć będzie musiała Cała Europa, pytać
się więc czy Moskwa zostanie bezpieczną od tak mierz-
niemey potęgi, albo czy pewna Kondycji w Traktacie
Alianicy przyobiecanych. Niechay sobie przypomni to
co dała Stabym i mierzonym Szwedom za to że byli
Aliantami iey przeciwko Królowi Pruskiemu, albow
przy końcu wojny zgodę uczyniła by najmniejszey
Emianki o Szwedach w Traktacie. Wszakże Piotr
wielki był także Aliantem Króla Angielskiego
przeciwko Królowi Szwedzkiemu, a przeciw a usty-
dem wygnany był z listu Bremen i Ferdyn, które
własnym Orzkiem zawoiował, i gdy się oto u Dworu
Sondyńskiego przę Rezydenta Swego zalił, odpowiedział

no mi

Odpowiedziano mu na pierwszą memoryał że Król An-
 gielski inaczey myśli nie tak iak Elektor Hanowerski.
 a na drugi memoryał zamiast Rezolucyi przykazano
 Surowie a żeby się Rezydent w 24. Godzinach z Londyna
 wynosił. Po takim przykrym umarkowaniu nastąpiło
 wkrótce drugie gdy przypłynął z Flotą Do Danii. Król
 Dania chociaż aliant Piotra, przestraszony jednak nie
 spodzianym jego przybyciem, kazałszy wyjść wszystkim
 okrętom swoim na morze żeby ich Piotr w Porcie nie ka-
 garnał, posłał do Króla Angielskiego wiadomością,
 który przysłałszy admirała z wielką Eskardą przyim-
 uł gwałtem Flotę moskiewską do ustąpienia z Danii,
 co wszystko było przyczyną do owej Stawnej Negocya-
 z Gorcem który się potem Piotr W. bezustannie wy-
 parł, czując się Daleko Silniejszy do Alianta swiego =
 Jaka była itaka będzie kondycja Silnego z mocniej-
 szym. Być to może że uwagi przewyższyła Perspektywa
 wielkich Zysków z Handlu na Czarnym Morzu, do czego
 sądzi być potrzebne wsparcie od Cesara.

Ale iakimżeż sama nalega na Turczyzna Demarkacyę
 Granicy którą pretenduje Cesarz ciągnąc przez dwa
 brzegi aż do uścia Dunaju, tak mihały sama Mos-
 kwa sądzi co będzie wartość handel Dnieprowy gdy
 Dunaj stanie się Arką wolną, a Kilia Portem Cesar-
 skim, Stara to bardo Maxyma którą się świat sądzi

inądzie

irządzić będzie, żeby mocny nigdy nie był mocniejszy, a słaby
został zawsze słabym, dla czego Łodem Słaby Aliant nie
powinien się niczego spodziewać od wygusowania Piem
cy. Tak myśleli Rzymianie i tak myśląc przyszli do uni
wersalnej monarchji. Łona bardzo wiedzieć że nabycie Kry
mu więcej przyczyni trudności Moskawi niżeli Wozy, i do
tego Łamruyż Oczę natę nową akwizycyę, chociaż mu by
ło przykro że przy tego wiadomości Łakonczyła negocyacyę
a tę wyspę z Turczyńcem, Ławsze iednak kontent że ią
będzie miał na Wmocy przeciwko Porcie = ale niuwier
ieżeli w Łaciemnie Łna Moskwa że Cesarz patrzy natę Ła
mę Łdobyć, na którą ona się Łkrada od Ławnego Ła
su = Proza tedy jest Łładzięa żeby pomagał Mos
kawi do wzięcia tego Kraiu, który on sam w Łcasie
pomysłnym gwałtowną mocą Ławoiować postanowił =
Według wszelkiego Łodobienstwa Łdacie się że Krym =
ani wpływa w Łsystema Cesarza ani przeszkadzać bę
dzie do Łalszych Łamysłów Łego, chociaż Łostanie w Mos
kiewskim Łpanowaniu = Wszakże więcej Łądwięku Łie
Łdział Łtam Łenna a Łmęcie Ła Łosepęa Łmerobit Łicy
ani Łwemniejszą ani Łstraszniejszą Łomsiadom, Łu Łenn
Łpoznawszy że Łtrudniejszą i Łkostownijszą być Łulans
tę wyspę niżeli Łpożytek z Łatwością Łicy Łdostę Łit Ł
Łdyby tedy Cesarz wyprzedŁ stę Łwojnę Łeneralney u
takim

w takim czasie wiakiem go widzieć pragnie przychil-
 nosi Moskwy, wątpie niemoina ze by żadney trudności
 Zarem by jej gwarantowała spokojną posesyę Krymu
 w nagrodę aliancy. Ażatim po wszystkich triumfach
 Zniataraby się Moskwa przy jedney tylko prózney stawie
 i drugim pustym Krymie, Zawsze bardzo drobna w po-
 równaniu niezmierney okarałości Cesara i Zawsze drę-
 ca, przed zwycięzczą, Gdyby zaś na wopak rzeczy się obrocioły,
 i zwycięstwo przemioły do nieprzyjaciół Cesara i Moskwy
 Niechże nie mówić oicy smutnym upadku, Chociaż iuż na-
 mierzem o hazardzie i stracie niektórych Państw Cesarstwa
 Wszak, Słiskich Okolicnościach gdyby Cokolwiek gabinet Peter-
 sburski Zastanowił uwagę nad porządką interesów swoich,
 i nad skutkami gwałtowney przemocy, inaczej by myśleć
 powinni. Wszystkie narady które Krymianom do wzrostu
 pomagady, Stady się potem ofiarą ich ambicji, żaden aliancy
 Krymski niemogł się Zastonić przywilejem Zadaawnioney przy-
 jaimi. Każdy musiał przyjeść ich ianmo, iak pętko miebył
 w stanie własną siłą, czy jest Moskwa dosyć moina
 żeby się obromić mogła od naraudu wygurowaney przemo-
 cy, ale się tylko patrzę na przestrożę dawnych Politykoin, ze
 między monarchami niepowinna być ani przyjaźni osobis-
 ta, ani prywatna mienawiść, lecz każdy z nich przymufo-
 ny jest prawem Korony, sądzić się podług Interesu Kra-
 ju

Kraiu i tego bezpieczeństwa uważając zmiłnością Sprawy
ny Dziejyszey Polityki Moskiewskicy, Dacie się że przez
ciwko tej Sroawy Madymie położyla wszystkie nadziei
ie na iedney tylko przyjazni Cesara rozumiejąc że po
upokorzeniu Somsiadów swoich żadne iui niebezpieczeń
stwo zdalekich narodów do iey Kraiu abliżyć się niepro
trafi, nie pilniejszego przed sobą tylko tęcząc Skryte swo
ie zaprzyjaznienia i dmiemi puste projekta, do awantazow
Cesara, oczywistyś rzetelnych i dla całej Europy bardzo
niebezpiecznych. a po prostu mowięc iest to iedno co trzym
mac Drabine żeby po iuey Cesar, bezpiecznie zaszedł tak
wypoko iak mu się tylko podoba, i iak go Chciwość i
Ambicya panowania zaprowadzić może.

Taka gruba omyłka o bezpieczeństwo Kraiow swoich
wprowadziła Gabinet Petersbarski w grubszą ciżbę błęd
fałszywey Polityki nie iest to dosyć ustawicznie patrzyć
na ów daleki i nieprzystępny koniec Państwa, opierałszy
się w Azyi i pustynią Tatarską, żeby iui zięgo odległości
sądzić można o bezpieczeństwie swoim w Europie upoko
wienie Somsiadów zapczyło wprawdzie na dawrze Dla
Moskwy Spokoynosc, ale przez osłabienie swoje nie są w
stanie zastomić iey od niebezpieczeństwa wygurowanej prze
mocy. Tym czasem idamie iest naybiegleyszych Ministrów,
że porwalac nażtego wzrostu gwałtem w górę idącey

monarchiji

Monarchji, jest to iedno co zapomniawszy o sobie czekać w Państwie swoim panowania mocniejszej potencji. Inaczej myślaty przed tym owe sławne gabinety najwyżey pracując nad tym ażeby zatrzymać wszystkie szkodliwe obroty przyszłości, Dla tego kardę upadek Sarmieckiego Kraiu, który waląc się obalał razem z sobą całe Systema Equilibrii tak ich interesował iak własnego ich państwa Existencya. Coj mieli proszę za pretensyą Szwedzi do Ferdynanda III, albo co należało do Ludwika XIII. Detencya Elektora Truwirskiego a przecie poznawszy że chciwość iednowładnego Panowania nad całą Rzeczą niemiecką mogłaby zaprowadzić Dom austriacki do uformowania monarchji uniwersalney, poszli z wojskiem i przymusiłgo do Traktatu Westfalskiego.

Tak mi się widzi że naowczas daley był Sztokholm od Wiednia a miżeli Dżisiaz znalazł się Kłiow od Galicyi, iednak że mieli tę przeczność Szwedzi, że pomimo Inaczej odległości ieszczoby ich i tam dosięc mogła wygurowana przymoc. Ludwik XIII. w Manifestacie swoim N° 1635. Dokładnie objaśnił przyczynę wypowiedziałwszy wojnę, Oswiadczając że będzie bronił Rzeczę niemiecką pokrzywdzoną w Prawach i wolności swojej, zabiegając ażeby Ferdynand III podbiwszy pod panowanie swoje całe Niemcy, nie zamyslał potem napastować Królestwa Francuskiego.

Wszakże

Wzrostki Ludwika XV. N° 1740. niemiał prywatney przy-
czyny rozparać Państwo Austryackich między am Sukcesora
rem, am exelutorem Testamentu Ferdynanda I. Który
Córce swoią, Annę a żonę Elektora Bawarskiego uczynił
miał Dziedzicą Czech, Austryi i Węgier ale widząc usta-
wiczną ogień w Europie palący się z Okazyi Domu Austry-
ackiego i tego napisac, obudził dawną Ostroiność przed-
ków swoich, którzy chcąc ukrocic niebezpieczney w Euro-
pie na Owezas Domu Austryackiego pmemou, pomagali
Holendrom, Szwecycom, Genueńczykom i innym do wybiciasię
z pod panowania Austryackiego, więc i on uwanowszy spraw-
iedliwą pretensyą Sukcesora Anny w osobie Elektora Ba-
warskiego chciał go przyprowadzić do Spokoyney Dziedzic-
stwa Połepyi.

Tak rozumnie należy i osteranniejszy Ludwika XV. że nie
miał miłość am przywiązanie do Holendrow os-
wiadczył się bromie ich od napasci, ale miał rozumną tros-
kliwość o bezpieczeństwo własnego Kraie, a żeby Jozef II.
pmemou Wojska swego niezagarnął Holandyi, atak
postępując od Szwycyctwa do Szwycyctwa niezagarnął
rozszerzać nad całą Europą, panowania swego.
Dziwno mi jest bardzo że Moskwa niemiała tej prze-
zorności układać Konwencyą Peterzburuską. Ładon
rozum Ludzki tak oczywistego błędzi przeciwno wszystkim

kim

Wszystkim Mądrym Drowcy Polityki pokombinować
 niepotrafi z interesami Samymie Moskawy. Wszakie por-
 woli Domowi Austryackiemu przechodzić przez góry Wę-
 gierskie które natura sama na granice uformowała,
 iest iedno co otworzyć wrota Niemcom do Wszystkich
 Północnych Monarchyi. Niechay mi kto pokaze przy-
 kład w naydawniejszych mniem oswieconych wiekach,
 ażeby ktory z Królów Siamawszy umyślnie barriere
 oddał taką część Kraiu, czego odnieberpierrezstwa zasta-
 miada, więcej i panowanie mocniejszego od siebie Mo-
 narchy. Wszyscy się lekkaia graniczyć z mocniejsz^m So-
 siadem, z przyczyny że Somsiad Somsiada iest zawsze
 naturalnym nieprzyiacielem. Poize tedy niemoina iaki
 Korcie przybliżyła Moskawa Cesara, który iak Sychac
 we trydni Marzu mógłby stanąć pod Kiowem gdyby
 mu przyszła Fantazyja własne myśtwo swoje i
 rozszerzyć Panowanie.

Ktokolwiek zna zgruntu Pretensyą Cesara do Holendri
 i ktokolwiek czytał Konwencyą Peterburcką, musi się
 zemna zgodzić że Cesarz maieć przypznanie dzystwo Wło-
 dzimirskie i Rus czerwona, granicząca, o kilka mil
 od Wolgi, zawsze mieć będzie preromniejsze prawa
 do wprowadzenia woyska w Państwo Rosyjskie,
 a mieli ma teraz do Nawigacyi na Rzecz Szedo albo
 masynech^u

Mastrychu. Nauzjamie wszczelivuy Porycy i wroslęto
si Kraie meusprawiedliwi popredmionego będu Ni-
gdy Rzymianie iednym zamachem oręia nie zawo-
iowali Całego Świata. Nauzydem się z Historji że
podróżnemi fortecami które kraj zastaniady, leżeli po
kilkanaście lat poki ich nie obalili, adostawszy for-
tey i kraiu rąem, postępowali z królestwa do kro-
lestwa, tak Daleko iak ich tytko zaprowadzić mogli
Ambicya Panowania, Chciwość i takomstwo. Wiać
kolwiek Stanie zdawała się być mądrym Polka,
dawno była zastoną, Catey Rosyji. Wszakże Dotego
Czasu zata Ściana Polska iadna Prowincya Mos-
kiewska niemała żołnierza Niemieckiego. Pytam się
wycy czy nie będzie to naygrubszym naszego Wieku
błędem, ostabiac Dobrowolnie własną swoją
zastonę, że ię teraz iedną, ręką, Cesarz obalic może;
a co ięzre goney niewiedzie tego że obaliwszy i za-
gamawszy pozostają od Konwencyi resztę Wociwu-
two Ruskich niema gdzie indziej oprze Cęzaru
Oręia twoiego tytko oiedną granicę Moskiewską,
Jeżeli może być Konwikcya Moskwy porównanie
Zamysłów Cesarza do Ambicyi i takomstwa ony
Dawnych Rzymian, niechay się zapatrzy nayprzede
na powiękzenie

na powiększenie Wojska Niemieckiego do liczb w Eu-
ropie nietylchary, a potym niechaj zastanowi uwagę
nad Tabranem kilka mil Kraiu przeciwko wyzna-
nym artykułom Konwencji Petersburskiej. Nawstatek
niechaj sama Sędzi, jeżeli takie zachowanie niedotry-
manie umowy ręką swoją podpisanej dla jednego
kawałka ziemi, nie jest orewistą pogardą tej poten-
cji która konwencją układała, i iawnym takorn-
stwem przewyżającym dawną Chciwość Rzymską.
Przyznam się że zrozumie niemogę, czy niedzieli Impera-
torowa że to Tabranie Kraiu nad konwencją jest
zniewagą i małą konzyderacją Jej Tronu, Czyliż
widząc niema śmiałości dopomnieć się ażeby Cesar-
lofną kordon aż do Arcti podkora według opisu
w konwencji Czyli nawstatek Deliberacie uszere wy-
glądając pomysłnej koniunktury, któraby sprawić
mogła łatwiejszą z Cesarzem negocyacją o ten kawałek
Tabraney ziemi.

Nigdyby nie upewnić miśmiał że Arcti kbrua, ani była
ani jest Pod konem, gdyby obywatele tamtejsi przez
wielorakie pisma tej Prawdy mierzali dowodząc
egzystencją Podkora dokumentami Granicznymi mi-
ędzy różnemi Dobrami etym uszere dokładem że gdyby
Cesarz

Cesar, Cofnod' Kordon według biegu tej Rzeki tedy po-
wiat Trembowoljki wrocilby się do Polski. Zastanawiając
tedy uwagę nad szczupłością tego Powiatu trudno jest
zgadnąć prawdziwą przyczynę, dla której Cesarz Wolał
Cechydzic podpis Rzeki swojej i okarać wrgardę Potemaj
z nim traktującą" a zamieli dotrzymać Konwencji. Sądzić
niepodobna żeby taki maly Kamienisty i gorzysty Kawatek
ziemi mógł kiedy najjaśniejszemu Monarche Sprawić a pe-
tyt' ai do zapomnienia o swojej Stawie, gdyby w tym mie-
miał skutego dalszego i pożyteczniejszego projektu. Bardziej
by się omylił, ktoby rozumiał że Zbruc, wzięto za Podkora
pne omyłki albo że ma chciwość zabrano powiat Trem-
bowoljki. Daleko większą upatruie ia w tym wszystkim
Zdradę zamieli Szkodę Powiatu.

Ktokolwiek się chce kombinować stan na teraźniejszą
z przysiężkami okolicznościami łatwo poznać że niema inoż
Komiee prowadzono Kordon brzegiem Zbrucą tylko ażeby
podsuwaiąc się Coraz bliżej do Fortecy mogli posiadać Osta
w Okopach S. Troicy opiołtovej mili od Kamienca. Rzecz
jest bardzo jasna że Zaczawszy od Okopow ai do Samego
Kiowa Casy przeciąg przeciw Kraiu niema innej Zastom
tylko iednej fortecy Kamieniecką, a zatem kto jest Pa-
nem Kamienca, jest Panem Catego Kraiu Przygotowa-
nia poczynione w Okopach niepowinny być narwane
Zmysłowym Straszypdem, dla tego że wyreparowawszy
Fortyfikacyę

Fortyfikacya garnizon wyciągnięto i amunicya we Lwowie
 zatrzymano, znakiem to jest że na owczas pogroził
 Dalego Kabramia Kraiu pna Oficerow i Officialistow
 Cesarskich rozgłoszone, mierzadziaty się z sekretem proielitu
 Ułożonego. Teraz znowu dosta miie niedawno wiadomości
 od Obywatelów tamtejszych i od przyjaciół poufanych z
 samego Lwowa, że pod pretekstem Dalekiej ieszcze wojny
 Turckiej iuie jest wyznaczone artylerya ciężka z kąd
 ma być i kiedy sprowadzona z Amunicya i znaczną lic-
 zba wojska do Okopow z takich Dispozycji niemoina
 inaczej koncludowai, tyllko że Cesarz zrobiwszy na killa
 lat z Turkami zgodę i obwarowawszy sobie Traktatem,
 a żeby Turcy w przeciagu zawartego Pokoju niemieszali się
 do żadney przeciw niemu wojny, przemieść z Okopow
 Orta swoiego do Fortey, a potym ustawszy dla niego
 bezpieczne w Kamieniu Zmiardo posła go zabranym
 kraiem pna Kiuow do Moskwy szukać Księstwa Wło-
 dzimierskiego i granic Czerwoney Rusi

Niewiem jeżeli moina Darować Gabinetowi Petersbur-
 skiemu taką nierostropność i tak małą przeczność, al-
 bo jeżeli się megodzi zganie Radzie Warszawskiej tego
 Smiertelnego Petargu. Wszakie to w tych samych listach
 przestrzegają Przyjaciele że iakiś General Szweder iuzod
 Pokoju posłał do Wiednia Jan Catego Kamienca z
 opisaniem że tam Garnizon bardzo mały, że Amunicyi
 na Trzydni

na trydni niewystarczy, że w Magazynie niemał na
pięć dni żywności, że Deserstorow a Kamienca jest iu
bardzo wiele w Wojsku Cesarzkim, i wiele innych
Obserwacji Wojskowych, które wystawiły smutny
Obraz między Fortecy Kamienieckiej i międbalstwa Wojskowej
Rady.

Nie jest mnie dziwna że Poljcia dotu przed sobą nie
widzi. ale że Gabinet Moskiewski, który miał zawsze
oczy otwarte na najdalejze przygody, teraz patrzy z
Indiferencyą na swoje ramię i Kamienca niebezpieczeństwo,
takiej dziembłosa mój rozum decyrować
niepotrafi.

Nie bacz o to żeby Cesarz cofnął Kordon do Rzeki
Podkorce, Darować Kniewęgę Tronu Swoiego uczynioną
przez Kamienie Konwencyi i Ciężnie a żeby ten
Orzeł siedział w Okopach pod nosem Fortecy Kamienieckiej,
zdaje się być ciedno co zapomniawszy o sobie
i Owszystkich przestrożach zdrowey Polityki bezwolił
na zabranie Reszty Kraiu porostatego od Konwencyi
i zamknąć oczy na niezmiernie złoczenie Dworu
Austriackiego.

Gdyby nawet to niebezpieczeństwo Kraiu w wielu
mięscach do uwagi przedozone znajdował Gabinet
Peterburski bardzo dalekie albo niepodobne i pers-
pekti wie

w perspektywie, i szczerby spokojności z Polską powinna być miernym Interesem dla Moskwy. Wszakże Holendrzy, i inni, wszystkie wojny Francuzow z Niemcami bronili zawsze Niderlandu, i szczerulnie tylko dla spokojnego z Domem austriackim somiędruwa, którego się z Francuzami nie spodziewali. Nie myślam dla przy-
 kładu teraźniejszej napaści, pomiewaj, sama kłotnia potyla spokojnych wiekach ostrego że kto przemocą nagina dawne Traktaty, i kto tamie konwencye, nie może być nigdy spokojnym somiadem.

Niepodobna powoływać siebie tych wszystkich Refle-
 syi mierzomości Gabinetu Petersburskiego wstrząsać memia-
 ta. Jeżeli tedy oglądając się na Obroty inszych Dworów
 czeka spokojnej koniunktury, nigdy nie narydnie pomysł
 mierzocy okolicności nad wojnę Holenderską, Cesarz nie-
 może mieć alianta żadnego oprócz iedney Moskwy,
 a zatem musi przyjąć każdą konwencyą która poda
 Imperatorowa, dopieroż tak sprawiedliwej, iak jest
 zabranie kraui nad konwencyą, Drzucie memorie, gdzie
 iedney Strony zachodzi Honor Tronu Moskiewskiego,
 a Drugiej Strony tracenie Słowa Danego, i ścisły
 obowiązek każdego Monarchy w dotrzymaniu wiary
 i podpisu swiego. Nie jest tu kwestya żeby Niemcow
 wrócić narad za Gory Węgierskie. Wiem dobrze że tego
 ani Wielki ani żadna Potencya nie dokaze, ale tu idzie

e. bezpoczestwo

o bezpieczeństwo Fortecy na którą patrząc zdawać się jest
w spokojnym Obliczeniu.

Nie trzeba więcej iak tylko wyprowadzić garnizon
pod Namioty w pole na Mustre, iak co rok wychadzi
i w polu nocuje, żeby go niemicy z Okopów wypadliszy
nocą, przeszli do Fortecy a Zagarnowscy weszli do
Kamienica i tę, samą spokojnością, iak weszli do
Polski. Coż niciei Kordonu od Rzeki Podkone do Dali
przynajmniej na osm mil Orła Cesarzkiego od Fortecy
a z tym dawrze Komenda będzie miała więcej czasu
przyposobić się do Obrony za najmniejszą pomocą
w Kraju Wojska Cesarzkiego, a mieli teraz gdy stoi
o półtorej mili w Okopach.

Znam dobrze radawione de Jwana i Bazylego Trak
taty z Krolami Węgierskimi i z Domem austriackim
Znam i te wszystkie Widły które winna Moskwa dla
Cesara terazniejszego, ale ta i to znam ze troskliwość o bez-
pieczeństwo własnego Kraju jest najmocniejszą obowiąz-
kiem każdego Monarchy i najpierwszą Maxymą i dro-
wą Polityki. Jeżeli zabiegowscy daleko w kraj Tur-
ki znajdą się Moskwa w potrzebie menażować Cesa-
rza, równie także jest jego Interesem trzymać się
Moskwy — Nigdy niemcy wouią przeciwko Tur-
kom i niemierzą, Potęga tyle nie robiła i zrobić nie-
mogła, i le Moskwa z małą garstką dokazała przewa-

Influxenya

Influencyą z Grekami i Ormianami. Ten Naród Ori-
 ginalny niemogąc cierpieć Niemców, tyle podmiemni czynił
 przedtym Władcy i cesare czynie będzie, ile czynił pod-
 Turkami przez Przyjaźń i przywiązanie do Moskalow,
 a przeto Wojna Turecka niemoże być dla Niemców po-
 myślna tylko z pomocą Moskiewską.

Wszakże wszyscy widzą przez jaką Faktę, przetykniętą
 wejściem i Traktatem podjętowanem, Świadkiem jest tego =
 Bunt Georgianów wsparty przez Moskalow.

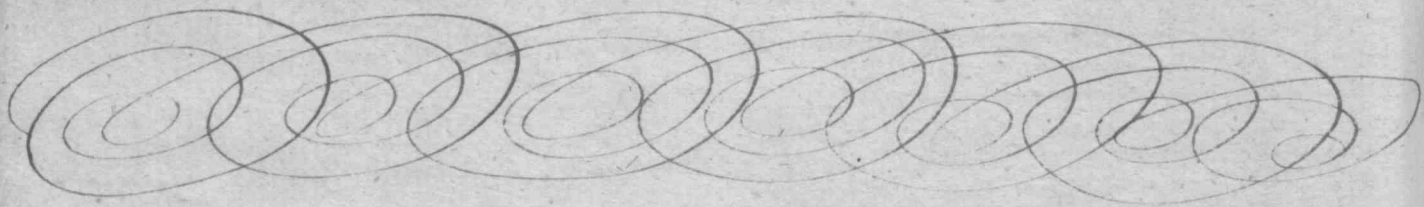
Odstąpiamże tedy zamysły Cesarskie równie szkodliwe, tak
 dla Potencyi Moskiewskiej, jak i dla Polityki, pokazałem
 że nieodtrzymanie Konwencji jest projektem ułożonym
 dla łatwiejszego Dobycia Fortey Kamienieckiej. Pre-
 zorytem do uwagi Konwencji, że wzdłuż Fortey
 i zabrawszy kraj niemoże gdzie indziej opnie przemocą
 Orzeka Swoiego tylko ograniczą Moskiewską. Namie-
 niłem i to że zabrawszy Orzeka pod Kiiowem za kopie
 z nim Prawo do Miasteczka Włodzimierskiego, do którego pro-
 szniesz się będzie miał przetrzymać, a jeżeli kiedy mogli =
 mieć do Polski, a przecie ją, zabrad.

Przydadem i jeszcze i te Refleksy, że Cesarz zrobiwszy z
 godą z Turczyńcem, na którego się odgrzącać, a potem dołoz-
 zysz w Traktacie żeby ani Turczyn przeciwko Cesarzowi,
 ani Cesarz przeciwko Turczyńcowi nie mieszał się do =

Wojny

Wojny w przeciągu za Wartego Pokoju, Kostawie Pol-
skę bez żadnej Nadziei i takiej kolwiek do Sombiada pro-
mocy, a Moskwy pusi na łos żeby się własną siłą =
opędzała w Krymie i sama idna prawowała się z Tur-
czynem, ktor wie jeżeli przystym ogniu niechciałbym =
popierać pretensyi swoich. Niezapomniałem przytaczay
Przeostrogi że po niedotrzymaney Konwencyi byłoby =
wielka nieostojnością, sprowadzi się na Obietnicę Cesa-
rza.

Z tych tedy zgromadzonych Przyczyn Koncarz moie
Reflexye że Imperatorowa ma Honor Tronu swojego
i ma Interes bezpieczeństwa własnego Kraiu po-
winna nalegać teraz o powrocie zabranego Ka-
wałka nad Konwencyą, profitując z Okoliczności
następującej Wojny Holenderstajny

Rozdział I.

Naród, y wszystko co w nim drzi jest, przez pięć Dni twory stworzony

Na początku stworzył stworzony z niczego Naród, y bez ceży zrobił catoś, y sam ieden nazwał się Światłością, a w przedziem Polska była mędna, wolna, y ludna, y światło panowało nad ciemnościami, a Duch stworzonego unosił się nad przepaściami.

Imię stworzone: niech będzie Chaos, y Chaos się stało, y widział stworzony że Chaos y Ciemność były dobre dla niego, y uwyłnit wieczny przedziem, między światłością y ciemnością. I nazwał stworzony Dniem Nocą, a Noc Dniem, a Study jego padli na twarz, y adorowali go.

Potym imię stworzone: Ja jestem Panem y Twórcy widem wafym, a wzywa się Mieszkańcy Ziemi Polskiej są Buntownikami, y nazwał stworzony Wojsko Polskie Moskiewskim, a Wojsko Moskiewskie, Wojskiem wybawienia, y wolności, y zaczęły się mordy, pustoszenia y pożary, a stworzony widział że to wszystko było dobre dla niego, y radował się: Dzien' Pierwszy.

Imię stworzone: niech wszelki Kład, y wszelka sprawiedliwość uстанą, niech Sława chci będzie potężny Panem, a Miasta niech się znowu pograżą w Uboóstwie y ciemności. To co wybrani od Współczesnych swych ludzie postanowili, niech będzie zbrodnia, y spiskiem, a to co Ja rozkażę, niech będzie Prawem.

Imię stworzone: niech Drukarnie prześciana, Drukować, a ludzie niech prześciana, mowić, czytać y pisać, y myśleć, y nazwał to stworzony Wolnością. Dzien' Drugi.

Imię stworzone Ja sam ieden stanowiąc będę Prawa, y Robory, y mianować Umiejętniki, a ktokolwiek przyjdzie, y cnotem uderzy przedemną, będzie dobrym y pożytecznym, a kto się mnie zaprze będzie Zdraycą, y Prześladowanym. Ja będę siedział otoczony liczną Przystawą, Kozaków y Karabinierów, y będę nosił Szablę, Moskiewskie y w Prawo, y w Lewo, y w dół, y w górę, y ktokolwiek przyjdzie do mnie z prośbą, przez trzy godziny stać ma w Przedpokoiu, a gdy ja się pochażę, każdy cnotem o Ziemię błądnie przedemną. Imię stworzone: Ja będę y pierwszy, między pierworodnymi, Krola mego Tęcza, y szkalować będę, a kto mi się

niepodoba, niech Dobra Jego zabrane będą, y Goba wzięta, a kto mowić
a nimie wierny zabierać może wszystko sębsiemu, y wzięć go, y tak się stało
y nazwał to Sreżny równością, Dzień Trzeci.

Azkt potym Sreżny: Żadnego Brawa, żadney Wotawy, nie wrynie, ani obwr
sreżny, tylko te które mi z Petersburga porystane będą, to mi Carowa wrynie
kaie, to ja wrynie, a czego mi zabroni, tego ja wrynie' nieodwarię: Azkt
ter Sreżny; niech Wojska Polskie, ustąpią Moskiewskiemu, y niech Wojska
Moskiewskie zalegną, y ofiędą, cato, Krainie Polska, oprocz Sulejow
Humania, Mohilowa, Białocerkwi, y Smity, oprocz trzech Woiewodstw Wo
kopolskich, które to Woiewodstwa iur są, przyrzeczone Królowi Pruskiemu
za to, że nam niepraszkadrat. Niech Moskale z rozwiniętemi Chorągwi
y bębniami ciągną, proz Stolicę, azkt ter Sreżny: niech w każdą Niedziel
y Święto, wszyscy iędzą do Łoża Moskiewskiego, y niech go proszą o Uwe
y Bromoje, y ktawiaia, mu się. Juridriał Sreżny że to byto dobre dla mi
y uciżył się, y nazwał to Niepodległością, Dzień Czwarty.

Azkt Sreżny: niech wszyscy Polowie Polscy mieszkający u Zagranic
Mocarstwo poruczą Dwory u których są, y niech Urednik Polscy Moskiew
skiej ter porozumienia wypędzi Debolego z Petersburga, niech Generał Mo
skiewski będzie Hetmanem Polskim, y niech będzie w mundurze Mo
skim, a mnie iednemu niech będzie postępnym, a Jego iednego niech stw
Wojsko Polskie, y tak się stało, y nazwał to Sreżny Inaczeniem y Pol
ga, Krainie: Dzień Piąty.

Azkt potym Sreżny: niech Domy Polskie, y Zamek Krasawski zabiera, Żoł
ne Moskiewskie, niech wszyscy Ubozia sę, Woty, y Konie sę, y wszelkie napo
y Siano, y Dnida, y Mały y Legoniny oddadzą Moskalam, a to co mi
sami poigwai, lub przedai, lub sptawii, niech oddadzą Moskalam, a La
co mieli brać Wtota, y srebrne Sibile, niech biera, Papiery Moskiewskie, y w
wiera, że te Papiery są Premjarami. Azkt ter niech Moskale wybierai
Ludzi Polskich, y niech niemi zaledniaia, Pułymie sę, niech zawariai
Moskale, niech rozpędzaią Fabrykantów ofiadtych w Polsce, niech Corbi za
raia

zabierają, Matkom: niech będą, natorznicami Ich: Itak się stało; y Szczęsny
się radował, y narwał to wszystko Szczęsiem Błogi Dzieni Siostry.

Rozdział II.

Szczęsny w dzień Siodmy odpočas, y poswiecił Dzieciom, y poborszył
Ludzi na wyobrazenie swe, y dat Im Pensye, y zakazał, aby się nie
wryli y byli głupcami

Dobowione tedy wszystkie sądy y Mstawy, y opisy ich, y dohosiłszy Szczę-
sny dnia siodmego Dzieciom, które uwylił, y odpočas dnia siodmego,
o wielkiego Dzieciom swego, które uwylił, y stogostawil Szczęsny Nobota
swoim y poswiecił je.

Y dat Szczęsny dnia siodmego wielką Mstę, w Brześciu blisko Mogity, która
ra pokonywała Dwieście pobitych, przez Moskali Siomków Jego, y Fedli, y Pi-
li na try Mucie, y pili Zdrowie Casowu Moskiewskicy, jako Pani swey
a Zdrowia Koła swego niepili.

Y Przyjechał Szczęsny do Swiętych Paryżskicy, w porucie Moskalów, y postawił
u drzwi Wasty Moskiewskicy, y w koto Kofciota postawił je.

Stworzył tedy Szczęsny Konsyliarstwo na wyobrazenie swoje, a stworzył je z
Prochu Ziemi, y natchnął w Oblicze Ich Duch z Tywota swego; y rzekł im, co ja
wam każę czynić będziecie, y żaden z was nie będzie miał sprzeciwu, ja mi
nie ispejnie Wybrani o Współbrau waszych, alem ja was wybrał z Kalendary-
ka pod kreślają Imiona wasze: stuchajcie mnie, a ja wam ze Skarba Pa-
blicznego naznare, po Typach Statych Korzyci na miesiąc, y brać będziecie Sta-
cystwa y konfiskaty, y dobre wam będzie, y uczyli się Szczęsny y Konsyliarce,
a ci co daleka stali ptakali.

Y rzekł Szczęsny: wszelkie światło y wszelkie Duch szlachetny, przeciwny jest
Mstawom moim, wszelkie więc światło, y wszelkie Duch szlachetny, niech wyho-
zemonemni będą; Wyżami nie nie wystrajcie, a Dzieciom wasze niech się nie
uczą, a jeżeli co umiście, niech wszystkim zapomną; może tylko Dzieciom
uczyli się będą, aby wami głupcami śladnicy radzić mogli. I rzekł Szczęsny,
Odwaga, y Punkt honoru, niepotrzebne są, w Wojsku moim, ci więc co z Klau bi-
twy uiskali do Moskalów, będą Generatami, a ci co się odwarinie bili; niech zdawa

Jan 16

Im beda, znalci mestwa Jch, y nich wygnani beda; w polowce, y grupstwie usprawy
wielki' mnie bedzie. — Rodzina III.

Suremny opowiada Kód y pomagalk swój, y cete Plemie swe od poczatku
ar do konca

Imielit Surozny, zebyscie wiedzieli co ja jestem, y u ktory reenna, przedzi wielki
ofobliwe odrodzenie Polski; powiem wami: Ze ja Kód mój wiode, od tych py
sznych Amiotów, ktory nawet Boga Stworzy swego uznawali nad soba, nie
chcieli, y zbuntowali się, poruciu niemur, większa część tych Amiotów wra
do Piekłom wtrącona była, kilka z nich rozstali się na Ziemi, y rozeszli się po
roznych Krainach, y od nich pochodzą, wszyscy Burzyciele y Wiekniwyiele
Ziemi tej, y w Polsce rozstali się z nich jeden; od niego pochodzi Skarbimie
Wda Ksawowski; ktory za Bolestawa Korywostego zdradził swe Ziombie
y uciekł z Plaw bitwy, a Kód przyjął mu kądziel, y przed lat Osm'dziesiąt
y było wspaniałych dni Skarbimienowych lat Osm'dziesiąt, y pogardzon był
y umarł. —

Skarbimiera w dalszych Polowaniach zjawit się Szamotalski Wda Poruan
ben zdradziwszy Ogryzine swa, przeszedł do Koryziów, y był potem rozszedł
y umarł, y było wspaniałych dni Szamotalskiego lat Pięćdziesiąt y Pięćdziesiąt
A z Biedrow Szamotalskiego wyszedł poruczy Głisński, ktorem podniósł bunt
przeciw Zygmuntowi I. y chciał się ogłosić Wielkim Księciem Lit. y przeszedł
do Moskwy, y żył lat Pięćdziesiąt, y wystąpiono mu Ory, y wspaniałych dni było
Głisńskiego lat Pięćdziesiąt y umarł. —

A Potomkowie Głisńskiego, spłodził Kadziwuskiego, ktory Szwedów sprowadził
na Polskę, y wiele stego broit, y żył lat Szesćdziesiąt, y było wspaniałych dni
Kadziwuskiego lat Szesćdziesiąt, y życie jego było pełne Zgryzot, a wszyscy Jch
nie od niego, y był pogardzon y umarł. —

Jwosta Dufra Kadziwuskiego w Chmielnickiego, Dorozanbe, y Nierai, y
wzmnożyła się, a z nich dla bliskości miejsca w Pomirskiego, we mnie Kure
go, y w Branickiego, y Dzewuskiego, y Kopalowskich, y poiatem Hone, y poruc
temia, y żywot Jch otworzył się rary kilkadziesiąt, y wydata linna Plemie
ktore wami sądzić będzie. —

Rodzina

Rodział IV.
Szczęsny Karze Potopem Ziemi Polskiej, Siebie y swoich
Ochronia-

I stało się, gdy Mieszkańcy Ziemi Polskiej nie mogli mieć furcji, które
na nią Szczęsny sprowadził, zaczęli narzekać szmerać, y ptakać, y rozgniewać
się Szczęsny za tę niewdzięczność; y rzekł: nie będzie się wadził Duch mój
z tym nędznym, y Bożym Przem, ale go ukarze wielką Plagą, y przypu-
szczę Potop na niego, y wyuciorę całą rod jego, y będzie nędznym y potopnym
a siebie tylko, y Krewawskiego, y Jego Rutawę, y Branickiego, y Kopackowskich,
y Plemię ich, y Suchorzewskiego, y Zaguzkiego, y Stotnickiego, y Moszczyński
y Samiec Jak, y wszystkich sprawiedliwych Mężów o przedzi, a resztę wy-
gładzę.

I stało się w Roku 1792. porwały się wszystkie Lwowa Przepaści wielkiej,
y otworzyły się Olwa Piekłone, y laty się Strumienie fatorszowej, monety
Moskiewskiej y Pruskiej, y padał Deszcz papierowy ortodziejsi dni, y
ortodziejsi noce, y była wielka Powódz, a siedem tylko Sutorym y Strumian,
y Białaczewicem, y Smita zalane niebyły; Kwiszerato tedy wpełnie Liato,
ruszające się na Ziemi, y z Wotów, y z Baranów, y z Kow, y z Gosi, y z Karcu,
y tak wszystko wygładzone było, tylko się, został Szczęsny z Bronnibę, y tres-
ladnią swą, y pływali na wieńchu Powodzi powrzeakney.

Rodział V.

Szczęsny widząc wszystko wygubione, y ostabione zaryna
budował Krad, podług myśli swej, ale Żytki mizdry nim y
Pomocniki Jego są pomieżane, y nie mogą trafić do końca.

A tak widząc Szczęsny, iż wszystko co mu się tylko Sprzeć mogło jest wy-
gładzone, y wykupione, y wypędzone, y ze wszelk Ustaw rozładnych, same
tylko leiaty rozwaliny, iat myślei o nowej budowie rządu, podług fralo-
ney myśli swej, y zaczął robotę z Pomocnikami swemi, y ieli się do Prawy,
ale moc iakas niewidoma, pomieżata im zmysły, y Żytki, y Żytki,

J. tak
M

Itak gdy wotano o wegielny kamień budowy, Branicki podawał Deklaracyę
Moskiewską. Gdy wotano sily, y bezpieczeństwa granic? Krewuski przedem leciał
z Butawą. Gdy zgodano Praw? Suresny podawał Gwarancyę, Uniwersalną y sta-
yła. Gdy chiano sprawiedliwosci, Kopalnowski nieśli Dekreta bez sądu, y
konfiskaty. Daley wotano zgody y iedności? Cieladz przyniósł Poroz y Prze-
dowania. J byto wielkie zamieszanie, y Suresny chodzil z otwartą gębą, y
ryk, przewracał, y gwałcił Pieska swego, y nie zrobił niemożli, y rozciekalsi
z Burefia, y wszystko leżać przewrocone, a u co wywrócili postawili narad-
nicumieci, y Niczad był wielki, y nieprzewidy y biada. —

Rozdział VI.

Kopalnowski widząc że Suresny do końca trafić nie może, obawia mu się
w kirkaku gorczącym, y nawera go iakoby sobie porzucił miał

A Suresny pisał Tróde, Konfederatō, y ragnął Tróde, na Kirsie, y przyjechał
na górę zwaną Grodna, y ukazał mu się Kopalnowski w kirkaku gorczącym,
o to kirkak gornat, a kirkak nieregornat. Tedy rzekł Suresny: pojde teraz y ogła-
dam to widzenie wielkie, czemu nieregore ten kirkak, a widząc Kopalnowski, w
szedł patrzeć, zawołał nań z poprodku onego kirkak, Suresny! Suresny, a on
odpowiedział, otom ja Panie; tedy rzekł: nieprzystaj puy sam, rzuy buty two-
e z nóg twoich, albowiem miejsce na którym stojisz święte jest, y będzie w kirkacie
moim Biskupstwem, y zakrył Suresny Oblire swe, bo się bał patrzeć na
Kopalnowskiego, y rzekł Kopalnowski, widząc widziatem zamieszanie y utrap-
nie ludu twego, a wotaniem się styfatem przed Progammi meimi, y widząc w
Dziatem, że ty sam nigdy do końca nie trafisz, chwaleł samyś ty, bo się zg-
daję z dobrem moim, y wszystkich moich, ale słuchaj nauki mey, bo się le-
abyś nie obraził. Urodzites się dumnym, upartym, y starym rarem, Pycha
jest twoim żywiołem, zrobites przed siebie laty kilka kuglarzko obywa-
skich Brynow, zakreśto podai przed tobą, na swarz, y mowić ies ty jest najw-
krym w świecie Catowickim, tyś temu uwierzył, y mógł ci się w głowie
przewrócić, rozumiales ies sam ieden rozumny, cnotliwy, y niemyśly. Dziel

Ktoś wywrócił niedłatego nie lubisz że jest to, ale dla tego że nie jest twoje, dy-
 szates że chwalamo wielkich ludzi, y ty chciates być wielkim y sławnym, ale
 nie miates po temu rozumu, y wysytlisz się do tego brates na Wopak, chia-
 tes być sławnym, a obrociates się tytem do sławy, a twarzą do wstydny y
 wierney hanby, Rozum twój podobny jest do kłosa kornik, iak one jest kło-
 thi krzywy y twardy, postreży to kłosu, y podchlebiając ci nadził toba,
 zabrowtes daleko, Dziś wybrnąć niemożesz, przewodnik twój jest szalony we
 wysytlisz, niewidzi tyłku iedną rzecz, tak dalece; iż gdy inni widra w Wiczi-
 u Plamy, on widzi kameryzowaną Butawę. To swoia fisauya, wysytlisz
 mieżra ci będzie. - Irawat szersny ptakai: a kopalowśli rekt: Proto
 ulitowatem się nad toba, zstapitem, y obiawitem ci się, abym wyrzucił to
 ziemię nieszczęsną y smutną, dla drugich, a dla nas pływając mlekiem y
 miodem. - Będz więc smiałym, y bezwielkim, iak ja, niepowinienes się
 ier nierym gryci, ani niczego wstydnę, bo to za co bitowiek w Swicie wstę-
 dzi, y gryci się more, iurczny obydwu porzynili. Ja tobie zostawiam Bęskę,
 wyrabiać z nią, w ci się podoba, siel sobie drogę do korony, iac ci do niej pomożę;
 I rekt szersny: y ktoś Ja jestem Danie: żebym się o to kupić miał? I rekt
 kopalowśli: Jesteś białego rozumu, żaden Sądzieli Mocar obawiać się ciebie
 nie będzie, bądź pod tym dla Moskwy, a pysznym dla swoich, a ja będę z toba
 I rekt kopalowśli: zstawiama ci zupełnie koronę, ty mi rady Litwy zosta-
 wisz, bacz a oto y w stęch rzeczach trzeba mieć Systemma, rozrwałem ja wysytlisz
 lic Lwiazki, które koronę z Litwą, taczyci mogły, a to abym z osobna tym taczyci
 Prowincyą, by mógł opanowai: Zostaię mi iurczny warty warne Lamydy, wy-
 nieji ród mój, y obdarzy go piernikiem Wrodami, to najtaczycyza. . . .
 Będz szersny nie Edukacyi, ale Dóbr Edukacyinych w Litwie, y nadził niemi. . . .
 Wydrzei Administracya, Choumii Krotowśli. . . . Prze nieji do siebie, y do Prysauiot
 mych Opiele, maiażtu Nadziwitosłcię, choiby najgorszemu spობami, ktor mi
 zapniary, że nie będzie Panem Litwy calej, y Panem Gół wysytlisz, y Panem Maig-
 low wysytlisz, y rekt szersny. Ale Panie iabre dopiąć bych tak wielkich
 zamysłów; I rekt kopalowśli; niemi Sumnienia, niebydz delikatnym w

spობach

88
spofobach, y wszystkich wywiał... Izamiłkt Kopalowski. —
I Powstał wielki gromot, y bicia Kiorunów, y iafnoji wielka bita od Koryia brito
Kowca, który mu Carowa przydala, y pokazał jej Stierubin Szymon, y patał
ym miserem wywiał zarał, y Kopalowskiet z Szabelkami bieżał zarałi.
Koregny pódł na swam, y adorował zarał wielkoji y małdoji Kopalowskiego.
Kacłt Potym Koregny.

(Ten i następny papier pisane są Pięko, wuja mego
Adama Nacis Korupolskiego Deputata Trybunatu
Głownego podolskiego r. 185. na Podolu w wsi
Kruszanówce zamartego.)

Fragment Biblij Targowickiej

Kopia Listu Perseus do Krola po przegranej

w wojnie: Krolu. Zmierzanie prawie zupeł-
 nej korpusu który stał w Hamku: Miesz-
 cze tak zwana: wiezie wielkiej turby wot-
 niemy, officerów wszelkiego stopnia, je-
 neratów komandemierzy i tego nako-
 nie, który niemi wyrzucił kaman-
 darował, tego to Karolinka Rewolucyj-
 94° Roku, oto są skutki akcy 10. Oct.
 Prewiaderowy i w Warszawie i Kpita Pol-
 woia się teraz do Swajch praw pier-
 wotnych udaw się natychmiast do tych
 prawych władz domagając się o v-
 wolnienie wyrzutek, gnostw, officya-
 rów, żołnierzy i strażycy Karyjskiej
 jako też o uwolnienie osób należę-
 cych do Ciata Dyplomatycznego i ko-
 biet zatrzymanych przeciw wszelkim
 względów na p jako nie należę-
 na prawo Naradów. — Jest inoim

radaniem aby to wrytkie osoby
odstawa były do korpusu pod mo-
kormandą, a przedkie ich oddanie
mnoży, wo mnie chej którą ma-
czyni z moicy Strony tyto so m-
je i so odawanie naturalie bedzie. w
nadziej ze uradowania ciggle nadawemne
przywocę w dolzere statek z zbawicemz spob-
nowi, yze w tym replei wlu byk mogt om-
czyi w ktmu moze upanowanie, upredra-
prope w ktmu abyj ten hold przyjz, jako y
uzumia, z ktoromui maac honor byk. de

Opis. Wola Fertzenow

Mi Dacie! Wlecho przez ercii wozyha do
skiczy nadniu 10. Sardrier: powierzona, y
korkolnich Nau ied Colerna, owblinie pre-
strate racowney zewozci maac Mzia
ktory ma te zastuz, i na tom dat powy-
tek niejednoligdeni swicy Cyrymy, ma
mogla jednak wzruszyi stadeni tych, lito
przyjz

przyjęli albo zginęli, albo odryłkami wolności
swoje. Nie radzi mi to wnyd, i sposob jak
naem proponuję, w uwolnieniu jeńców, i
zabawców Kopyjskich, które trzymamy, dla
zabieraniecia łowu Polaków do Moskwy są:
branych wcale dla nas przywrócić być nie
może. Jeżeli wnyd: więcej starać się, o wol-
ności swoich wypodrębionków przez uwolnienie
zabrzanych w jego kraju Polaków, bardzo
było chętnie wtem czas przyjdzie ci, do u-
skutecznienia bydać jego ceu

Kopia listu Jm. Potockiego do Kosińskiego.

Wskazując na Kosińskiego mnie będzie do godności
okoliczności Okazywania ci i ciak, troakli
woasie o tobie pamięta, iak iu stule two
twoj dotyka, słowem iak ci pawała y
uicelbia, ludney bawney mibkaniem
niepokrepuć. Idanie Rady aby co zamiane
osoby twoj uwolnie wskazywać jencu
nieprzyjaciela, aby wolności swojej kady
z nas iu twoj posunijet jeb gtosem
ludu bawey. Jeżeli tak silech obna Kopy
zpya nieprzyjaciela. Kłódnai Kopyjskie
mnie idawad iu będzie, okale on tym dany
Lenta

Wielki miłosci i miłości
Najlepiej widać
15 Odn 94
Województwa
Wielki miłosci i miłości

Wziata, co da wartosci do Twierzy Bazy a
pociesznie jak maty do wlasnych
Podanych przyjaciel - Dozwiedczal
Kuchelnika z twierdzami Twierzy
Piewali / wrota nam danych wiadomosci
postepowania ludzkiego, Dozwiedczal
go zwiazki Jany Ropizny y Jady
got narodu przychodzą dozwiedczal
ktorem wprosthem w miar wiadomosci
o Tobie obchodzenia sie z Tobą y
Ogwalcami naszemi stowami przy
Jch stanie niewolnicy przychodzą
Na dniu weteranym probawionym
Kada miar tak na zwiazki w miar
Kefaj zwiazki umieszczenia przy
Kened Amst y Jene nasze
mamy tez Jany Ropizny y Jady
o jak maty i o Jany Ropizny y Jady
Ka ktorem Ogwalcami miar Jady
mi Jany Ropizny y Jady Jany Ropizny y Jady
Jany Ropizny y Jady Jany Ropizny y Jady
du za pomysly z Jany Ropizny y Jady
meur, ktorem mi nakazuje podziem
w o Tobie Kade nuzyska z latem twierd
w nuzyska przychodzą. chiazka y myśli mi
obliczaniem zlecenie od Koda przy owiadczą

Przy wykonaniu przysięgi, na dołobroreniu ceremonii otwarcia
 Uniwersytetu w Białymostku dnia 12. Maja 1796. R. w Kamieniu mia-
 ła przez Jm. J. Ignacego Witowskiego.

Crucie, y porobonanie, są to dwa naypiersze, y nay-
 szlachetniejszye porobienia, Duszy, y Serca człowieka... Cruci-
 telność dobrodziejstwa. Porobonanie się o Jęz potrzebne, y przyt-
 ła. oto zabawa! godna samych tylko rozumnych, y wolnych
 szlachetów! bo takie tylko crucie, y poznawai, prawdziwe dobro,
 szlachetnie, są dobre. —

Obywatele! kiedy bycie mogło obrzemienie, y szlachetny-
 e pole, dla tych dwóch szlachetnych porobien, Duszy, y Serca wa-
 rze! jak drzewa bycie porobiono! — zakonowane naywarownie-
 ścią nadu, y szlachetnie wasze. Już iestefie w tej szlachetności,
 której szlachetnie hu sobie, z takim utęknieniem, wyglądalifie,
 porobiwali. — Już maie Prawa: przez które szlachetnie bycie
 szlachetnie! już maie dobre, y szlachetnie Prawa: przez które
 szlachetnie bycie szlachetnie. — Nie zostai wam: tylko w tym
 obrzemieniem szlachetnie, uczci, y szlachetnie: Mądrości, y Dobroci.
 szlachetnie Katarzyny! która już naychwałebniej, tego szlachet-
 ścią dopetnita: czego od niej, szlachetnie, y oczekiwata:
Religia y Filozofia! —

szlachetnie Wielmożny Namiestniku! Szlachetnie kiedy: tedy w
 tym momencie, szlachetnie masz Prawa, szlachetnie oderwai
 szlachetnie Imieniem Monarchini, Pani Twoiej, y szlachetnie, do nowo przy-
 szlachetnie, y szlachetnie odrodzonych, wiernych Jęz szlachetnych,
 szlachetnie szlachetnie, szlachetnie szlachetnie, szlachetnie, szlachetnie
 szlachetnie szlachetnie, szlachetnie szlachetnie szlachetnie szlachetnie szlachetnie
 szlachetnie do szlachetnie, y od których szlachetnie, w szlachetnie szlachetnie szlachetnie
 szlachetnie szlachetnie szlachetnie: które szlachetnie szlachetnie szlachetnie szlachetnie,
 szlachetnie szlachetnie szlachetnie szlachetnie: szlachetnie szlachetnie szlachetnie
 szlachetnie, y szlachetnie które szlachetnie szlachetnie szlachetnie, szlachetnie szlachetnie
 szlachetnie: szlachetnie szlachetnie szlachetnie szlachetnie y szlachetnie: szlachetnie szlachetnie:

Dei y Pan-Swoy, Prymiernia Tobiey, y Miłosierdzia.

Sui te Swiute Prymiernie z obu stron, uroczywie ięst zawarte.
Prymiernie taske, y Miłosierdzia, z strony Monarchini, - Prymiernie
oze wierności y posłuszeństwa, z strony nowych Sey Poddanych.
Ale iakar znówu będzie, z obu stron, widzialna tego Poroka
Treba: aby z strony Monarchini odpowiedzita ięspetnie, wielkoy
Sey Duszy. Treba: aby z strony Sey Poddanych: wyrównywata
ięspetnie, wielkoy Dobrodziejstwa. Iakar więc będzie? - Prawo
wielki i Męzu! w tym ważnym, y Delikatnym Punkcie: tak
się otwarcie, y jasnie wytrzymajcie: iak prosto myśle, y thliście
czynie. Moment krótki taskawego stuchania...

Mowia, iako Kaptan, y Minister Boski: Iako Wypot: Oby
watek, wypot-rodak, y iedney Syn Cyryzyny. Iako wierny
Sey Imperatorzkiy Moski Poddany. Mowic powiniennem
rownie do tych tresek ważnych, y wielkich Obowiazkow...
Kaptan, y Minister Boski: za Religią. - Iako Wypot: Obywa
tek, Wypot-Rodak, y iedney Syn Cyryzyny: za Bracia, moie
Iako wierny Sey Imperatorzkiy Moski Poddany: za tym uję
kim, co się z sprawiedliwoscia, y Prawdami Pradu Krajo
go, niewatpliwie, y ujęte tacy. --- Mowic zas' o tym, ty
smieley moge: im gruntowniey ięstem przeswiadrony: z
to wszyshto zgodne ięst: y z przekonaniem, y z czynie
Sera, y z Najwyższą Wolą Najmilsiejszey Monarchini, y
doskonale ięspetnia, prawdziwe dobro, y ujęcie wierny
Sey Poddanych...

Religja najprzed: lubo z panuicy, statas ię tolerowaną, ni
utrata iędnak, y nigdy nie utraie, blasku, Swiętnosci, y zawies
swoiego. Pod Manierynską opieką Wielkiey Katarzyny ięst
a kto o Sey Existencyi powatpiowal? kto Sey Prawa naruszal
lub Obradki zmienial o smieki się? - Wierni Kofuota Katolicki
Synowie! nie trawcie się: Maie uroczyste, y Najwyższym Mon
chirnym wyrokiem, y ukarem zapewnione, za bezpieczenię

tego najdroższego waszego Skarbu, który w Królestwie Świąt: twa, dostateczny wam od Ojcow waszych, y od Najdawniejszych waszych Pradków; y który nie skażony, do Grobu z sobą, w nie- wiecie; bylescie tylko brwali y niepomniejszeni, w try Świętej Wie- rze zastawali; y Dobrotami waszemi Sprawami, dowodziliście, toż, y Boskiego Tej Charakteru. — Małżeństwo, Herce- lichia, Księstwa waszego, mianowanych Basteriois. uftano- wiony rząd duchowny, niewzbronione wznowienie, y do- stępstwo Stolicy Apostolskiej. — Mnie Świątli, albo nadto niepokojni, w tej delikatney materji; nie narazywajcie to, adziem nas, od Grony Księstwa: co tylko jest Politycznym Prawidłem, y barzną, gwałtownością, w Kraju, w spódnie, nawet w Sanjtuach rządnych Katolickich, pilnie przetrzymaj- y troskliwie zachowywana. — Przepraszcie na tym; y gło- sio wielbiąc to wielką, taskę, y dobrodziejstwo Monarchii, umiećcie go zgodnie cenić, pomawać, y cenić, tak, jak i jak najwielmiej, wierności y postuszności, Prawom, y Przekazaniom wian Pradków waszych, z wiernością, y postusznością, namiestniczy Boskiej na ziemi Władcy, w Ojbie, y Dostoj- ństwie, Monarchii, y Państwie. —

Kiedy mówię, o tym z przekonania, jako Wierny Syn Księstwa Katolickiego, y Kapitan Sępa, y Minister: pozwól, sza- nowny Meje: abym o drugim wspomniat, z tkliwością, y cze- cia serca, jako Wypot: Podak y Wypot: Obywatel, y jedney Syn Ojczyzny. W pierwszym względzie: Dopetnieniem Powinności Stanu moiego, y Powotania. w drugim: niechay dogodził Sercu mojemu. —

Nie tajno jest catemu Świątli: że Bohaterskie Woj- ska Wielkiej Katarzyny; opornych pokonali Polaków! Jedni z nich, padli ofiarą zwyciężki broni. Drudzy ucie- knęli na siebie winę, y karę. Inni za zwyciężonych albo ob- stępanych urwan, taskawie otrzymali Przebaczenie. Ci wielbię

wielbia, Miłosierdzie, Najłitośliwszej w świecie Monarchini. Tam
w smutku, y tżach zamurzeni wyglądają, wrota do siebie, tej Sey
Laski, y dobroczynney Opieki, która, samowolnie utracili. Perwersy
wsi niemaż na świecie, więc iwi niemaż Winowajców! — Są ty
albo obowiązani, y wdziorni! albo nieczestliwi! godni prze-
to samo politowania! ie pragnę, zaferytu, mięserenia się
w liście, wiernych, y przywiązanych Sey Imperatorskiej
Doddanych. — Odrzucił Se Mianem y potne dobroci nie-
skreśloney, Serce Monarchini? — Tobie podobno kano wny
Miezu! ta warina, Sprawa Bóg zastawi! będąc tto maremu
Woli, y zastępcą, Władcy Monarchiney, dopetuiateś, nay wy-
sze rozkazy z uszanowaniem, ale razem z smutkiem, y zalem,
tkliwego Serca twoiego! —

Raz więc ieszre Dobroczynno Ludzkosci! y to drugie
taskawie wykonaj! o to Ci, Imieniem Obywatelów, y razem
z Obywatelami tu przytomnymi, nay pokooniey, y nay gore-
wzycy upraszamy: — Kiedy przestasz, przed wysoki Tron,
Sey Imperatorskiej Mości, wierny opis, tego swietnego obradu,
którym unęstniwa Praw nowo-nadanych, Mieszkaniom Pa-
winny Chądowi Twoiemu podległych, rownie okarale, iak
y porządnie udzielites; kiedy iednych chwalić będziesz, wi-
nosi, y przywiązanie do Tronu; niezapominaj y od drugich tż
y smutku! w którym pograżeni, szewnie opatkuia, niedole-
swia, a inni srogi cierpia, niedostatek! — Wyroki Monarchi-
ni, są nieodrowne! Ale Bóg itozyt w ręku Sey, tyle obfitych
zrodet! z których, nie wyzerpane dobrodzeystwa, na pokolenia
Ludzkie, wylewaj tak tawo morze: iak sawsre chce, y za nay sm-
sza, to sobie powrytnie rozkopi, y upodobanie!

Jte Osob prer Ciebie drwignionych! tyle Serce obowiązanych
y wdziornych! owsem, ile kropli ter, zrenie ich starych; tyle je-
hów liroyi będziesz, caule, y głośno wielbiacych Laska, twoia, y Dobro-

czynności, y wstawiających się do Boga, za najwyższeliwofie, y naj-
dostojnie Panowanie, Najtańkawszey, y Najmitośliwszey Monarchini

O to ta jest druga widzialna rehoimia! Rehoimia dosto-
y Mitosierdzia! którey, przez powarne swoje wstawienie się do
Tronu z utęsknieniem oczekując, Nieszereśliwi! ale pragnący
szereze, nadgradzai błąd swój, y wykroczenie niepomorzona, wier-
ności, y gorliwym przywiązaniem do Tronu Jej Imperatorshicy
Mosi; Obywateli z Ionami, y Dziećmi siostrami; gdy otrzymaie
takawe łowy darowanie! a znaydzie takich, Cnotliwy Meru!
niemata, kierce!

Ostatnia iakaz? wspomnieci y otey smiele mogą: to zna-
cie mie, bycie wiernym Jej Imperatorshicy Mosi; Poddanym, smie-
le mówić mogą, o tym wszystkim, co znam bycie smiele stopawnym
do sprawiedliwofie; y do Prawideł Praw, y rzędu Krajowego. —

Waleczne! y Nierwyciżone Wojsko! Sandomi Jego Wo-
dzwie, y Sacrelnicy! w waszych, najwyżey roku, ta ostatnia
rehoimia w nieokreśloney ugnofie stozona jest, od Najlepszey
Monarchini, y Pani naszej! — Dylisic długo, pogromem Polaków,
iako Nieprzyjaciół... Dziś z Łucyiczow, staliście się znawney
ich czesici Bracia, y jedney Cyryrny Synami! — Którzeni dotąd
w Zawody chodzilicie. Gromili w boiu. szigali w Polu. Prześla-
wali w domu! tyk teraz kochaj, iako Braci; y bronić, iako
Nieszpot-wionkias waszych, obowiazani jestoscie! — Petnycier
h te stodka, y prawdziwie dogodna serom tkliwym powinnofie!
iakiest tagodne postępowanie wasze z Obywatelami, y wzysthie-
mni Mieszkancami tej dieci; którey Panie wielka Katarzyna
nieuwatpliwym tego będzie dowodem... Siesta karnofie w Wojsko
y pokojne mieszkanie Lotnicza w domach. skromne, y umiarkowa-
ne wyiąganie, potrzebnych do życia wygod. Czynienie nierwtworne
o krzywdzonym sprawiedliwofie; stowem: szerefif, uprzejmofie,
Przyjaniu,

Przyjarn. niechaj głośno mówią za wami: że jesteście prawdziwymi
wemi Rycerzami: sprasznemi w boju. wielbionemi, y kocha-
nemi w Płochu. Bo to jest iedna, istotna rzecz, prawdziwych
Rycerzów. —

Obywatele! kiedy to troie, zupełnie, y doskonałe uwierny
Dzieta Rządu: a czegoż więcej porządai będziemy mogli? y czegoż
nam jeszcze niedostawał będzie, do prawdziwego dobra y szczęścia
naszego? chyba tego iednego, abysmy się, nawzajem zupełnie pozna-
honal; y pokłoniwszy się, odwiecznym Nieba wyrokom: które
niemienną koleją, Narodom, y Mocarstwom wszytchim, czas trwać
toż, y czas upadku narnarydł zapomnieli iur calę, ziewiny były
kiedyś, wolnym, y niepodległym Narodem! — Jeśli tylko w istocie
taliem byliśmy! — Bo ten tylko Narod, prawdziwie jest wolnym
y niepodległym: który jest rządny przez Prawa, y szczerliwy przez
dobre, y sprawiedliwe Prawa. To oboje kiedy dziś z najtaszkaw-
go udziału, Pani, y Monarchini naszey w skutku porzucimy:
podobno prawdziwie, wolnemi, y swobodnemi nazwai się mo-
żemy taliemi kiedyś byliśmy!

Cożkolwiek bądź: iur nie czas teraz zastanawiać się nad
dawnym naszym znaczeniem! Terazniejszy, y przyszły los, iedyń
nas zatrudniać, y całyk zajmować powinien! — Ten dziwny
Monarchini, naywięcej składa w rękę naszych! y gdy nam Mał-
ryńska, swoia Opieka, y potrzeba, obronę, najtaszkawicy ofiaru-
nawraicem, niewięcej od nas wyciąga, tylko wierności Sobie
uroszysta, stwardzoney, y poświęconey przywaga; Postuszeństwa
Prawom, y rządowi. I tego do siebie przywiązania, którego miar-
być powinna, wielkość Dobrodziejstwa Odebrancy. —

Wielki Bóg! ber którego skinienia, nie się, nie dziecie no-
wicie! y ber którego Łaski, y pomocy, nie się, utrzymał nie dote-
kiedy podobato się, Naywyższym Twoim wyrokom, Polakom z
aby

aby wymazał Narodów; w pokorze, y umiżeniu zgadzaie się z Naj-
 swiętym, Wola, Twój, wielbiemy ias, a wielbiąc bógostawieny
 Sobie, ześ znakamita, ześ onych, przytaczysz, y wuclit, do tego Ogro-
 mney Carstwa, któremu panuje, Potężna, Madra, y Dobroczynna
 Katarzyna. Którey Swiętym, y urozrytym obrzędkiem, w Swię-
 tymi Twójey zaprzysięgając wierności, y Poddanstwo; z gę bogości
 Serca, podnosząc głosy nasze, y wotania, przewetamy ie, przed
 Niebiosi Tron Bógstwa Twójego: abyś, y Tej wielkicy Monarchini,
 y catoj Tej Najiasniejszey Familii, y Najzarownieyszemu
 Senatowi, y Wniedom Tej, y Magistraturom, y Hieruryiężo-
 nej Tej Sile Woienney, walecznym Wodzom, y Bohater-
 skim Woyskom, y tym mnogim Narodom, którym rozkazu-
 ie, y wpsytłim Tej wiernym Poddanym, hoynie bógostaw-
 iąc, najdrożje Tej Sycie, dla Dobra, y szeszenia ludzkości,
 do wiekow przedturat; y stawne Tej Panowanie, tak w
 Woynie, iako y w Pokoju, ogromnym, y Swiętym, czynić
 nigdy nieprestawat. Niech sycie, Niech wyuzia. Niech
 istada, choiby y Swiatem cetym.

o Kongresie Wiedeńskim i przywróceniu Polski.

Zbliża się pora rozstrzygnięcia losu Europy. Niecierpliwie
 oglądają wszystkie Narody na zbierający się Kongres
 w Wiedniu. Członkowie tego Kongresu! pomnijcie,
 że szczęście, lub ucisk ludzkości od Was zależy, iż przyszłe
 pokolenia popiółom Waszym błogostawic, albo im zto-
 rzeczyć będą. Biada Wam, jeżeli na chwilę zapomnie-
 cie, cośie w imię świata, jeżeli iakiegokolwiek mniej
 godne, lub prywatne widoki zajmą serca Wasze, któ-
 re samey tylko cności i czystey miłości powszechnego
 dobra całego rodu człowieczego otwarte być powinny.
 Mocarze Europy! miejcie to zawsze na pamięci, że nie
 powiększenie krajów, nie rozległe stepy, Narodow szere-
 sście stanowią; że nie na długosci Tytułow, ani na
 ilości Korón stawia Monarchow zależy. Niebo wynios-
 to Was dla tego do najwyższego w Narodach stopnia,
 abyście Bóstwo dobroczynne zastępowali na ziemi.
 Zbyt długo Wasze i ludow błędy zalewały ią krwi pota-
 tokami

kami i sprowadzaty burze, które mogły być unieknionemi;
zbyt długo rzetelność i wiara wygnana z Polityki, imie
tylko swoje w niej zostawiły; Godzi się spodziewać po
cnotach osób panujących teraz, po talentach i usilnym
pragnieniu tych powszechnego dobra, tych, którzy mają
składać Kongres? ze ludzkość na koniec odetchnie, ze As-
trea powróci na dwór Królów, ze zgubne diabła na
czas otwieszy umilkną?

Kiedy po upadku Państwa Rzymskiego zika północ załata
Europę tłumami Barbarzyńców, ta w przechodzie swoim
niszczyła i pustoszyła wszystko, ale te nawet Kordy wojo-
wały tylko z nieprzyjaciółmi, szanując Sprzymierzeń-
ców, i zachowując Traktaty. W średnim wieku Religia
i duch Rycerstwa strzegły niewinności, bezpieczeństwa i własności.
My żyjemy w wieku 19 tym, w którym oświecenie do wyso-
kiego posunięte stopnia, powinnoby ludzi i Monarchów
czynić lepszymi, mamy prawa Narodów, mamy zdrową
Filozofię, mamy Religiję chrześcijańską; a iednak u nas od-
dawna Polityka jest tylko nauką chytrości i podstępów,
przejazd maską, pokoy zawieszeniem broni, przymierza
igraszka, wiara, ludzkość, cnota, czcym tylko imieniem.

Na prozno głos większej części Europy obwinia jednego Cesarza
 Napoleona o zgwalcenie wszytkich powinności. Zostawmy
 Potomnym prawo sążenia o nim; kiedy znikną uprzedzenia
 i strasność, co nas dziś uwodzi, w ten czas oni go lepiej ocenić
 potrafią. My przebieżmy dzieje ⁱⁿnych Gabinetów i wytkniemy
 ich wady, nie dla tego żeby gniew nasz na nich wywrzec,
 lecz że każdemu człowiekowi godzi się dumać w zaiszy nad
 szczęsiem współludzi. Niestety! na wstępie do historii
 politycznych bezprawioów ze smutkiem napada Chrzesi-
 anin i człowiek nayspierwey na tę Stolicę, która powinaby
 być porządowaniem ludow, wzorem rzetelności, szlachet-
 ności, zaszczipicielką pokoiu i cnoty po między ludźmi. Tak
 jest, z murów miasta od wiekow przywykłego panować
 świata, & ze szczytu tego Kapitolu, w którym tyje o wie-
 rze Greckiej i Punińskiej mówiono, zostato reucone nasie-
 nie niezgod między Narody i dane hasło podstępów i chyt-
 rości, dane — przez Naslednikow Boga na ziemi.

W początkach Oycowie Swięci wierni powotaniu swoiemu byli
 prawdziwemi Oycami ludzkosi, wzorami cnoty i pokoiu,
 spokojnemi Sędziami i pośrednikami Narodow; późniey
 stabsosc

slabosc ludzka, nie przepuszczajac zadnemu stanowiu, sprawita
ze przesady, chciwosc i falszywa poboznosc wcielily sie nie raz
w ustroja poswiecone Bogu. — Osoby mniej godne zaiety
Urzedu Koscielne i naduzywaly w slepocie dla wtasnnych zys-
kow tego swiatta, ktore dla szczescia rodu czlowieczego z
nieba zostane zostato. Te naduzycia nie tylko znaznie
Chrzescianska Przode, zmnieyszyly, ale nadto zrodily, o bok
zalu do ztych Duchownych, pogardę do samey Religii, ktorej
smatne skutki swiat do tad drogo optaca. Lecz nie chciemy
dalej zapuszczac sie, ani badac tajemnicy Wyrokow. —
Druga Hiszpania, tedwo przez ozenienie Ferdynanda z
Izabellą i wypezozenie Maurow w jedno ciato potoczona zosta-
ta, zaraz wrystkich uzywata sprzezyn do ponizenia Rywaliki
swoiey Francyi i nabycia kraion we Wtoszech. Ale iey
zawod byt nie zbyt dlugi. Te samey podstepy pod imieni-
em i wady Rzadu wyniszczily sile Hiszpanii, i te ogrom-
ne Mocarstwo wprawily letarg, w ktorym az do naszych zos-
stawato czadow.

Francya zaieta iey stopien! tu to Richelieu, Mazaryni, Ludwik
XIV nauczyli swoim przykladem wszystkie inne Jabinety chytrey
Polityki. Nadzbyt sa powszechnie znaiomemi, aby ie wspomni-

nac, te wszystkie kroki kaniębne, któremi Francya z bliza: ta się do epoki Rewolucyi — epoki, której wspomnienie zgrozą przeraża.

Dom Austriacki chociaż nie zawsze postępował z tą rzetelnością, z której się chlubi, chociaż nie raz pozor cnoty wystawiał za jej istotę i nie raz uroione pretensye nazywał prawami, iednak w porównaniu z innymi Dworami, zasługuie na zaszczyt ^{(szego-} najwielkotrniey.

Dwory Niemieckie zawsze interes szerególny przekładaię nad powszechny, podkopywaly te wielkie ciato, które się iedynie przez swe położenie utrzymywaly, iezeli można powiedziec ze się utrzymywaly.

Szwajcaryi należy ta sprawiedliwosc, ze nie raz postępowała z tą rzetelnością, która iest zasadą charakteru Szwajcarow.

Hollandyi, Danii, Szwecyi i Dorcie Ottomanskiej także przyznać potrzeba, ze nie wiele maily powodow zarumienienia się przed potomnością. Wtochy zawsze były chytrosi sied-

liskiem, ale nie wielkiej sile Rządzt Wtoskich wimismy, ze ich bezprawia malo miały wpływu na sprawy i los całej Europy. ^{(nie tylko} Bruksy! ktoz ^{nie tylko} zwota wyznaczic, opisac, ale nawet wyliczyć nieprawosci tego Mocarstwa. Tym ono swoy był, tym swoy wzrost, tym częsc wielkosc swoiey wimo. Gdyby

z dzieiow Mocarstw wyolierano karty mniej chlubne, z Historyi

Brus

Prus nie wieleby pozostalo. Komu kiedy Prussy dotrzymaly stowa?
kogo nie zradzily? kogo wplatawszy w zatargi, i zawite okolice nosa,
dla swiego zysku, nie opuscily potem bezczelnie? bytze kiedy ktory
Traktat od Prus zachowany, ktora przyjazn szanowana? iestze kto
w Europie, coby nigdy od Prus nie byl oszukany? Fryderyk II, kto-
ry w nieiednym wzgledzie zasluzyt wielkiego imie, aby byl
z Krol^{stwem} ~~Prus~~, zapomnial czasem, ze byl cztowikiem. Nie pierwszy
on to z Krolow Pruskich uczynil, bo wszyscy poprzednicy ten mu
przyklad dali, nie ostatni, bo obadwa nastepcy ieszcze go prze-
wyzszyli. Kto dla oderwania bezprawnie kawatu od Monarchyi
Austriackiej przez siedm lat krwawil Niemcy? kto razem z Ang-
lią gubil Hollandyę? kto korzystajac z kazdego postępu Moskwy
do Europy, utatwil do niej wstep temu potokowi, ktory z kaz-
dym dniem zalac' ią moze? kto Polscy, rownie iak Dorte, Ottoman-
ską, a wiód obietnicami, a potem opuscil? kto Polsce ostatni
raz zadal? kto z zgorszeniem swiata kazde srodki do celu prowa-
dzace mciac za godziwe, w Kraiu niepodleglym i sprzymierz-
nym zabiral Rekrutow? napadal domy? falszowal monety?
W swiezy epoce, kto w przeciagu lat kilku byl szesi' rary ^{za)} stroną
Francyi, a piyc' przeciw niej? lub kto przysięgłszy Alexandrowi przy-
jazn na grobie Fryderyka II potem ią ztamat? kto na koniec

w roku 1812 knut najhambiebniejsze zarady w ten czas, kiedy niby karat
 tę, którą z jego rozkazu własny Generał popełnił? a to wszystko w
 wieku 19^m i w obliczu Europy!

Obroćmy wzrok na Anglię. Tu spostrzegamy. Narod najbogatszy i
 najoswiecenijszy, Narod — którego Konstytucya jest wszystkich
 Konstytucyi wzorem, którego szlachetny charakter stuznie jest
 powszechnie wielbionym. Tu wolnego Panstwa Reprezentanci
 roztrząsają bez obawy i stroniactwa wszystkie wady Prządu.
 Tu cały Narod śmiało sądzi postępski Króla i Ministrów. Tu
 zdaje się, że Filozofia swoją zatorzyła Stolicę. Patrząc na to
 wszystko rzekłbyś, że Gabinet Angielski wszystkie inne przecho-
 dzi w rozetności i uciewoni — Przeciwnie — nie masz Polityki
 tak bezczelnej, żeby wyrównana Angielskiej. Anglia tyraniuje
 trzy części świata, a czwartę grozi poddanstwem, od dawna
 wszystkich nieprawosn dżięcych się w Europie Anglia jest
 porzątkiem i sprężyną. Nie dość, że wszystkie Orady jej są
 pod jej żelaznym berłem, i czuje pragnie nabyć powszechnego
 panowania na morzu, tamże handel wolnych Narodów,
 nakłada opłaty na niepodległe okręty, zamyka ten Ocean
 który Opatrzność dla wspólnego wszystkich wytku utworzyła.
 Anglia wszędzie podlega pożar niezgody, ona wszystkie kora
 ry

ry Koalicje, wsrystkich przekupnie Ministrów, wsrystkich Dep-
cze prawa, wsrystkie gwaltu Mstawy. Nayoptakansey stan
obywoch Fryji i brzegow Afryki, try ludu wydartych z tona
rodiny w nayroszrz niewoly, nie uwarzanych za ludu, preda-
wanych iak towar, traktowanych iak bydleta i do naycięższych
i naypodlejszych robot uzywanych; krew Mieszkanow Wan-
dei i Tulonu; zgwaltowanie prawa Pamunych na Kieciu Toskan-
skim, a Narodow na Jenui; Holandya podkopana haniebnie i
obalona, Polska nie obroniona, Porta zbliżona do upadku, Ko-
penhaga zburzona; He sy Trofea stawy Wielkiej Brytanii!
Hej potozenie strzeze ig od wszelkiej przemocy, iey ztonu i pod-
stepom wsrystko ulega; i iuz dnis nie ma nikogo, coby sy iey
opart, po obaleniu iednego Kolosu, co smiat iey grozić. Hej
panowanie na wsrystkich morzach, iey przewaga na wsryst-
tkich sprawach Europy iest iuz rozstregniona. Ale nie samey
Anglii dnis sy obawiac potrzeba. Bardziej przerażac musi
ta potnocna chmura, grzmotami i piorunami brzemienna,
caley Europie spustoszeniem zagrazaiaca, na ktorey zbiera
nie sy swiat do tąd bez zadzenia patrzat ~

Na

Na rozległej ziemi mieszkał w śród lasów Narod Ruski, prosty
 i szczy, i nie oswiecony, przedzielony od reszty Europy Kraiami
 równie i szczy nie oswieconemi, lub zarynającemi się dopiero
 oswiecać. Zabrak znajomości z Grekami, którzy w jego Kra-
 iu mieli Osady i nieliczny handel z nim prowadzili. W
 wojennych napadach nie raz się udało Rusinom przedrzeć
 aż pod mury Konstantynopola. Tym sposobem przeieli od
 Greków Religiję, Obrządku, oby czaje i pismo. Ale coż mogli
 nabyć od Greków zepsutych i wyrodzonych od dobrego? Kon-
 stantynopol był na ten czas Stolicą zepsucia i wywrodaney
 swewoli, wiarotomności, rozpusta, podłości, chytrści, fanatyzmu,
 przesady, intrygi, zbrodnie, to iest. z czego na ten czas celowali
 Grecy, zawsze i szczy mając się za najpierszy i najoswie-
 censzy Narod w świecie, to iest, co mogli udzielić Rusinom.
 Zawsze łatwiej iest zepsuć Narod, niżeli go oswiecić. I
 Rusini nie wyszedłszy i szczy z pierwiastkowej dikiści prze-
 ieli wszystkie zbrodnie Konstantynopola. Kiow stawszy się
 z Osady Greckiej Stolicą Rusi, tą czyt zaraz wszystko, co tylko
 Konstantynopol miał najhamiebniejszego. Był jednego
 roku & Zolostawa w tym mieście stat się zgobą Krola i Woyska.
 Docieleni

Podzieleni na matę Księstwa wśród wiecznych niegod i tych
wszystkich okropności, które powszechnie towarzyszą Wojnom
domowym, Rusini w przeciągu wieków nie wyszli z
drikości i zatrzymali skazony charakter, który ierze psuta
niewola. Zjednoczenie tych małych licznych Księstw nieodmie-
niło ani narodu, ani jego stanu. W innych narodach iedno-
tylko klasa ludzi była niewolniczą, imie przemożne, na Rusi
si wszystkie stany były niewolniczymi, poczowszy od najlich-
szego chłopka aż do cara, który tycząc powagę świecką z kos-
cielną, uważany: iż tak powiem: za drugie Bóstwo wśród
najpodlejszych czotgaczow, których był Panem życia i mają-
tku, orzał każdej chwili o życie własne. W każdym kraju
niewolniczym niewola była ostreyszą, w żadnym kraju
Monarcha nie był mniej pewnym swego iestestwa.
Ten iest obraz Państwa Moskiewskiego, który o nim zostawili
Herbestein, Gopsewitz, Quachieres, ten był jego stan kiedy An-
żygatyckie Miasta zaczęły z nim handlowac i miec stka-
dy w Nowogrodzie. Od nich to Moskale dostali zapłody
swoiej ziemi, tę bron' europeyską, którą, w krotkim czasie
przeciągu

przeciagu i z zupełną tawrosią podobili całą potność bruj. Tu
 Moskwa zaryna byż ogromnym Mocarstwem i iuz posta-
 nawia usadowić się nad bregami mora Baltyckiego. W ten
 czas to iesze powinna byta przeszkodzić iey wzrostowi, i o iey
 wewnetrzne ucywilizowanie starać się Europa, nauczona
 tylu przykladami iak straszne dla niej choroby potnocne, ale
 interes prywatny w ten czas ieszeż zarzot zasłepiac, w uwa-
 zaniu Moskwy, rownie Monarchow iak ich poddanych.
 Wśród takiego narodu i takich okolicznosci urodził się Piotr
 I sry przeznaczony od natury, aby był Wielkim cztowie-
 kiem. Poznał swoy narod i zawstydył się go. Oswiecił i
 ucywilizował poddanych, przeniesł ich z dzikosci do zas-
 cztu, i nadał im znaczenie w Europie, rownie iego pod-
 chlebiato ambicyi, iak byto pięknym polem otwartym
 dziataniom Jenuusz. Piotr mciąc chęć, miał statok,
 i niezrażony trudnosciami, nie zmordowany w spacy god-
 nym był dokazac wielkich zamystow. Ale przy braku
 wychowania zgodnego z przyrodzonemi zdatnosciami
 i braku zdrowey porady odmienit tylko zewnetrzna postac
 tego

tego Narodu, nie zniósł niewoli, nie nadał praw, nie zaprowa-
dził wychowania i nie urządził Kraju we wnętrzu, ani po-
sprawił stan rolniczy, ani zrobił ludzi szczęśliwzemi. Rosya przeto
była jeszcze w dziecinstwie, kiedy iey czien' Guttawski nadał
wpływ w sprawy Europy. Narzucenie Augusta II na Tron
Polski i w roku 1717 rozpuszczenie Wojska Polskiego były pierw-
szą próbą tego wpływu. Od tąd Polska jedyna Europy zapora
spieszyla ku upadkowi. Znalazł w niej Moskalt wady Prądu
i Płody części Mieszkańców, ale charakter narodowy jeszcze nie
był skażonym. Rosya potrzebowała obalić Polskę, aby po iey roz-
walinach przedrzeć się do innych zdobyczy. Lecz Moskalt znalazł
moc Oręża Polskiego, i dla tego użył środków, które w srogosci
przechodzą to wszystko, co w dziejach Tamerlana z zgrozą czy-
tamy. Niedosć byto napadać mieszkańców, rabować domy,
palić wsie, i miasta, tupać Świątynie, jeszcze wolnym Naro-
dowi narzucano Królów i prawa. Potysiąc razy tamano Traktaty
i święte obietnice, wkładano na niepodległą Polskę hanbiący Gwa-
rancy dla uwiecznienia bezładu, buntowano Dyfidentów,
podniecano chłopów do zruj, różniono Obywateli z Prądem,
korzystał z szaboni Królów i niegodziwości niektórych rod-
ków

kow, starano się pierwey upodlić naród, niż go poszarpać na
 części. Nie godzito się Dolakowi być porciwym, bo cnota jego
 była występkiem, a występpek tylko nadgradzającym, kto się
 śmiał odezwać ze świętymi prawami, kto śmiał nie być
 podłym, ten ięczał w srod pustynie Syberyi, kiedy tymczasem
 zapetniano tuzędy tym, co Polska miała najniegodziwszego,
 z Dworow dumnych i przemożnych Reprinow, Siewiersow,
 Jęgelstromow urągających równie srocie, iak powadze narodu,
 rozchodzito się na cały Kray zepsucie i Rozwiozłość. Jękrac Do-
 lak dowiodł w rozpacz, że ieruzę umiał cruc' i dżiatac, zaw-
 sze obłudne obietnice, chytne słowa, trucie wfnosci Krola
 dla Dodanych i ich dla Krola, opieka dana buntowi i spis-
 kom, na koniec woyska porwałaięce sobie woysko, ukaraty
 jego słachetną rozpacz. Zię do tad Żolnierze, ktorym nieludz-
 ka Reprina dukosc żywcem ucinata ramiona za to, że wa-
 zyli się stueyc Oycryznie. Postowie ze srodka Obrad w nie-
 wolę powlezeni, Przez Humanska, wsparcie dane Targo-
 wickiey zbrodni, wolnego narodu Zgromadzenie otoczone
 armatami, miaztki dobre myslących skonfiskowane, zbu-
 zenie

zienie Pragi, ponad 12000 nie wimych mieszkanców, rozszarpa-
nie całego narodu, uwięzienie niebezpiecznego Króla wiecznie
będą o nieczystość i ślepotę obwiniać Europę. O mój nie-
wziętych Prusy, a nawet Maryja Teresa, w każdym in-
nym widoku słusznie pochwał potomności godna, splamita
się uczestnictwem w tej haniebną zdobycy, i w tych gwał-
tach, na które się ludzkość obrzuca.

Te są środki, które ^{dotąd} Moskwa zamierow swoich dopinata,
ta jest bron', którą uoiowata.

Narody! to co mowitem dotąd, jest słabym ^{i niedokńczonym} ~~i niedokńczonym~~

obrazem dzieiow osmnastego i kawatka dzieiow trnastego wie-
ku, dzieiow tej części świata, która chęci się, że jest najoswie-
ceniza, ze wszytkich. Z jakimże czotem staniemy przed obli-
czem Potomności? Monarchowie! o to są wasze dieta.

Jest nieszczęciem Królów, że głos prawdy rzadko do Tronu
dochodzi. Kto umie go stuchac' bez gniewu, ten nawet w pos-
rod błędow jest wielkim. Stąpili Oycowie Wasi i Wy, lecz
wiadomo świata, że i w tych błędach szukaliscie tylko szczęścia
Państw Waszych. Słabość, lub niecieroci Doradnikow podata
Wam tylko ^{takież} środki, ale stawa Wasza będzie nie mnieyszą,
ciereli szałachetnie nadgrodzicie te błędy. Dnis jest pora! Wasze
zamiany

zamiary są spełnione. Smutne lat wielu doświadczenie powinnos
 oświecić Was o prawdziwych interesach i przekonać, że tylko re-
 telna Polityka istotną stałą Panującym przynosi, że tylko pokoy
 trwały szczęście Narodow sprawia. Tej Polityki, tego pokoy owe-
 knie dziś Świat po Kongresie Wiedeńskim. Użytek, który do tąd
 Mocarstwa sprzymierzone robity z zwycięstwa, iest szlachetnym,
 i stoki we wszystkich sercach wzbudza nadzieie, z ufnością, czyta
 świat Wasze oświadczenia, że tylko dobra ludzkosci pragnie-
 cie, że trwały pokoy iest celem, do którego dązycie, że imney dla
 siebie nie szukacie nagrody nad wdzięczność ludow i wewnątrz-
 ną dusy pociechy. Z radością widzi on wszystkich dziś Panują-
 cych, troskliwych o los swoich poddanych, i z rozrzewnieniem
 spostrzega na czele Sprzymierzonych Monarchę, który pomysł
 nosi ludow swoich najdroższe uczucia Oycowskiego serca poświę-
 cit, i tego młodego Tytusa, co stawszy się własnego narodu kocha-
 niem, wszystkich obcych serca sobie zniewala i tym godniejszym iest
 holdow i Pomnikow, że ich przyjąć nie chciat. Oby świat w tych piek-
 nych nadzieiach zawiedzionym nie zostat! W przekonaniu we-
 wnętrznym i w błogotawienstwie współczesnych i potomnych znay-
 dziecie czyn nadgrodić sobie za te offiary, które może dla dobra
 powszechnego nad miłość własną, z przesądow wiekami upowaz-
 nionych

nionych, lub z prywatnych względów, przenieść będziecie musieli.
Pokoiu trwałego żąda od Was ludzkość, bo zbyt długo sro-
żyta się wojna, bo wszystkie Kraie są wyniszczone. Nie
mniej stawa Wasza domaga się trwałego pokoiu. Chcieliby
wszystko poświęcić dla jego nabycia, nie jest on trudnym
do zawarcia, jeżeli w istotny interes Wasz bez uprzedzenia
weyrzecie, jeżeli szczerze pragniecie zgody, jeżeli dogodzicie
każdemu. Nie dość na tym żeby każdy z dzisiejszych zwycięz-
ców odebrał swoje Kraie i nadgrodził sobie wydatki wo-
ienne. O do ostatnich. Pomysłność ludów i trwałość pokoiu
przedzwyżej może nadgrodzić, niż powiększenie Kraiów.
Lecz dziś oprócz Zwycięzców, wszystkie inne Narody równe
mają prawa odezwania się o swoją naterytosć.
Anglia, jako najprzemozniejsza, niech pierwsza da z siebie
przykład umiarkowania, niech przestanie najprzód ucis-
kać Osady i kupczyć niewolnikami, niech przywróci wol-
ność handlu, niech wszystkim Narodom da wrywać owo-
ców pokoiu, niech pozwoli Europie zabezpieczyć się od jej
napasci. Przestawry być tyranem świata, nie przestanie
Anglia być wielką, mocną i szanowaną.

Oycu

149

Oycu Świętemu nie smiem przepisywać prawideł. Jego życie
przykładne jest rekomyśl, że postępowanie jego będzie zgodne
z zasadami Religii i oświeceniem wieku naszego.

Konarchowie Sprzymierzeni! nie chciejcie odzierac Francuzy
ktora zbyt dlugo byla nieszczeliwa i zbyt jest druziay upoko-
rzona. Jej byt i jej ograniczona wielkosć jest potrzebny Eu-
ropie.

Jeżeli nie można Holandyi przywrócic jej dawney wielkosci, przywrócić
niej jej dawnego szczęścia jest w stanie za wielkosć ię nadgrodzić.

Sprawcie żeby Włochy przestaly być wiecznym iabtkiem niezgody
i teatrem wojen. Niechay te pola wesole, ktore natura tak hojnie
uposażyła, na nowo zakwitną. Lecz i te kraie, dla ktorych ona
była mniej taskawą, to jest: Dania, Norwegia, Szwajcarya niechay
rownie będą uczestnikami powszechnego szczęścia, do ktorego narodowy
charakter tych Panstw, tak piękne im nadać prawo. Niemcy za-
stugiay nie mniej ieden składac Narod, nie odbieraycie nikomu wolas-
ności, ale nadaycie Niemcom Konstytucyę, ktora by w wszystkie ich Panstwa
w iedno nierozdzielne kojarzyła iato, w wszystkie cel ieden wskazywała,
i w wszystkich zabezpieczyła szczęście. Nadawszystko umiaycie szano-
wać choty, wiek i nieszczęście Króla Saskiego. Lekaycie się naruszyć prawa naj-
zastuzniejszego z Panujących i niepodległego narodu. Lekaycie się na nowo wprowadzić

Dział

dzac szkodliwą Politykę rozbiorną Kraiów. Na koniec niecierpie, ażeby wśród powszechnej radości jedna nieszczęśliwa Polska była okryta żałobą.

Bytu Polski wymagają od Was Dawa narodów Polaków zastugi, ich dła-
gie cierpienia i interes całej Europy. Dawa narodów wymagają
przywrócenia Polski, bo Polska samoista i nie należąca do nikogo.
rozdartą została na części i ułamki, nie bronią, nie sposobami
godziwemi, nie na mocy dobrowolnych umów, ale przez zdrady i
podstępny najhaniebniejszy, przez niewiarę, złamanie najsolem-
niejszych Traktatów i przez wycie środków, których ludzkość, spra-
wiedliwość i uczciwość wzbraniają, które wśród dzikich hord Afry-
ki, i w pierwszych towarzystwa epokach byłyby niegodziwemi.
Ktorz dzielącym się Dworom mogł nadać Prawo do rozszarpania
Polski? która zawsze szanowała Sąsiedztwo, dopetniała Dymnie-
wa, zastanęta własnymi piersiami Europę od napływów dzicy,
o której słusznie wyrzekł Marcewicz, „Jeżeli kiedy niezgody w jego: na-
rodzie; wybuchnęły tonie, chmury ta tylko jego własny zaciemniały
horyzont, burzy o podał nie niosty” Czyż wady Rządu mogły upo-
ważnić Sąsiadów do zgładzenia narodu? Czyż tych wad Rządu Polska
nie starała się poprawić? Czyż Polski to jest winą, że te poprawy nie
przyjęły do skutku? Lecz jeżeli Polak zastuził przez swoje i Ojców
swoich błędy tej kary Nieba, jeżeli sam nawet przytorzył się do swego
upadku, dziś już te winy są zagładzonemi. Wyuzomy w szkole
niezczęśliwy Polak dowiodł wielokrotnie, że jest godny być Narodem.
Hystorya

Hystorya Polakow w ostatnich czasach bytu Polski i od chwili iey u-
 padku, rowna sie hystoryi najpiękniejszych czasow Aten i Sparty.
 Każdy wiek, każdy naród miał swoich Bohatyrów i ludzi wielkich,
 którzy stawali Ojczyznę i iey byli chluba przez męstwo, geniusz i prote,
 lecz skoro naród który ginot na karcie Panstw istniejących, ginot
 razem i w hystoryi, a nawet powiedziec można, ze utrata stawy
 narodowej i poote znikuzemnienie poprzedzato zawrze zgon Poli-
 tyczny. J nie maż w dziejach przykladu tak pięknego upadku, jak
 Polski, która w chwili skonania uwienczyła iezere dzien 3 maja
 1791, w kilka lat potem, kiedy ostatni raz rozpacz podata bron
 w ręke narodowi, dat przez cuda odwagi przyklad wszystkim na
 przyszlosc nieszczęśliwym narodom, iak im ginac przystoi.
 Ten był kres bytu Polski, lecz nie tu się konczy jej stawa. Tracąc
 Polak Ojczyznę, nie utracit narodowego ducha, odwagi i nawet
 nadziei. Stugie cierpienia, utrata majątkow, wygniszerzenie
 krajow, szep obcy i iego nieufnosć, ucisk nowych Panow, zakazy,
 grozby, kary, przeszkody - co miały ostabić - iezere Jz podniosły.
 Sluzyc nie rzyjacey iuz. Matee byto iedyng wszystkim chęci Jz ta
 wszystkim przemogła przeciwnosci. Niedobitki Woyska i nacel -
 nieyza mtodziez poszta, pod wodzą cnotliwego Dąbrowskiego,
 na obcej Ziemi szukac utraconey Ojczyzny, gdy tymczasem
 inna częsc Ziomekow tajemnie wspierata ich zbieranie się, a
 nayowicie

najoswieceni Meżowie tworząc Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół
nauk, wzniesli na grobie Ojczyzny Świętymy umiejętność i trwa-
łość języka, i równie umieszcili siebie, jak stawę narodu. U-
płynęło lat kilka bez nadziei, a zapach ogólny nie ostygł. Legiony
Polskie walcząc po Bohatersku i dzieląc wszystkie trudy i zwycięstwa
Francuzów we Włoszech, Niemczech, Egipcie i na St. Domingo, a
czas wolny poświęcając naukom, w których i sami Oficerowie się
cwiczyli i Żołnierzom nawet ich udzielałi, sprawiły na koniec,
że Zwycięzca pod Jena, wezwał Polaków, aby dowiedzieli, że są god-
ni być Narodem. Ledwie wyprzekł, a już wszystkie Stany ubie-
galy się o wyprzedzenie w tak chlubnym zawodzie. Wszyscy oby-
watelscy poświęcili majątki. Biegły odważne Koby tęczyć się
z Wojskami Napoleona, z któremi walcząc zawsze o wyszo-
dowagi, w tej im równe, przewyższaly je w porządku i karności.
Kiedy Żołnierze Francuski licznych się dopuszczali bezprawności, Polak
pamiętając zawsze, że jest człowiekiem, szanował własność i bez-
pieczeństwo bezbronnego mieszkańca i odcierając mu try, które
Francuskie rycerstwa wyciskaly, wszędzie zostawiał miłą swoją
bytu pamiętkę. Wszystkie Narody, wszystkie Kraje dały mu
to chlubne świadectwo, nawet Rosjanie Moskwy powiedzą
potomnym, że wśród okropnego tej Kolicy pożaru, ieden Po-
lak żadnym sobie nie pozwalając gwaltow ocalał cuszem i
ratował

radował, co byto podobna. Na koniec w pamiętnym ustępie, kiedy powszechnie rozsprężona karnosć stała się całej Armii zgnębną, iedno Woysko Polskie zostało w porządku i mimo niezliczonych szkód w ludności, nie utraciło żadnego Orła, żadney Armaty.

Nie uiscity się nadzieie Narodu. Od ustanowienia W^o Księstwa Warszawskiego Woyny następowały po woynach. We wszystkich Polak krewią okupował wawryny. Nowe Dółki zastępowały mięysce poległych. Wszystkie offiary dla Narodu były matemi, każdy oddawał ostatki. A choć to żadnych nie wydawato owocow, choć od końca roku 1812 Polacy idąc za przykładem innych narodow mogli utracić nadzieię cesarzu Napoleonie, nie nie ugięto ich statow; do tąd walęyli za nadzieię, do tąd chcieli walęyc przez wdzięczność. Kiedy Polaki Leonidas poległszy pod Lipskiem, w wszystkich ich nie utulonym przez ruzit zalem, i w ten czas nie puszczaiąc broni, porzuciłszy temu, który im dat tę bron' w ręce, aby zawstydzili podłogi nie wierny Europey, a zdumiawszy wszystkie Woyska męstwem, nie chcieli go nawet w upadku opuścić. Na koniec kiedy z iego rady porzli szukać opieki u wspaniałego Nieprzyiaciela, i w ten czas ieszcze pódłością nie splamity swey prozby i stowa Generata Sokolnickiego są stowami szlachnego i w swoięj wartosć zaufanego Republikanina. Ten Polakow Charakter, te ich zasługi, i jeżeli godne są bez sprzeczek być nadgródzonemi powrotem Oyczyzny; Ich nieszczęscia są ieszcze godniysze

godniejsze. Utracić Ojczyznę a przy szlachetnej duszy orzec swoją utratę,
jest samo przez się tak wielką niedolą, że wsrupkie przechodzi niedole.
To co w każdym czasie i w każdym kraju miłość Ojczyzny drżająca,
jest za nadto oczywistym tej prawdy dowodem. Polak w każdym zdaw-
rzeniu, że miłość Ojczyzny jest najwazniejszą cechą jego charakteru
narodowego, Posuwając się wsrupko nadziei wskrzeszenia Polski, po-
kazał, że nad jej upadek nie ma bolesniejszego.

Monarchowie dzielący się Polską: gdyby nawet mieli czym uspra-
wić jej zabor: / powinni byli szanować nieszczęście swych
nowych Poddanych i ostadzać ich więzy, dalecy od uwazania
ich szlachetnego zalu za występki, powinni byli owszem w tem
samym zalu widzieć rekomyz ich przyszłego postuszenstwa i przy-
wiązania do nowego Króla, jeżeli ten potrafi zlecić ich wamy.

Nigdy Polak nie umiał byz nie wiernym zostawiać mu tylko
cien jego dawnej wolności, ufając więcej jego charakterowi,
nie odbierając mu języka, nie narzucając obcych praw, nie urażając
jego losowi, nadając mu formę Króla i Konstytucję zgodną
z potężniem Krajem i charakterem narodu, łatwo byto nowym
Panom przywiązać Polaków do siebie tak, jak rozumna Kacocha
przywiązać może do siebie Dasięby. Polak od stu lat nieszczęśliwy i nie-
mający spokoju w własnej Ojczyźnie, byłby przebaczył jej zaborcom,
gdyby pod ich Królem, uwazany za obywatela, znalazł był pokój, bez-
pieczeństwo

pieczęstwą i Oycowską, Rzadę opiekę. Wszystko się stało inaczej. Aby pokryć pozorem słuszności gwałty i nieprawą, zdobyć, często od najboleśniejszej krzywdy, od spotwarzania Polaków przed światem. Wystawiać tutaj, iak szkaradnie Polak był czernionym, bytoby to rozdrażnić najdotkliwszą ranę. Pominiemy więc to z miłosierdziem, namienimy tylko, że ta inżynieria nie była, iak tylko cząstką cierpienia Polaków.

Pod Panowaniem Austryaków, rownie iak Pruskim: wspominiemy nam tu tylko te dwa Rzady o Moskiewskim później będzie mowa, w tym miejscu dość jest przydać ze cierpienia Polaków pod berłem Rosyi i tego nie co rodzaju, ale nie mniej bolesne: (pod Panowaniem mowij Austryackim i Pruskim Polak wystawionym zostal w oczach Rzadu za niezgodnego, nie zdatnego do radzenia sobie, srogiego dla Poddanych, skłonnego do buntu, stworzonego do niewoli, podłego, któremu nie podobna inaczej panować, tylko prymusem i surowoscia). Dowiedriano sobie, że potrzeba go zupełnie w imy przeistoczyć naród, a to środkami nagłemi i gwałtownemi. Na ten koniec starano się zagładzić to wszystko, co tylko nosilo piętno dawności i narodowości. Kazano Polakowi zapomnieć, że był Polakiem, kazano przyjąć bez sarknienia obcy język, którego nie umiał, obce prawa, obce zwyczaje. Nastano tysiące ludzi podłych, chciwych i przekupnych na zapłatnienie

wszystkich

z których każdemu wypetnit przysięgę wierności, co raz to innych musi
stuchac' praw, co raz to innym ulegac' rozkazom, musi sobie odmowa
nie jedną przyjemność, nie jedną nawet korzyść i potrzebę do któ
rey przywykt, kiedy i wzeze cała Oyczyzna iego ieden kraj składata.
Cotożmy gdyby się iego Monarchowie pokłucili między sobą, ktore
muz z nich miałby być wiernym? Polacy zaciagnieni do iednego
Woyska, walczą nie tylko za obcy interes, ale przelewają krew
braci pod innym zaciagnionym Szpandem. Rozbiór Polski wszyst
kie odmierit stosunki wszystkich rzeczy, stan i porządek i pow
szekny przyniosł odment, który poty trwać będzie, poki Polska
na nowo w iedno ciato się nie potaczy, inaczej wiecznego nieu
kontentowania, wiecznych rozruchow i powstan' będzie źródłem
Niechcąc przywroac' Polski, jakiz jest inny sposob uniknienia tych
powstan'? Polak poznat się na sobie, i może dokazac' jak straszne
jest iego powstanie. Swieze okolicznosci podniosły iego ducha narow
dowosci i wieczną podniechę zapatowit iego zapewnity. Poki stanie
Rodu Polskiego, poty on wpychac' będzie do Oyczyzny, i wszystko na
dziei iey wybawienia poświęcac', nigdy nie przestanie szukać sposobności
ci podniesienia się, i zawsze ją znajdzie, bo nigdy praw swoich nie
utraćit. W każdej na przyszłość wojnie w Europie iedna z wo
jujących stron będzie mogła korzystać z iego gotowosci do wybi
cia się z pod iakyma. Tym sposobem zostanie Polska zawsze kosciaj
nie

54

niezgody. Jak można uspokoić Polaków, aby się nie burzyli? Środki
ucieczki ich byłyby za późno wzięte, przez tego roztrząsnowszy ścisłe,
największy nieprzyjaciel Polaków przyznać musi, że ich postępo-
wanie nie jest nagannym. Nigdy Ojczyzna nie traci prawa
do swoich dzieci. Jaki bądź jest los, który Jej Opatrzność prze-
znacza, zawsze obowiązki Obywatela są dla niej. Przybić
tym obowiązkom, przyjąć iarmio bez rozpacz, catować
swoje więzy, zapomnieć i o swoich prawach i o własnej
wartości i zrzec się narodowego ducha, byłoby to nie podłością
lecz zbrodnią. Wielki świat postępowanie innych narodów wal-
czących za swą niepodległość i krzywdy, można nazwać burtoroni-
kami Polaków, którzy za święte walcząc prawa i mszcząc się naj-
dotkliwszych uraz byli pierwszymi w tym chlubnym zawodzie? Lecz
kiedy interes każe koniecznie utrzymać się w posiadaniu nieprawicy
zdobyczy, nie masz już innej do tego drogi niż zupełne uciemnie-
nie i wyniszczenie całego Kraju Polskiego, aby się Polacy nigdy pod-
nieść nie mogli. Gdyby ten sposób podobnym był do wykonania,
gdyby przytłumiony wszytkich głos, krzyk ludzkości i prawa,
Monarchowie posiadający część Polski mogli się na niego odważyć,
gdyby się nawet nie należało lękać ostatniej rozpacz, i akieźby ten
krok mógł przynieść korzyści? i akieźby można cignąć zyski z znisz-

czonego Kraiu? Ciągły postęp udoskonalenia Kultury i szczęścia
jest celem ludzkości, pomysłność narodów zamiarem dla któ-
rego Bóstwo rozniósło Trony. Nic więcej nie pozostać
jak nadgrozić stugie uciemiężenie i oddać Polakom to, co im
nigdy z prawa należeć nie przestało, a to tym bardziej, że pow-
rocie Polaki nie zliczone koruści wspaniałym Monarchom przyznać
Czas już przyznać, że nigdy Polska nie była Europie niebezpieczną, chcąc
ją rozebrać, należało innych wziąć przorów, bo te dotomności nie
uwiodą. Komuż Polska była niebezpieczną? Czy Austrii? niech
zapyta Murów niewdzięcznego Wiedonia, kto sprawił, że do tam
stoią? Czy Prusakowi? Komuż ten nie wierny Lennik był
swoją winien? Czy Rosji? Dawno Polska podbiwszy Rosję,
uciemiżywszy Carów, zaiowszy Moskwę, nie chciała z niej ro-
bić zdobyczy. Od wieków Polska była przedmurzem, za któ-
rym Europa, zabezpieczona od napadów Północy i Wschodu,
zasiewata i zbierata bez trwogi, za tem to przedmurzem upraw-
niały się jej pola, wzrastaly jej miasta, urządziły się jej Pań-
stwa, kwitnot jej handel, za tem to przedmurzem nie nie przes-
kadzato postępowi jej światła, kultury i dobrego bytu. Jtoż
to przedmurze było jej niebezpiecznym? Czy kiedy Polska nie sza-
nowata sąsiedzkiej przyjaźni? czy kiedy nie dopełnita umowy?

Czy;

Czy prawo Narodow zgwalcita? czy dopuscita się kiedy takich podstępów, i gwałtów, takie potem na niey spełniano? Gdyby się lekano iey wewnętrznych niezgod, czy na ten czas ~~in~~ sąsiedzka chytrosc bytaby ie gorzej podniecata, czy bytaby ustawne ktadta przeszkody kardey poprawie wad Rządu? Lecz i te niezgody iuz się nie wrocą, zbyt dlugie i okropne bolakow cierpienia byty, aby ich na przyszlosc nie uczynily mędrzszerni. Pomimo tego iuz ustawy przyczynny, ktore wiechrzuty Polskę. Juz wigcey nie ma Magnatow, maciatki są na wigcey częsci podzielone, niewola, iezli byta kiedy, iuz iest zniesiona, iuz te wady Rządu, ktore się tyle do iey zguby przytorzuty, nie odnowią się. Juz Tron nigdy nie będzie obieralnym, Starostwa rozdawanemi, liberum veto na zawsze zostanie wygnanym. Konstytucya, ktora Polska przywraca koniecznie mieć musi, zapewni, ażeby Brezkrólewia, Konfederacye, Sancya, Sady Kapturowe, Kommissye prywatne nie wracaly się nigdy. Król dziedziczny nie będzie potrzebował upadlac Narodu, wzniecac niezgod, dopomagac obcemu wpływowi dla tego, iżby mogł swemu domowi Koronę zapewnić. Skarb będzie opatrzonym przez state podatki, Woyska nie będą zbierania, niesforne. Wladza Hetmanow nie będzie iuz nigdy straszna. Kardey narod ma iakos szeregulną cechę swojego charakteru, ktora iest sprężyną iego

diatan, której jest winien wszystkie swoje czyny chlubne i która
nie odmienia się w przeciągu wieków. Hiszpan ma szlachetną
dumę, taką samą celował Trymianin, Francuz pata chęć sta-
wy, równą wznosił się Atenczyk. Polak posiada miłość Ojczy-
zny, której wszystko poświęca, ta była także udziałem Spartanina.
Wśród najsmutniejszych czasów Polski, zawsze widriano Jej
świetne promienie przebiegające się przez gęste chmury. Praw-
da, że nie raz zle użyta gonitwa wydała owoce. Ale też często
zaiasniata tym światłem, którego przykłady tylko piękne czasy
Anstydesów i Regulusów wystawiają. Jej dziełem była Kon-
stytucya 3° Maja, która sobie zjednana poklaski wszystkich
światłych i bezstronnych znawców. Nie interes ją dyktował,
ani prymus, lecz Obywatelska Cnota z mądrością. Jak stodoła
jest przyjacielowi ludzkości widzieć najmniejszą część
Obywateli zrzekającą się dobrowolnie własnych Prerogatyw
i do równości praw z sobą przypuszczającą wszystkie Stany.
Nie dość jest kochać Ojczyznę i w potrzebie wszystko jej poświę-
cić; Polacy robili więcej. W innych Kraiach Opieka Prządu i
nadzicia korupcy poprawia stan rolnicy, zakłada fabryki i
rychoducta. W Polsce widriano nie raz zaprowadzone lep-
sze gospodarstwo, warszaty i fabryki iedynie dla usługi Kraiu.

Takie

Takie przykłady byłyby gęstszymi, gdyby okoliczności sprzyjały. Ledwie za przyjściem Napoleona w granice Polski zabłysnęła nadzieja, już gorliwi Obywatele zajęli się tym jedynie co do polepszenia wewnętrznego kraju byću należy. Taki to Naród przywołany do rzędu Narodów będzie na nowo zastaniat Europę. Dowiodł on, że nikt nie jest nad niego wdzięczniejszym, nikt łatwiej nie przebacza uraz. Przeszedłszy wszystkie w wdzięczności i wierności dla tego, który mu tylko nadzieję byću ucepnął, czegoż nie poświęci dla tych, co mu go w istocie powrócą? Potożenie Polski wśród wielkich i potężnych Mocarstw, forma Rzadu, iaką jej nadać należy, i narodowy charakter powinniśmy odjąć wszelką trwożę i zabezpieczyć każdego, że Polska nigdy po obce sięgac nie będzie zdobywe. Ziemia tak ryzna tak obfita w dary przyrodzenia, kiedy przestanie być polkraią w kawatki, będzie znowu opatrywata wszystkie Narody swoim chlebem, swoim lasem, swoimi konopiami, swoim bydłem i koniami, na wzajem optacac im będzie plody ich fabryk, i rękodzielni, ich przemysłu. Otwarcie han-

dlu przez Polskę łatwo mogące być przewiedzionym do skutku
połączeniem morza Bałtyckiego z Czarnym niezliczone
Europie gotowie rzyki. Naród Polski położony w posrod innych
ludow Słowiańskich i z nich wszystkich najoswiecenijszy, bę-
dzie nie tylko nowe i dalsze w naukach, sztukach, i cywil-
izacji czynił postępy, ale jeszcze udzielał sobie z Europy
światło i kulturę, innym udzielał Pobratyncom. Tym sposobem
zyskał, nie tylko Kocarstwa leżące na zachod i Potomnie, ale
cała Słowiańszczyzna, cała ludzkość. Dowiedzmy jeszcze z
zyska Rosya.

Taki był stan Rosyi do czasow Piotra I namieniliśmy już w kró-
kości. To co się działo po nim, Dzieje Elzbity, Piotra III, Ka-
taryny II, Pawła, ich nieprawości, ich gwałty, zepsucie,
które panowało na ich Dworze, są to wspomnienia nadto
smutne dla przyjaciela Tworzości, aby się nad nimi rozwodzić.
Dziś panuje Alexander, który na Tronie umie być czo-
wiekiem. Zajął całe Niemal Europy, pokonanie Napole-
ona nie jest tem, co w nim Potomność będzie najwięcej u-
wielbiata. Znajdzie on w sercach ludzi pochwałę trwałą
nad te hucene poklaski i hołdy, które mu dziś ptocha publiczna
nose

ność oddać. Alexander pracuje nad rozszerzeniem światła, nad
wzniesieniem wewnętrznego bytu Państwa, nad szczęściem
licznych Narodów sobie podległych, każdemu z nich zostawia
jego Religiję, język i prawo. Ludzkość, "tagodnoność" i dobro =
czyńność są jego przymioty. Ale Rosya jestże szczęśliwą?
Rosya jest największym w świecie Państwem dziś na szczy-
cie wielkości i chwaty. Francya pokonana, Europa cała
lęka się Rosyi i dzy o swe bezpieczeństwo. Taka jest Rosya,
ktorey ślepotą i osobistość daty wstęp do Europy, kiedy ta sama
przekopata jedyną tamę, co iey bronita, może ię drisiay zato-
pic, jeżeli tey tamy nie wniesie na nowo. Ma onajeden krok
do Monarchyi powszechney, i ta byłaby tym straszniejszą, że
tu Narod najmniey oświecony i najmniey z charakteru swego
zaszczytny rozkazywałby Narodom, co go w świetle w cności
przechodzą. Nikomu nie było tak łatwo przyić do Monarchyi
powszechney, iak Rosyi, mający po sobie "tatwość" ujęcia dla swo-
iej sprawy wszystkich Stowian zajmujących prawie poł Europey
i ujęcia wszystkich przywiązanych do Religii Greckiej. Dla tego
Rosya jest straszną Europie. Ale jeszcze straszniejsza sobie
samey, jeżeli ię ta wielkość zasłepi.

Na

Na ogromnej przestrzeni 80 milionów ludu ię składa różnego
wyznaniem, porządkiem, obyczajami, klimatem i stopniem
oświecenia i poloru. Tak wielkiego kolosu bremie spoczywa
na barkach jednego człowieka, który nie tylko roztrząsać, ale i
o wszystkim nawet dowiedzieć się nie może, co się w Państwach
jego dzieje. Jest więc przymuszony powierzać całe Prowincye
Gubernatorom, równającym się Satripom i Starcom w po-
tędze samowładności, i w tem, że im mniej nie nie jest na
myśli, iak szeregie tych ludu, któremi władną. Dwor
Rozsyjski był zawsze Stolicą zepsucia, wszystko wtyd, wszyst-
ka moralność dawną z niego była wygnana. Z takiego
to Dworu wziętych ludu zawsze intryga lub fawor wynosił
na Urzędy, i im oddawał w dozór Gubernie, na to tylko, aby
tu oddaleni od oka Króla, tym wolniej mogli się wylewać na
wszelką swawolę, i nig podległych sobie zarządzać. Rozległość
Państwa i lęk interesów nie pozwoliła Monarsze mieć zwią-
zków z nikim, tylko z samemi Gubernatorami, którzy mu donoszą
to tylko, co sami chcą, by wiedział. Tym sposobem przy najlep-
szej chęci Cesarza głos ucisku nie dochodzi do Tronu. Urzędni-
czle płatny, Saldat, którego żołd w części tylko dochodzi, oddają
się

oddają się wszystkim bezprawiom. Całą sprężyną, szponem, całą zasadą na której Rosya stoi, jest niewola, bo inaczej byz nie moze w Panstwie tak obszernym, a tak malo uwazonym.

Ludy zadryzicie! ten obraz nie tylko jest obrazem stanu Rosyi, ale stanu przyszłego wszystkich narodow, jeżeli ie kiedy Rosya u-
iarmi. Na ten czas musi upaść ta budowla oswiecenia, porzą-
tku i dobrego bytu, nad którą pracowaty wieki. Dopiero na gru-
zach, nauk, Towarzystw i szczęścia ludow obali się sama Rosya na
starych oparta zasadach, bo Monarchya powszechna nigdy się ostać
nie moze. Ocalenie Wasze wymaga nie uchromie wznieśnienia
odwiecznego przeomurza. Niechay sama Rosya pracuje nad
iego wystawieniem, jeżeli swoy istotny chce widzieć interes.
Nie tylko ludzkość i sprawiedliwosc nakazują Rosyi przywrócić
Polskę, oddać niegodziwą zdobycz, nadgrodzić dawne gwałty,
zatrzeć Katarzynę, Repninow, Suwarowow zbrodnie, oczyścić
się przed obliczem swiata, osuszyć try niewiome i przebłagać
cienie Humanita i Pragi, lecz i własny interes Rosyi wyma-
ga przywrócenia Polski niepodległej.

Po ogromnych wstrząszeniach, po wojnach które iż wyszły,
potrzebuie ona spoczynku, każda nowa walka, każde nowe
powiekszenie

powiększenie zgubę Jeyby przyniosto, ^{tego} dłażoris innym dan-
stwom ustępuje w tym, co istotną Narodow potęgę i
szczęście stanowi, ^{ze} za wczesnie **paczeta** podbiac kraie
i obrzymiey nabrata postaci. Bardzo wiele iessze w
Rosyi jest do czynienia, te rozlegte pola domagaia się u-
sprawy, te liczne rzeki sptawności, te miasta handlu, obszer-
ne Krainy czekaia, aby z nich czerpac' te wszystkie korzyści,
które im bogie dato przyrodzenie. Miliony ludu chcą
wolności, dżukie stepy, zaroste puszcze chcą byc zaludnio-
nemi. Rownie Krymu iak skrzepstej Laponii, rownie od-
legstej Kamczatki, iak brzegow Kaspiskich i gor' Kaukaz-
kich Mieszkancie wygładaia oswiecenia i pomysłniejszego
bytu. O mowie: Niepodlegte nawet Rosyi liczne Tatar-
skie i Mongolskie pokolenia oczekuią, zeby przez Rosyie, do
nich przyszły z Europy wygody życia, prawa, swiatlo i
sztuki. Kiedy odtaory się od sporow Europy i przemieni niewier-
nych swoich Doddanych w naywierniejszych Tasiadow, kto-
rych narodowy charakter, wdzięczność i przez nią odnowione
związki pobratymstwa, rownie Rosyi będą zabezpieczac spo-
koynosć

koynosc', iak od niej inne Narody zastaniac i przegradzac; w ten czas dopiero Rosya bedzie mogla rosnac wewnatrz i sil nabierac. Cesar przy mnieyszym luku spraw i zatrudnien', bedzie mogl wgladac we wnetrzny stan Kraiu i jego potrzeby, we wszystkie gatunki Przodu i szeregaty Administracji. W ten czas pokoy pryniesie nauki, sztuki, rękodzieta, handel zakwitnie, wzniosa sie miasta, pola sie beda uprawiac, stepy zatudniac, miejsce niewoli zajmie szeregacy ludzi.

Jeżeli Wawrzyńcy godne są, ażeby się za nimi wszystkie ubiegaty Narody, Rosya im je posiada, ale na nich przeszac nie powinna. Nauki i szeregacy, ktorych do tąd bardzo mala część swiata ucywa, rozszerzec na tak wielkiej ziemii przestrzeni, iaką ma Rosya, ludzi przywrocic ludzkosci, zadac raz smiertelny panowaniu dzicy, ucywilizowac i uszczesliwic 80 milionow narodow, uprawic tyle pol lezacych oblogiem, tyle pustyni zapetnic, tyle niewolnikow zrobic Obywatelami, przeszkodic aby odtąd nigdy hordy Polnoocy nie zagrazaly granicom polerowanych Kraiow

Kraiom i dobroczynną ręką zaniesć nauki i pomysłność aż
na brzegi Azji, a z tamtąd innym ciemnym i nędznym
do tam udzielić im Narodom, zrobić Azję uczestniczką
szczęścia i swobod Europy - to jest zawód, który Opatrzność
wyrzuciła Rosji i nie mogła żadnemu Narodowi pie-
kniejszego dać przernaczenia. Jest ono rzeczy dalekim
i wiele pracy potrzebuje, ale równie chyba nie może, jak
istotną Rosji chwata przynieść. Ta ią wiema bęorie
Alexandrowi.

Teżeli dopetni, co się po nim świat spodziewa, i co przy-
rzekł Polakom, w ten czas zawstydił wszystkich, co
przed nim panowali, a nauczcy Potomnych ze możra
na Tronie znac się na prawdziwoy wielkości, ze
można być Zwycięzcą, a iednak Dobroczyncą ludzko-
ści. Odto gostawienstwa ludow nadgrodzą Jego cnotę
i Jemu stuszenie nabrzec bęorie Imie Wielkiego, które
niesprawiedliwe podchlebstwo przernaczyło owemu
Macedonskiemu Alexandrowi, co umiał świat podobie,
ale

ale nie umiał go uszczęśliwić.

Święta Zgodo! długo nieznaną na ziemi powroć! Ludzkosc
 strapiona Cię wzywa. Niech za Twoim przybyciem
 zawisć i Wojna z całym swoim orszakiem, chytrosc,
 niewiara i tryz ustapiają tak, iak ciemnosć nikną za
 przyjsciem dobroczynnego slonca. Bądź przytomna
 Obradom Wiedeńskim — napetnij miłoscią Pokoju
 serca Królów i Ministrow. Powiedz Jm ze Stawa
 czekając ukonczczenia Kongresu, trzymaj w iedney
 ręce Księgę Wdzięczności, w drugiej sztorze czen, nie
 pewna, w ktorey ma ich Jmiona zapisac.
 w Warszawie in Septebri 1814 Roku —

61

Szanowni Sędziowie! W kraju gdzie mądrość i bieżąca pra-
wa, są relokacją porządku, karczą i ostrogą własności. Ka-
żdego, w kraju, mówią, gdzie straż tych świętych ustaw
powierzona mężom nieskajonej cnoty i dojrzałego doświad-
czenia; tam obraza sprawiedliwości niepodobna, a pomysł
o niej, nazwałby można świętokradztwem i gwałtem,
pomysłem — —

przecież sprawa ta się toczy przed Wami, Szanowni
Panowie! Ma to sędziów, i tego tylko rodzaju spra-
wom; właściwą, cechy, że lubo prawna i sprawiedliwa,
jednakże pomimo praw opieki, pomimo wzorowej Wa-
szej bezstronności, pomimo odznaczającego Władz sędziego,
strona w niej uisniona, nie może się spodziewać wy-
roku; wymiaru sprawiedliwości, w całej sile i tra-
ktem tego wyroku — —

Strona ta cierpiąca, dotychczas uisniona, zabrała u przyby-
tku praw wymiaru słuszności, są Wierzyteli Jana Wisto-
ckiego, w których poczet i mnie przeciwne umieszczyć losy —
Nieszczęśliwym dla miłośników kraju naszego, zagrożone
w tych czasach Bankructwa; inaczej rozbioremi zwane,
bieżnym i całym rodzinom aż do najpoziomszych pokoleń
upadek i mędrze zapowiadać — —

Przed tem upowpełnionem kraju naszym bieżem, próżna
ostona praw, próżna ich stróżów troskliwość! — —
Niedostateczność w tem względzie ustaw krajowych, w pełni
kostawia dobrodziejstwa ciimijciom, żadnej ochrony
uisnionym — —

To tego to zwoda,

Z tego to źródła; tworzący cudze Majątki; czepają obfitę korzyść
na docisk sących Wierzyteli —

Licami i codziennymi przykładami, prawie upowszechnionych rozbiorów,
za niezaprzeczoną tą prawdą dowodem, brak zaś surous-
sji praw, zdaje się upowazniać Markotrasców do szas-
pania cudzej własności —

Wiciidni w bezrachunkowym życiu strawiwszy swój; wielu in-
nych; majątek, nim publicznym krzyżem się, przekasa
Wierzyteliom, ostatki nad miare odzyskanej fortuny, pewny
berharnego u prawa pobrania, tyżieżanych używa wysie-
gów, inż to znowu niabywając przewidzione procepsa, jżto
ostawiając Dobrą Administracijami, do niedobrane skarbowe
podatki, inżto innymi z karad prawiszych wyuitetami
kwotokami, stuzo ioreze niuprawe tyżli z cudzej ciznie
własności, w owiazs gdy budni Wierzyteli bez żadnych
kostawpy dochodów, liczą sobie na powiebrzonych fundu-
frach, zalezte od uwizetych kapitałis prozta —

Tak lat kilka upłynionych stanowi pierwszą Epokę Korzystnej
pracy Stuzinika, cierpien i doizkoi Wierzyteli —

W ciągu tej dotkliwej wstoli potrzeba pilnych starań, trospek,
nakładów i wielkich trudów, aby przechować Stuzinika o nie-
stusanych z cudzego Majątku użytkach, stowem potrzeba
go pozwać do Rozbioru —

Od potozinia pozwów, Prok caty Gwycrajnie, a czasem i wię-
cej przyciżni, nim Dekret na Rozbiór zapadnie —

Wtem przeizgu czasu, Stuzinik wyizna, puztosy i w pot-daromo prze-
dani lasy, nizory, doizka i uboizy Kolinków, wyizawia Stawy,
dozwala upadać Gospodarskim budowlom, zaniedbani potrzebnyjsz
na rolnictwo nakładów; a odziewszy wtośianom sposob

ulepszenia

ulepszenia gruntów; sam oto niedbając, wioski wybudowane
 na Szpitalu, a Ziemi w niepodobne kamienicy obtoży,
 z tak wyprzedzającej i już niwowej wtasności, ostatnie ujęcie
 sący; wyjechał Ryshis - "A to jest druga Epoka niepra-
 wych powstanków iaku Stuznik ze schodu, Miszyeili odnosi-
 Trzeci, podobnie Epoka, jest przeciw czasu od kapusta na
 rozbioru delerke, aż do Ekdymidij sący wydziału arekto
 wego Miszyeilom, tej już wyjęzycznej przerwie Stuznika
 Ziemi -"

Nim zaś ten optakany wydział nastąpi; ileś to ujęcie
 fortelów, ile wybiegów, ile schodliwych dla Miszyeili
 ma Stuznik przed sobą sposobów? Gdy tym osta-
 tniem; ciężka schody; wotliwa Kłesli, Stuzę; bolesna
 zapowiadanie, przyśatose! -

Tu dopiero Stuznik, pod maską Siostry, Żony lub Matki, ujęcie
 się wdziarać nieprzecież do tej cudzej przez siebie stycznej
 wtasności, a do tytulatu Stuznika, nie spodziewanej prawnia
 ma; przybiera tytul wtasnego swego Miszyeila, odkt
 zaś we dwóch już dciatażę osobach, wmiare potrzeby,
 coraz inną przybiera postać - Raz jako Miszyeili; często
 nawet z koleją najpiętszy; pod imieniem osob sprzymie-
 rzonych, potrafi schwytać całego majątku administracji,
 a później w tem naciężnym Stuzę najlepiej zostać
 umiersonym - Tak zaś jako Stuznik, sadowi swego
 w Sądzie rządowym ujęcia, któryby podnosząc nad
 miare wartosci wpystkigo, osobno dla Miszyeili oceniał
 wtościan, osobno Ziemi, osobno lasy i ledwie misoosno

powitru

powietrze i Obłoki; któryby wielokrotnie; tem podobnie; na
rych jego tworzył wyznaczkę —

Ład rozpisany, a z nich kwota i niezależności otwarte mają
pełni, imi sprawiedliwy wyjęty Sąd Zapadnie wy
rocz — Długim czas i Wierzył razem, wipery do kon-
ca ziemie i najowa spokojnie Korespondencja z administracją,
w tem gdy budnych Wierzył w drugim i przybrym
oczekiwaniu, ostatnia sąda i rozpacz porząd —

Fundacje czas ostrożnego nad miarę majątku, była bliska mi-
sach się rzeczo; przez długim w ciągu całego procesu;
dotknięty: upre bardziej na Sądzie wierzył uprzedzić
się mupery, optaty z prawa należą Sędziemu Męszal-
nemu, Kuratorowi, Geometrze, również jak optaty profelin
Skarbowi Monarstemu; ciężar czas ten nie długim, lecz
kawsze samych tylko dotychczas Wierzył —

Do tych dopiero smutnych i dotkliwych przejściach, przeciw Kier-
kolwiek nastąpić musi Ładywizja a z nią, Czwarta i Ostatnia
Epoka Dobrociństwa, które stabsie prawa; w całej rozciągłości;
zostawita długim; to jest: tytuł Działalności i wolności
okupie; do lat dziesięciu; podzieleni Kaimi —

Przez to upansowania iahie wiwnimny prawom w ogólności; niemo-
żna Kamiborec ile dopiero wymiennie; Sędziemu ma wpty-
wu na Okolicę i całej prowincje Kraju Krapuzo —

Wła to miast i Wsiow bieżym ulętych; w tem czasie; rozbiorem, w cią-
gu lat dziesięciu mogłoby się podnieść; udoskonalonym rolnictwem,
upiększona budowa, zaprowadzeniem rzekodant, porządnym i przy-
stowym gospodarstwem? Dopiero wymiennie prawo niepre-
byta potrzeby tamę tym Krajowym Korespondencjom —

63
Ktoś z kolokatorów byłby dość mebażnym, żeby potrzebne na
to wydatki, będąc pewnym że w ciągu lat dziesięciu, co moment
może dawny wstąpić: wieści; zachęcony widoczności Korzy
Siarni; wydrzeć mu owoce prau, brudów, Krapta i Kilkole-
brniza morza.

Do więc prauo w licznych i następujących po sobie rozbiórach, po-
stępując od dziesięciu do dziesięciu lat; dalej aż na ostęte
sięgać, wielki, w różnych krajach prowincjach uindorwala
szeregi się przemysłowi, usiska rolnictwo i wiele cęty
we względn statystycznym na pomysłność całego kra-
ja, tak jak we względn moralnym i politycznym, uind
skateczność prauo wyższ przytoczonych; rozwałiła tyła uind
czynych Korzyści Stuznikom nad Widyucielami; roderi zbyłsi,
Krosy masnostrawców, Kazi obycia, zagerera Kambuchwa,
niszery Kwięłsi dobrej między ludzmi wiary, obala Majęłsi,
nyder; zniszczeniem całym zagraja Familijom! -

Pod tem to ciosem jęzemy od lat trzech ja; Kizni Widyuciele
Jana Widyucija, których imieniem; z moey powiermi
ctwa przemawiam do Was Stanowni Sędziowie!

W tej to zgrabnej okłani całej nape męięłsi i ostatni uwij-
ali fundusze! Lat trzy mówię ubięto, jak bez za-
duzo zostawszj dochodu, stuzę i przyłwa, przed nami
cierpien przewidzię kolej w budni wliceremy tyje! -

Mnie to ięperie ostatni strawione fundusze dorwolili i alii-
kolwiek zachowai okrycie, że moze przytojni stange
przed nami Panowie! Lęz dziewice dziesiętych cę-
si Widyucieli Jana Widyucija, ogłoceni z pierwşyob
potrzeb tyjeia, bez odzienia, bez chleba; jedni ztorreuzę
nyder; i okropnie wyrechaizę w budni skęryłsi tyje-
Drunder z rozprawy pozbawieni Amystow, w Kincuto'si
i ostęgnicie smutną Kwalorli ulę - Trzeci nabo nie
w ostatnim uindostatku

w ostatnim niedostatku obręci tatami; niemożliwy bez obracenia
przytójności; bez rozregulowania serc litosnych, stanę tu
w tem przybytku praw, zebrać ulgi, ratunek i sprawa
świadliwego wyroku!...

Stawiam Sędziowi! Wszakże to tu stępnie jest prawda, - prawda,
której smutne istnienie świadectwem całego powiatu wespierci
potrafiłbym -"

© Gdyby głos mój! Głos cierpienia i ucisku; dorząd kiedy podno-
za Tronu Sprawiedliwego MONARCHY, dowiodłbym ile stłosi
prawa tyoczego się rozbiorów, przynosi szkody krajowi; mi-
kancom a ztąd samemu MONARCHE - - -

Z wielu liczących; pisopcy przytoczyłbym przykład z mego wstępnego
potwierdzenia: Ja co młodości moją w Wojchawym Spółki-
tem zawodzie, co w tem powołaniu wiele zwiędzitem kra-
jów; gdy był trudów i doświadczenia, wzięsiofpy na rodzinny
ziemi, refate lat w miernym i spokojnym trybie pracow-
citem rolnictwie i dobremu wychowaniu dzieci; z których
stały się moiżi z czasem wyteżni sobie i bliżnim, kra-
jowi i MONARCHE ludzci; razem wpełkni stróli doj-
sicia tego celu ujraniem mi wydarła, sposób wychowa-
nia i edukowania dzieci; co więcej; wyjącia nawet
z nim odjęty, a to wpytko skutkiem postępnego
otuzniskom prawa i tego postępnego Sprawiedliwości! -

Co rzektem o sobie, to o wpytko Wierzeckach, wpytko
w ożybie rozbiorów; a matym bardzo wyjątkiem; powiędzi
można -" H

Trupodobna więc aby niedojrzato tego przemiłliwa Oho taucha
mi nam panującego - Trupodobna aby cunwaigey
nad

Nad szerzaniem podstawnych ludów Monarcha, zbawien-
nej krzyżostwo ich niewskazat reformy na to niezalisc
i tyle ztych skutkow majze prawo -"

Nim zas te powiekszenie, uprzemy Amians, do Was nalezy
Sedziowie! Sprawiedliwym wyrokowaniem, przesle
Dziele ila moznosci przewztohom gubiazym ulozynowdo
nych -"

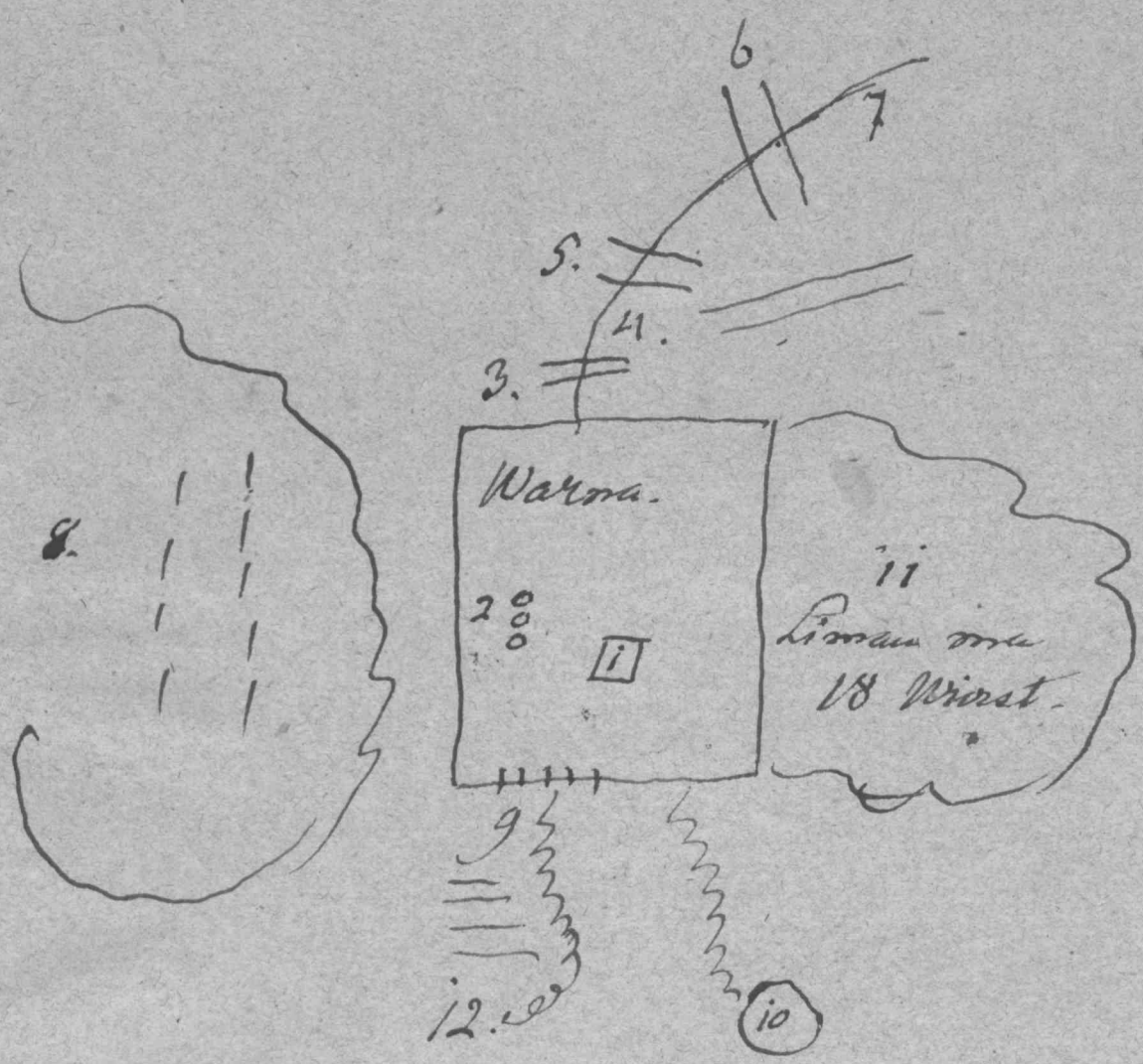
Nastapiu w Wyroch wafym niedostatecznosc prawa,
uzuczianu, ktore Bog to zdrodo prawdy i sprawie
blisnosc wlewa w serce Sedziow -"

Tem sposobem traficie w mysl prawodawcow, ktorych
celom niemozno bydo niezalisc dla niewinnych
prawo -"

Jesli bowiem przedlowie kiasi; prawodawcy; pisze by
ustaw miedznych i zbawiennych mato; niedostateczni
szekli o rozbiorach, niarobili tego w myslu polta
zania lub tworzenia bankrutow, lez atad ze przed
kilkaset laty, gdy prawa pisano, spraj nasp nie
Zm at kaliczko wypadkow -"

W Osi czos wnoto, dobra niara i niekajone obyczaje byli powse
chymy przymiotem polaka! Byli Bogami domoweni
naszych pradziadow! a Jesli ^{w uplywie} ~~w uplywie~~ entego wieciu, idno
kaku zassto zdarzenie; wzgarda publiczna odinacuta Mar
notrawu -" Zwano go Banitem, niemiast on glosu w obra-
dach, trazit niyjako Obywatelstwo, trazit stracnuch powse
chym;

(Autor i pisarz tego praprobwienia w Sadnie Głównym
Podolskim r. 1824^m w sprawie swojej i innych wie-
rychli Rozbiorowej jest Franciszek Tapiszki oby-
watel z Ulbrajmy.)

Atak i

1. i. Dom Kapitauna Bazy-
2. Fryz Sekretary
3. Corpus Polonica
4. Droga do Stambulu
5. Willei Wętyr z 20me Wyjścia
6. Corpus Gad. Suchowant, który u Szymbi polczywał,
w prochu. Poturymosi
7. Droga do Przewy
8. Morse, i fotta góra Jujowater
9. Wytom do Worny-
10. Obez Turceli.
11. Liman, czyli Jajow Sali ora 18. Wieret.
12. Obez Pół: Corpus Wornowca -

Atak i wie waruy 1828m kresit i pisat moj Ajnie.

Pamiętnik

Pamiętnik Tardy wotyniskiej uformowanego w roku 1831.
w czasie Wojny Narodowej Polskiej przeciw despoty-
zmowi Gromu Napsyjskiego.

pisany
przez dowódcę tegoż Pamiętnik.

{ pismo Konstantego Bernatowicza oficeru pułku i p. b. Aleksandra
Kulczyńskiego - Dyktował Dowódca Pułku w r.
1831. wędrownie -

(wydruk: w Bourges w Francji
1832. r. 8° n. 1-33. w drukarni
P. Souhois et Co.)

Lista Imienna Oficerow Pułku Jardy Wołyńskiej.

- Półkownik Dowódca Pułku.
" Karol Rózycki. Krzyż Kawalerski
- Major " Dunin Stanisław Komend: 1° Szwadronu
- Kapitanowie. Komendanci Szwadronów.
" Grudzinski Michał +
" Przyborowski Tadeusz +
" Dunin Karol +
" Dluski Jan. +
- Pomocnicy.
" Piłchowski Seweryn
" Czaykowski Michał +
" Omiecinski Jan +
" Piłchowski Adolf. Adjutant Pułkowy +.
" Szaszkiewicz Antoni +
" Bernatowicz Konstanty
" Domaradzki Józefat +
" Faliński Stanisław
" Horkowski Krzyżowid.
- Podporucznicy.
" Wgłizyński Marcin +
" Trypolski Antoni
" Budyński Michał
" Budyński Wincenty +
" Domaradzki Adam
" Łukasowski Erazm
" Wykowski Antoni Kapitel Pułkowy
" Joperewski Antoni Ubiorecy Pułkowy
" Kulikowski Floryjan
" Szaszkowski Teofil Kwartalistrz
" Ostaszewski Krzysztof.
" Wielobylski Franciszek
" Pasanka Mikołaj.
" Karsynski Ludwik
" Morgule Karol.
- Przybyli do Solca
Porucznik " Niemojewski Jan +
Podporucznik " Opolski Alexander.
" Bagdanowicz Antoni
" Beraciewicz Jan
" Podolecki Jan Kanty.
- Kapelan s. Kotomyński
Doktor Pułkowy " Terlecki Hippolit.

Towarzysze moi!

Nieraz przy ognisku obozowym wiewszem, miatem wami powtorzy powrótkowe szereg-
gęty tyrać się dżiatan' naszego Putka, od chwili zawiazania onego; ale utrudzeni co dzień
muszalem, albo krowawa rozprawa z wrogiem naszej ziemi, sarkaliśmy spwyrzunku w esnie krót-
kino, albo tak zaledwie posileni pokarmem, wawiliśmy rusac Ognie, aby nieprzyiaciela zna-
lisci przy Jezu. - Tak zszed czas znoiwis ontych, czas nadziei, szczęsicia, przemianat on iak
gody, wesato, bo my twogi nie znali! a ja chęci moicy uskuteczni nie mogłem. Smutnie
zawiemy obecne nasze położenie, w którym starali się Wasi, nas postawili; i teraz niestety!
nadto mamy czasu przypomnie o tem co było. -

Wzasty ognie obozowe! rozsiadane konie nasze! gróty naszych ludzi wzdawiccia. My
mutni! ale tyran zwojicstwa nie ma; kusat na kupy tryumf swój, wygrabia on
fortun naszych. - Tyście naszych Braci katusec iego usęto, uktat na Dzieci naszej
ciudany, ale miłose kreim, ale nadzieie bytu naszego, wyrwie chyba z każdym osob-
na sercem. Niezupominaymy więc Oboze iak cnoty Narodowej!

Wiadomości o Rewolucyi Narodowej w prowincyi jak nazwaneych Królestwem Polskiem przy-
chodzą na Wotymie z taka radzicia iakiey doznacie dziecko na widok Matki obudzoney
letargu, które się już miato do osierowionej. Powiedraliśmy się wzajemnie w domach naszych,
wzrok każdego przy pierwszym spotkaniu się, był obrazem teści jakimi serca napelnione były.
Nadzieja wkrzeszenia Ojczyzny, praw narodowych i wolności, jasnata na licach młodzieży. Starci
nasi zdawali się odżytkiwac zdrowia, a kobiety nasze stworzyły swojij pti i silone mat-
nowiliśmy z sobą; niema radości przepelniona wrozytkie serca krowia, Polska, żywione, a usci-
inienia rak ad tad mocniejzasi się staly.

Postępy rewolucyi stopniowo do nas dochodily. Duzo młodzieży naszych Prowincyi
udumalo się pojedynczo do obozu pod Warszawę. Kimowa góra była. Ja jak wiecie moi
koledzy, po 20^{ty} kwietnia blisko sturibie i stuzij stobosia, nie bytem jaszcz w stanie dziele
tych pierwszych trudów walecznego wojska naszego. Ciekalem wiosny abym mógł zamieść
szertz iit i dostatek ijeia tam gdzie je zamieść był powinno. Dawalo się przylet-
ze wbrojeni w miejzjach naszych radzimnych, wistramiejji stac się moizemy powsexchij
sprawa naszej. Czas plynal. Ale naszych chęci był leniwo, a trud Narodowy z Warszawy,
niemyrskel nie stanowiszego, jakiego rodzaju chęć miać z nas poświęcenie się.

W tym przeciagu staralem się wyrozumieć Fabrykantów lesnych, zawatanych strach-
cós i z rozkoszą Anulastem, że niemniej jak ja kochają Polskę. Powizkazytem im o miast-
myrobek u siebie lesny, i rachowalem w okolicy trzech mil, że na pierwszą wiadomość, pod-
porozem polowania w borach osinset przestalo stroleców stamie; kilkunastu z nich wie-
Dziato już o moich zamiarach; niewiedząc o sobie i ci mieli swoje sekajie. Ale wiecie
koledzy moi, że w tym samym czasie wielu z was pojedynczo odwiezkaliscie mnie w mo-
jém kustroniu, i nakoniec podobalo się wam kaszeczkie mnie waszemu zaufaniem, odda-
ję mi tymczasowe naczelnictwo nad sobą. Nieadmowiatem wam mojego towarzystwa,
towarzystwa mówię, bo wy mnie macie i wierzyte zapewno, że oprócz szczęsicia krajij,

zadani

niegdziś niemiatem. Interes własny w tej Epoce, czarniejszym był zbrodnia nad wszystkie
a mitaś własna o tyle tylko przebarzona kiedy, przez nią przewyższając innych w
ceńsz się. Zostawiałem konie i juczoro dzieci. Ukazaj krowawę Tytana, wydane w tym istnie
sie, wszystkie takie nieroty przemawiały na Sybir. Podty. mój! stokrój podległy, estawie
któryby takim ofiarom, dopuścił się, kupować jakikolwiek widoki dla siebie nazi
Ojczyzna sama tylko ma do ni prawo; przy tej tylko otarciu, te drogie sercu mojemu
istoty zostawiałem, bo estatek technima mojego Dawnam tej zaprzysięgi. Tak, mi
liście rekojnie moicy, bezinteresowności i miłością, pytam was czyście w całym
ciach moich ja, wyśledzi li?

Wiosna i nadzieja szczęścia naszej ziemi zasiliły zdrowie moje. Kardrosiłomny Bo
terom Drochowa i tyle innych bitew, a wagi dem nas i szere nie niewyszczono. Nie na
czone Wodza ani czasu, w którym mogli byśmy zacząć działać; a wojska licmierey
nego, z najwidoczniejszym porostachem, obsiadły i ednak wazniejszy punkt
szych Prowinicy - Korystano z czasu Cholerycznego, która wiec miała warte, a
utrudzić przeciwd, a tym samym serwa. Komunikacja, miastharicow, Broni wozel
kossy, noie, siekierę nawet odbierano; a do mężczyznów dawnych a już Sędu Sę
nowego, dodawano bez przekonania, bez porozu samego oraz nowe ofiary i wywoi
do Kursha.

Tak kiedy abtapanego noce, wędrowca, wschód słońca uradował, tak uradował nas
domowi, a nasz stawy, nasz walużny dwernicki przeszedł Bury, i krowawę d
gę, ku nam musielim. Wiadomości ta dostała mnie ju zwycięstwa pod Borembu
25 Mil i wojska Moskiewskie, daktity nas od tego Bohatera, dorazem i sercam
czekaliśmy chwili działania. Nie przestraszyć niczego, ni krowawę naziemnie
i niewolne, nie były przeszkoda dostać się nam do Siep. -

W 13 na ¹⁴ kwietnia Włodzimierz Potocki Syn znany wam a patryjoty, prmie
komunikował mi polecenie P. Chrościłkowskiego powstania na 15 tegoż m
ca; krótka ten termin zwrócić mi się a drogi w której byłem dla widzenia
a Hrabia Winiętym Tyshkiewicem, zwrócić mi do domu, abym wczwał w
towarzystwo moi na czas, ten dzień wespółnego naszego wesela; ale nalewa
bitem rozważenia potrzebne, ale dwo wyprawiłem ramieślników, do wleci
grotoś w drewno, przygotowane w borach, a teraz amem odkryłem się a z
rem naszym, smutna przygotowała się wiadomości, która seiscia nasz serce
mroź. Gradniowy seiska nasz wody; ale on seiska tylko ich powioszcznia, a
ki ptyngi nie przestają, tak również nerwica nasze smutnie obiazione były to
ale mi toś. Byliśmy putai w sercach nieprustawata. Bohater nasz, syt s
której mi przysięgi Polacy, tamże się Korystano z pięć razy, wiekisa, od s
a widza nowo przybywającego mi przysięgi, chwał ocalić austurone krajowi,
luzne swoje wojsko, wszedł z nim w granice, Agostryi. Pan Chruscikhowski odwoła
powstanie

powołaniu naszych prowincyj, a muszę, sive to odwołać, dochodzi nas tego dnia
 samego 17 kwietnia, w wieczór kiedy imi wielu było z kompromitowanych. Ktoś wysp.
 ta polka ten przypisai? i tak go nazweci abrodniczym? czy nierozsądnym? niewiem.
 to rucy mi i ednuk musze by widziatem obropne kuthi, i rucami bytem bliski
 wsiu tego ofiara. Wiecej on nam jeszcze tego zrobi, bo zawieszit diatania naszych
 od kroyt wrogom zamias w dowodach, i weta prapgotowana rewolucja naszych pro-
 wincyj, zaszerpiti niesprawy stosi, sadat pytanie czy Prad Narodowy nie rani edbnie
 nas anpotnie? layn ten i uwazi nad nim zachwiaty mincy odwacnych, a srogoi. Prap-
 du delacny, sadzite w slystkich tych, na ktorych najmnicy se poicyznie para-
 to, prussenia i an nowo uwiazienia po Powiatach dopetniano ofiarami.

lobanicy, Winenty Eysakiewicz, Setowicy, Potoccy i wielu innych bbywateli. Podola
 wyzato uzbroyonych w polu, a w krotce 16 Sawadronow Kawalerji i 2 nauzary oddziat puchow.
 ty uformowano pod naczelnictwem dawnych wojsk Generata Kutyshki. - Kardy i tych
 ym Byczyny, psatat demsta i checią bronienia swej Ziemi. Dla nas Kolydry
 moi naznaczytem dzien 5 Maju do wystapienia z brojny.

Przy nawiazaniu sie naszym oddziatu, wyformatem przysiegg, ktora pamietacis "Nade-
 sata chwila i adniega litoscia Boga, ni kna zastepu Eyrana przed wiedzicami
 rotami braci naszych! - Ja Karol Kozayki przysiegam P. B. W. w T. S. T. ze obras-
 ny tymczasowym Naczelnikiem oddziatu, w tawiz moicy nicuayie i nauzey, iak ku
 Dobru Ocyerzmy naszym, od czego omni oicodstrecay adzaca moe, bo wazni przeslads.
 wania, niuyma, w slystkie Karby Wrogo, ani kadne widoki osobiste, tak omi Bu-
 sie dopu moz i oicwinna myka Chł. Paru - Podobnaji, Kardy u Was wykowid
 w rucem na, albo upowaznionym z dodatkiem, ze na czas i niuycce wyznaroz-
 me przez tymczasowego Naczelnika stane, i wokolwiek mi polciu wykowam."

W 4° na 5° zebrałisomy sie w lasach Korowinie matyjk, o mit 4 od ty to mierzca
 miliarda Gubernialnego. Wotymia, osadzonego Dziadami i wojskiem, ale zebra-
 lidomy sie niewslyscy - bo wicm ze zespiskowych naszych, i edni iczeli od tygo
 Onia w Kaydanach nieci, a nie ktoryy odcieci byli nieprzyciuciami naszymi,
 nie ktoryy nas przerazeni odwołaniem dawniey szym, kamicbnie porostali w do-
 imu, i samiasz wyrachowawnych 480 koni stane, to 130. Ubolowalisomy, nad temi
 ktoryy zostali nieci, a mat o odwaznemi jurgardaili.

Niewiele palney bronii i prapaszow uzbraiato nas, ale uzbrciaty nas lance, ta
 odwiczna Polska bron, ktorey karda insza ustajpic musi. - Pod okiem trwozi
 iliwego Eyrana Pradu, nie mogtem wam dostarczey a wyktyjk grotow, u kute wic
 by bronowe, i odostrozne zastajpic se miaty. - Hieraz u nas dawniey narzedzie
 polnicze, przelubta byto na bron, naszymi aubroni, na oswobodzoney Ziemi, o sak
 mile wylibysomy do roli.

Na miyscu ktosis, podzieleni byli sie na 4° Plutony, przednazytem Komendant
 tytow Plutonowych, Podofficerow, ustanowieni zostalis ai w szere; kilka mincy szejek por-
 ruzzeni, byty pierwsza naszymi musatca. Uporzedkitem was, id uligiosi i scistawypetnia
 nie polcein, nie wchodacnie w zamiaty moich dajen maszowych i est koniczerem
 do szamowania i wkoynosi i wlasowoci mioskhanica, nie pwtrebawat em Was sache-
 ni, samidci to eruli iak ia, a tak furaz, aywnosi, przewodnik, i worystko eguda
 patawne

patroni byto - wskazana wam na przedzie była strziba obozowa, strziba placowki
wedet, ktore w pierwszey mie noy, w porzedku kascly mieszeu swie - Zwiazali jacy
iarni, sasiedetwa, jukrewienitaba tam razaz kawiesone byty, szacunek wazie
powostat, a wozet sprawy swietey, wiazat nas silniey, nadwozy otwie inne, i edne
urucia, i edne cile nasze byty, tak iak my byliemy dziecmi i edney kioni, stowa, Stawa
Boya w mieszeu dikiego stura zalutem wam powtarza przy Attakim, Kotel
statem szpiegow w owoe strony dobre aaptaconyeh, i zanne systeme sobie kilka
szyblich marszew zrobie w rodney Dyrekcyi tey ai oblicy, acy pod nastona nasze
mogli wyji i z nami inni gotowidomkowic nasi - Bozem mieliemy sie edai
na Podole wesporeci powotanie Podolskie kotyshi, i w miare nasze go powodaem
zanimi statem powoicie, zebrai mowid stozelow pieszayeh, usadai niemi, nie do
tey one mieszeu w lasach między Komarowem a Kwiachlem, te chiatem mieli
punkt oparcia sie, a Garda precinnai mieliemy, bliskie trakty transportow
prowadzace z gtebi Kraiu do Armij cypurey nie przyjacielstkiey - Oddaliliemy
na tych miast od tytomierska w porstey Dyrekcyi na Dubat, a z 6° na y
cy od mieronym kionurkiem, a bliacim byliemy od tytomierska o dwie, juk mile
kawaie i ednak na prawym brzegu Teterowa, z tamtą w kierunku Wlanowa 8°
zrana przesalimy dwa trakty tytomirskie; a wiokszys sie nasz oddiat, a nie przy
iaciel, miat trzy owoe strony do szukania nas - kilka dni unikalai spotkanie
sie z nim Komarow, byto juk trzeba, ino to dla pownowienia sit naszyeh, ino dla
wprawienia w dokladnye sa ruchy frontowe, ktore w marszu, i le rasy juk wala
to juk to senie powtarzane byty. - W kwoorenkach odebratem wiadomosc, ze anas
ny transport Rekrutow, niwelkim pieszym konwoiem prowadzony do Armij nie
przyjacielstkiey, przechodzi ma na tych miast przez Ludnow. W otwar tey pwey
dosat i mnie ta wiadomosc; wsia wile raktyty, statem, i w kilka godzai pod
samym Ludnowem 5 60 Rekrutow szwolnionych, blogostawito nam rozsypanie
sie w stronie lasow. Officer konwoiu wy lekty, na kulasach, dai kowat sa niel
mucowioe i yie, ktore mniey moie emt od bomadek, iakie one karatem powo
ci. 50 Karabinow z bagnietami i tylin z tadunkami tadownic, byto pierwsza
sz, i dobyca, a 80 cypurakow nowyeh sturawskich, robionych w Ludnowie, juk
kryto sieda naszyeh Herdalow - Oddaiat kolkow uicrat sie z mią Arizgad
da i odkryt miy marsz; dla miobezania wiec wity matcy, i strony dulemia por
szedtem w Dubiszerach na lewy brzeg Teterowa, w stronie kiona - Nocewalimy juk
Futorem Muskaynickiego, iak wicie w sasiedetwie nie przyjacielstkiey jaciehoty
ale ona o nas nie wiedziata.

Z powaszen nieprzyjacielstkich oddiatow, od tytomierska wystanyeh, powratem
one chiaty nas ozukai koto moiego domu juk obonego w brzegach lasow o dwie mi
od Ludnowa. Z tey stanowiska nadziat, o 3° zrana przesalimy ciaglym
marszem na Podole - Bagarow radnyeh miy niewolno byto. Bryka mowna a amunicy
i kupa, cypraz i konie dobre, nie przesahadaty nam iak kolwiek z te pocywai
gi. Juk miatem niemi ta wiadomosc ze Generat kotyshi po zruerney strazie pod Dab
wem abliat sie nad rzeki Boh Podolski ku Danowowi, ale oraz w kilka godzai
den z moich wystanyeh Jonist mi nie szwadrony Generata miemie startsey sie z
przyjacielem, miaty w niewoli Generata ukoskiewskiego i daiata. Oddiat nasz racha
wat nie przesato 200 koni, jukielony byt iak wicie na 2 szwadrony, szyk koni
konwoiu

boiowy byt w ieden saereg, dla Tatwicyseych poruszeni, i dla Tatwicysego uzycia kaze
 zego grotu.
 Nie pretendujemy my moi koleday! Nieby szlyc iednoszezegowy mogt byda nasladoweny
 przez Kawaleryja, nam kus on byt wstajacy, czas pułkniejszy mial was otem porzko.
 ni, a ia stwiaj ciggle dawnoicy u Ustanow, w samym uderzeniu na front Nieprzyjaciela
 nie nigdy niemi daiatem, do bore zachowanych dwoch saeregow, stawaty sie one osto
 iednym w tenzas, kiedy stamamy pierzedhat porciawnik, w niedziatom as uderzeniu
 na front nieprzyjacielski, niezas a dwoch roboto sia trzy i wiecey saeregow, a grotu lam
 i tytko byty chynne, te swoja roboty powinnoici, ktore mniejszym ramieniem niec
 dione byty w pierwszym saeregu, a zatem w iednym. Wszytku dwupracynym dwusere
 gowym, daci est asieby pierwsley saerey pierzedhat, a w tenzas chocby my prapru
 daci, i dociugi niechuat qo nasladowaci, to niemiemy wymagai po nim, ieby mogt
 zachowai porzadek, i wstrzymai nieprzyjaciela, kiedy im byt rozstracony i
 wypchniety przez swoich. Te uwagi i wiara w wasza odwage, doradaty mi w ied-
 nym saeregu miaci szlyc boiowy, mieliemy front Szwicy, i Tatwicysego do wykio-
 sunia poruszeni, a w razie potrzeby, wolatem w odstapie Pluton za Plutonen pro-
 stawic sieby oie wspieraty, iak sciskai saeregi, i odebrai spsobnoici Drugiemu
 saeregowi uzycia swoich grotow. Mieli sie znowe zachowane Plutony na dwoch, trzech
 i czecheyce cyfli pot Plutony, ieby mozna bylo rotani, trzykami, lub pot Plutonami w onia-
 ce niy spowosci maderowan.
 W dnuwie dla porzeczicia kowmii kacy zabrana byta pusta. Nomi pwtatow nie datne
 w d Herdaco, wazyto do uderzenia Karabinow, ktorych przybywato, gra Herdey prawi a
 mieli, gdyz iasto Awangarda nasza, albo nasze proboczne patrol, a najdosatny po
 kilku porchozycy i Marauderow Moskiewskich rozbrajaty; do tasciel Pomipro-
 wotowych oemt sam one, dostal kwoit i 90 Rd. Karatem msa z kassy wypłacia. Wtem
 niy on Placowka, przizta kusioda a Papietanni, mieday ktorebitanulatem kappo
 port Generala Rotta do swego cara, opisujacy bitwe Daszowska, z powstaniem kro-
 tycki, donosit on mi dacy innemi, ze officier Charikowskiey kutek habiit Heydo-
 ra Sobanskiego ktory iednak mial pułkniejszy udiat w walczonych saeregach nasze-
 go Woyzka, i do tady ije. W drugiey ekspedycyi do Generala Dubetna twa dewasowa
 natatem tenze sam rapport w kopii, ale imz dwycigtwa te mirownie miacy awi-
 kszone byty, wiadziat on ze to bydzie w kursory, iak wisk i wnytko fatowon, i mi dci
 witem sie ze self Statabu swiadczyt wicnoici kopij. Wisk oornych rapportow
 z pwtatow miacy znalaczyt spstano, to, i rozgiewato kwoitki nasze, a 800 kpubli
 wizerionych staty sig wlasowoscia naszych Herdaco.
 W dciat znalczny kowakow przez Troasere, a Strela konni a driatami od Berdyerowa
 ruszyli przeciwko nam, ty to mi rskie ad kowmii bta dity za nami, a my w tym czasie
 dwa marsze zykali. Rott z pod Chmielnika idgrot na datyewow. Wly mieday Chmiel-
 nikum i Hanowem przeszedliomy na prawy Brzeg Botmy, i staneli na wysokosci dity-
 wowa dyrekcyi Kawerowki z kady lewym skrzydlem korpusu Rotta, iednym fosso-
 wym marszem, zamierzatem. dostai sie do kotycki. Tam kiedy wystanicy onsi dciami
 wot adna wiadomosci koto 12. po potudniu o ruchach Rotta i kotycki, wiadziat on ze
 wstatni mi kicznik na dotoblowce, wiadziat on ze od Proskarowa przez Stary kon-
 stantynow, Kaslaw, Odrog, such wyiaznieta byta linija nieprzyjacielska; Tatwo
 wize wnosit on ze kotycka mi szeke wadkur linij i granicy Austry, a kicy zmieni ai
 dyrekcyi ale racy uda sie, do Galicyi. Generat Wacznicki ienier uwolniony od koty-
 ki, odprzyw at tej nowy a batalionem piechoty, ktora rozbrana spata o 800 szani

od nas, mogłem go mieć na nowo Henim a Korzycia nad piechotę amirona i spieszę, wsey
mi było do tego przygotowane, kiedy stowiając się do rąk naszych braci pod Kobyłką
miałem nam wprzeżyć się w tej okolicy w bitwie. Kwołatem więc Was, oświadczając
zdanie się do Kobyłki amirona Kac Galicyj, w tym protowierciu pomocy mu niedanie się
Pusimy się zatem suchwałsz, ale nudaici Droge! Pusimy się tam, gdzie nie będać Chm
scikowoki nakazywać i odwoływać powstania, aby nas w nieporozumieniu wprawi
rozrywał na całości, nie maże wiadomości osobie, i ma pastwę Wrogom naszym, pod
tami domow naszych zostawiać. Idźmy do Krolestwa! Nie taż tenam niebezpiec
stwo i trudów, iakie przebyć mieliśmy, owszem pamiętacie zapewne dem mówię: po
towa większa nas aginę i może, ale resata stanie wszereczek Woyshy Narodowej,
aby data znać tym walecznym Kastejron, i nasza Prowinija, i edno z nami
cznie, i edno onyoli; niech się dowiedza: że nie ma ni kogo, kto by nas razem ier
prowadzi, czas i Droge wskazał. Niech się dowiedza a tem smutnem naszym
tożem, i niech powiedza nam, czy i cot tam dla nas letoć? czy są tam tacy
razby chcieli po nas godniejszych ofiar nad te które do tej wrocy z nas sobie
bieta.

Noc była, wiatr przez szczyt przedit chmury, światło migotało, zakuszone li
wasse, ak wytał em tyłko wzrokiem, ale des: widziatem sebym was pwanat. Tak
dzi Dycie w ciemności i Dedytę, przy btyshu Pioruna, dzieci które prowa
pwanie amirone mu rasy - tak ja was pwanatem, pstanatem i tego ch
co ia che, a wkrótce glosy powstosy wam widziat, Idźmy
Zwrócićtem musz nasz ku Winnicy, aby tem poruszeniem nie dać pwanac ni przy
strony w która prawdziwe zamieszanie, i aby się uniosł w stronę przeciwną, i tak by
Kott rozumiał zapewne że my go zdaleka odbrzydlajac do Galicyj dazy mąmy, bo wy
kawalerya, a dxiatami na Bar, która szpłotem punkt i biega, a my w amirone
szpłotem kieranku w D4 godzinach przez Bole przeprowadzimy się stanki w Jarow
o ieden wielki marsz od Kotta daley i esere od Baru; gubryz, a walem na nas
lewy stronie, oddziaty Kozaków i Strzelców, które nas wprzod seigaty, o trzy wiel
mili. - Oddziaty te, wnosząc widai, że na szrodek korpusu Kotta wpedzimy nas
a tem samem dopetniwszy swojej powinności, spwerywały.

Oddziat nasz zwrększy się o ieden pluton, kudemu praby waigemu ochotni
wystawiamem wobec frontu, wasowi naszego poswiecenia się, trudy które przecia
mogą sity cztowicem, i niebezpieczstwo wśród którego żyliśmy. A tego tyłko pr
mowatena do naszych szereży w który się takiemu mogąsni niedostrecał. - Cze
szym Wsjołkionkom! nie potrafiem przewasi audney szereżia obraam naszego
tolema. Pamiętacie zapewne Kiedza w okularach, on ieden protit uwolnien
wice go odstai. -

Ogólny mój zamiar, wiedzieliście, Komendantem szwadronów wskazałem główny
punkta mojego dążenia, i Kastejstwo po sobie, naznaczyłem w razie gdy bym poległ.
Kharowa przed wymarszem wystatem trzech z osobna tygodnio bez wybo
om pamiętać aby w Chmielniku zamówili furaz i żywność chci by nay do
polecamy to odebrali w obecności wielu, spieszyli zarobic na cenie i utrzyli nam

dobrze

nam dobrze zawołać wiadomości do Armii, że my tam idziemy, kiedy po pro-
 pasie i ednym naszym staliśmy w Krasnopolu.
 Pierwszą bitwę przegraliśmy sobie z gwałtem większą od naszej, żeby nie zaważać,
 daćsi korzystać i stojącami was owoie. Unikaliśmy więc sły wółkicy, ale postanowili-
 ony razny i giny naraz wsey, jak przed naszymi, nawet niektem. Pięć nas było
 przeszedłszy Krasnopol popasaliśmy konie i sami skroczonym obozowy w obiadem po-
 siłali się, tam odebratem wiadomości od moich wy stanników, że dwa oddziały nie-
 przyjaciel idą ku nam, jeden z prawej naszej strony i stytu, miał przybyć z przodu
 Krasnopol, a drugi z przodu przez Motoriki. Na lewo były błota, a na prawo
 bagnista rzeźka, przynatem się na przeda moim podziemem, i za ledwo pułkowi-
 cadnym wypacie, karatem się się na kon, i byda w powstaniu, kiedy wedytę na-
 sze na Krasnopolem stojące, które im miały wyjechać na mię, ca, przez wy-
 strasy, ostrzeży nas o zbliżaniu się nieprzyjaciela. Wystrudził się w porządku
 ku, w równiny, a ja obserwowatem nadechodzących przeciwników. Widać im
 oddział piechoty nie mocniejszy nad pół batalionu i 40 koników wchodzących
 do Krasnopola. Wystatem pod Officera z kilku ludźmi z patrolowa Motor-
 ki więc przez którą była droga naszego darcia, konierne i sta przeszkód
 wamiankowaszych siedyna. Wkrótce powrocił pod Officera i raportował że
 piechota stoi pod tą wsią; zatrzymatem was frontem do Krasnopola, żeby nie
 o mielić a tamtą i drugą przeciwnika, zatrzymat się i on na widok nas, a w ten
 czas odstępnie w schody pół sawadronami tablizaliśmy się ku Motorikom od któ-
 rych chciatem odciągnąć drugi oddział Moskalski, gdyż chciatem żeby wyszedł
 w otwarte pole. Takoi dostarczyłem że droga wypadła, psawat się ku nam,
 sta drzew durych i foss, wad tam drogi nie mogły go frontem sawadronowym at-
 tatakowa, karatem żeby z dwóch stron drogi pułkawy plutony ustawić, a dwa pluton-
 ay stanęły w Aleiach. Powtóre zystem porostrogi, że w tenoratyłko attak Hardy
 jest dobry, i jest skutecznym, kiedy się całym pędem konia wyteżać. Plutony po bo-
 kuch drogi ustawione pod rozkazami komendantów, sawadronowych miały odejść
 nieprzyjaciela od wsi, i zwrócić się z tytu wderły, z dwoma zaś plutonami
 dewertynn Pilekowskiego i Michata Graykowskiego, postanowitem środkiem
 attakować od czoła; w tym porządku ablizaliśmy się stopro ku niemu, kiedy wyszedł
 tem że się w ciarobok awinął i stanął. Od 150 kroków karano wam iść ku niemu
 a od 80 ustąpić ić gwiazdą kule. „Puszczaj kule! zawołałem, i zabramieły
 pierwszy raz słowa „Stawa Bogu.“ a konie nasze całą otętu pędem wzmioły nas
 w sacregi niewolników. Padła, kryła pardon, pierwszy który się wycieł, utracił go
 wotarsnego komendanta, wyswat onu a sły wulerny kaptan Karabin, przebit pardon
 wotarskiego rotmistrza, zawołał. Bagnietami dżicy bitnie (sitychami rebiata) ale przynaj-
 żyto, wiecej rottracione konaty na zębach naszych bron. Kaptan i ednak nie przestał
 nat byda naszym, chybit celu jego bagniet, bo submietyłko nie pierśiach swoich prze-
 nęł, a szósta rana cedając koniowi anoniemu, już nie miał bagniet w ręku, bo już dyca-
 miat, kilka stratoris, i zębów browowych utone to razem w jego tonie. Półt godien pa-
 ruzi! gdyby godniejszy swiego onęstwa bronit sprawy. Pamiętam koledy onoi! że ko-
 łanna ta mała podgrypieta faworka, litosibly dworca niewinne sercy wasej od tego widoku

a uszy

a uszy prosiłoby, szybko da serce waszych atagania, ale młode serce wasze się dźwiga
ty dąży, tea, a uszy stygłaty iżki waszych oddain, które wyiskat katwan ty tłuszczy.
Pamiętaicie iak Boracia nasi seismeli ich, i z ciworoboku wspiramide zranili. Pamiętaicie
kiedy zerdacę ptochliwych koni, pieszcy deptali po głowach, i siła oby dwóch rąk
wtknęli grotę po drzewcu w swoje ofiary.

Kazatna doborom się odbył do mojej bron jakoby drugi oddział blisko stożary w
mnapolu styszał ten apel. Obydwa te oddziały były z poutku Jmienia Kigieia de
lingtana. Rozwleczom nakonie kłype, i na siey dniu analesiono officera który Kł
czył prosił o życie, dostawiono mu go tym chętniej że utrzymanywał, że by jego
moia, eutę krew moia oddam, a lewy z czerem naszym woyne maie. dogodziło się tem
ontodemu officerowi bo tak na dniu w endary krowi wychował się, że swojej ani
pli nie uronił - Wstąpił mój okryty przemotite moim ramionem, i ednym chlebem
z nami, a po kilku mardach uwolnionym zostal. Stanielisic jutem w Kolumny
plutonowa, a ia drugiego wygłydatem oddziału mi przyjacielskiego, kiedy nad brzeg
domiost pod officem Plutonem aspektu racy, nego dostawionego przy koniach powożo-
wych, kassie i bronie, że oddział ten niewychodzi z krasnopola, i podobora w bębrzy
styszał, że bron stożona, obsadza stodoły, a koczacy na widok ataku uniesli się
w strone z ktorey przysali - Nie nasza wiece rzeka było atakowem ich w takim
tożemiu, a nadto nam ubiedzi należało szybko wypokowi ludnowa, osada nego piesz-
tę i działami, wysokości zastawia i ty towarzyska, i staj się wczesnie Panami drogi
wielkicy z Nowogrod - Wotyńska do Ostroga prowadzacy, żebyśmy niebyli przy
muszeni trzymać się prawej brzegu Stary, strony bagnistej, i wozem odległy się od
nego dajenia - Co przeday autem zebrało na wozy 200 krasabinow, tyliż tadowe
z tadowkami i pataszami pieszcy, a wozem bębrzy iako nasza zdobyła a st
"Stawa Bogu" - na znak wdzięczności po trzykrotnie wysłrzy kucelisony.

Pamiętaicie żeśmy winni szybkości naszego ataku, że tytko jeden Kosotow
ki od dwóch kul był ranny. Bagnetami cis 9 innych zerdacow naszych ranio-
nych było i 16 koni między ktoremi konie Chykowski i Pilekowskiego Ser-
ny na po kilka ran odniosły. - Zabralisomy naszych rannych, a Moskale do
li kilka dnięć atotyck na wodke, luzmato było takich ktorey by z temi piemi
oni mogli powrócić do koczamy w Młotowkach, gdyż oprócz rannych, z cęty, ty
oddziału, i eden officer tytko, dobasae i trzech frontowych, nie ranni byli,
trzech ostatnich, na usilnie ich prozby, zabralisomy z sobą i w naszem wielki
szeregi, w bliskie dopiero mieli oni spotkanie posokie, ktora ich przesere zafarbo-
te.

Pamiętaicie że z krasnopola szly Młotowek pucielisony się prosta, dyschey
na ludnow, gdyż chciatem żeby się tam na nas przygotowane, a wwozy przykro-
zmiennoway manse nasz na dubar, obok tego miasta, szybko stepo porzeczisom
i nakamitro staneli w Miropolu. Onie razem z wami nieprzyjemne przy
mnie posiadawa tego Miasteczka (Kostworoskiego) i niedawia tyż on
naszego. Ale kiedy powinność, jest, hotd enowi koczowcy stadać, wyat
kim byłoby pokrywai smilereniem obradnie propetniona w sprawie Dyjaryny
Pan Miropola oswiadczył kilka naszym kolegom, że chcieliby mieli very szrone sz
Dobra

obra 2 butow nich, deie nutyehomast anni Moskalem o nas. - Dealewie swieciwi.
nien on, przyktadnemu poradziliowi iakichie 2 achowypali, porucili sie go wilego do
nem, a przykasporeie 2 adalidie odemnie ukharania. - Pogardimij mowitem sepie
kjem Moskiewskim, wszakie rotu ktorym on ustupie, ceta potega tyrana nie
osserata nas, a coz iden potwor wyklyty na teghieni, moze nas hej onowei
kniech tyje owsem, iak aty Polak 2 obilapnym sumieniem, niek stety nassem
imickej, oniech caska od niego Orderu, ty cerhy kariby i upodlenie w teraz
nieszym czasie.

popacie koni, i nuytowaniu idzenia, idalimij sie w dalszy onarz, trzy ma
nie sie ieszcie prawey strony Stury - w piqi gpedin potes Pan Elliro pola
miat mie u siebie sadanego Generata Moskiewskiego, ktoremu wysta
miat swie doniesienie, iak daw od nowy wierności - a porucie w kilka ty
godin, ktomalyt sie przed naszemi kionkami, ke nas miat na kosa koi
Donkich, bo podtyu niego nadto mielimij kypa poradzni na powstanie. Ale
tomacze sie zapomniał napewne dodac, ze widziat 2 spomigday was, sepie
ow swiech anaisonyh i 2 nie mi mowit, widziat Onicinskiego, Geyhowa
iego, Pilehowskiego, Szakiewiczera i wielu innych.

przechodac przez Ulko Konwoy 2 armat koscielnyh i mowadzirow, rozbroiony, a kilka
wozow tych naszedi kagrabionych 2 przed domow Botykh, 2 atopiono w Stury. Drugiego dnia
o wyszciem w Elliro pola pod Baranowka przesalimij na lewy breg Stury. Prom i smoty
kuzatem poniszryje cieby oddeintowi sprowadzonemu przez Pana z Elliro pola utru
mi przysci. O piqiset Szoni an Baranowka gotowane iesi i paciono konie, 2
iedziatem ze nieprzyjaciel stanat na prawym bregu Stury, ktory tu nam wera
2 noelegu nie miał sie abliki, popas nasz kiondykionny spokojnie, qdyz bysem pew
y ze Promow nie owie sprowadzi kupa w szeci gpedin, albo musi kwaryc na Pogar
wo. W marszu przed wieczorem uwiadomiony byem: ze cesi Moskalew przepra
ita sie do Baranowki i rabowata dom szanownego obywatela, Uleypera, a lego
imij miatem posachowane, mowitem mi ze trakt wielki z Nowogrod - Wotyn

ka, przepi nam trzeba bylo nim awiety dostanie. Nie moge em wice pomieci sie nad
abycami, nie mogem pomocy ponieci kionkowi. ¹⁸/₃₀ Maia przebywalimij trakt
wielki w spomnionym, wprzedykionim Moskalem od otwoza ruszonym i wnugrade say
klich kilku marszow, zabralimij transport prowadzony do Arani prochow, i roz
nych powiektwo 44 wozow, 2 ktorych dwie beczki tytko prochu kuzatem zostawie
sate sus rozbie 2 beczek i pak i atopie w stawie kilkijskim.

Na tej tuzie drodze zabralimij 110 wozow, nieprzyjacielskich swieci wyprawionych
Nowogrod - Wotynka do gtoisney Armii 2 tywarosia i owsem, kion powiazowe wo
wio, ktorych bylo 231. W datmiesz kuzatem Zabrai w szeci na onicyce adsednionych
waranych, Swies, krunpy i Suchary, oraz wozy kute na cesi rozkucane, rozdawane
marszu mieszkaniem tej okolicy. Wchodzac w lesu powyzija, kuzatem autorzymaj
do wozow 2 owsem, i kilka wiaz i pod bron adobytą, i samych. W nayporadzniejszym kuz
nie wozow w czasie wojny opar maia marsz, a ceto stara sie egubna kuzada, dla tego
wiaz kuzatem Ardiegardac nastaniam nasze, ale byli imij kuzare od nich napred
do Szoni. - Ranu tytko, bron 2 kuzamicyja i kupa, ciagneli razem ze kionkami bota
strata

Strata bytaby dla nas interesniejsza. Od tego punktu marsz nasz kierował bytoby
nie tak nagły, i mniej bersenne, żebyśmy nabrali nowy siły na nowe i wielkie
kierunki strady. Dzielk bytoby dosyć nasłowo żebyśmy mogli nam grozić.
Wchodziliśmy w widła dwóch rzek, na prawo bytoby Sturz, na lewo Horyn. - tam niebezpiecznym
czynnym przeciwnym, chciatem a wrócić sawage Denurat - Dubernatura dewasawa
kamiereon udat sie na prawa ku Dworocrowi, gdzie miało bytoby powstanie, a drugi ty
ie na wszelki przypadek dostać się nam można bytoby do ditwy, gdzie wiedziatem a
nosić, że powstania działaty.

19. maja weszliśmy do Międzyrzycy, okazyki radośne powitaty nas, bytoby tam saha
Piarow zastaliliśmy Młodzieńszczyznę, nadzieję krajną, nadzieję Polską, w kilka minut
kardę dawać naszym łanc, seiskaty młode Dtonie, niezdołne i szereg grubości ich
ay, ognisty wroch tonat w naszym warunku szereg wrecie prace a fety gwarantowa
kardę nasz kon widział przy sobie nowego Herdica, który delidwo konie gładziny a przy
tu mógł mu ucyć. "Pójdziemy z Wami" zawołali wespół w ich klapsu na miere, a przy
ten bez wstąpienia styżelnicie całą naszą duszę w sązech. tu otatem ich do porządku
starych przesłuchaniem do szereg, w które z uniesieniem pycha wstąpiłi, a młode
sąm radaiem rekai, że ich w ich widolni. Styżelnicie kardę z typh iak rachowa
lata swoje, a rachunka tera nie z wielkion, ale a młodecia bytoby przy bytoby agdony.
stajonia Steckiego mi bytoby a kaonkrieta i razem z sturba dworu tego anako młodego
Polaka posata powi, kray, lierbe nasa. Trzeci saw adron bytoby dypet mionny, a my
po odporzunku ciagnieny Daley. - Oficerowi Arict gardy polecitem, żeby z worek
grzechowicia, nieprawalut młodym naszym ochotnikom i si' ka kolunna, ale upo
drali oni nas, i przy drodze zastawiliśmy kadysate dzieci z psarem i jorwaba
aby ich aubrai; mi bytoby ani do si' silnych ani do si' przerażeniaych uway, które
wespół w ich awróciły. Niektórzy z nich zatrzymali się i bez wiadomości swojej
obciadali wory a zdobytym furacem i dać.

Na drugi dzień saw adrony w tym samym porządku przechodziły przez Berezę
iak wypaty a Międzyrzycę, a pod Włoczą Tyżycę o smile 2a Berezem, Oficer
wadazy karsiergarda, raportował mi że kawalerija Ruskija zblila sie ka
nami tu i sama droga, i że on po naszym odporze podlug instourkcy, opuscił nas
z furacem, a zastawil konie prowadzone, rannych kuffe i bron'. Przyrej, a bytoby
na. - Awangarda nasza wchodziła do Wsi Tyżycy, ka która widai bytoby pole a
prawo rzeki, Sturz; rothar mielić i si' kłusem, żeby w waci nie powstawić się
bytoby. Wycho dzał ze Wsi widziatem karaz ka onia fosse, na prawo w brzeg Sturza
w kłopana a na lewo wyiagnięto w głąb lasu; młodem przez nią przechodziłi
przypatrzyli się jej, i chciatem z niej korzystać. O sto krokow kate przeprawa uformowal
odwrotnie front ku wsi. Trzeci saw adron odebrał rothar uformowal sie przy drodze ka
pierwszemu, o 300 krokow z tyłu, i na prawo pod lasem który ka niewielkim kwadratem
znowa sie karynat, nie to dla afschutowania nas, a równie dlatego bytoby oparty o las, żeby
przyaciel nie mógł się naszych ocenić. Na tym saw adronem stala kupa, ranni i bron'.
dwoma saw adronami pierwszemu uszliśmy i szereg ku fopsie krotkow do uskwainc front
w lewo, żeby jego lewe skrzydło oparć o rzekę. Tak przygotowani, widzieliśmy klaps
zblizajacych się nieprzyaciel, wychodziłi oni ze wsi, i między wia a fossa uformowal
li się do frontu. - Bytoby to dwa saw adrony Strzelcow Konnych desblich pod komenda

Petera

Petersa Pułkownika; Officer ten stał na moście w interwale swojej dywizji, karat rozporządzenia Karabinowcy, nieznając precyzyjnie sobie ani jednego strażnika, gdyż chciał on go osmielić przez do przepłynięcia się przez fose, trwasz ogień pamiętaniu ciężki broni drzewa, ośka niewolnicy. Kierowana o 80 Kozaków nie miała nam schody, lalkiśmy dopalali nasze, a Peters i szeregiemiat przeżył fussy, trzeba go było więc sprowadzić na jedną z nani stronie; i dla tego katem Kłupem Sawadronowi drugiemu Michasie Prudnikiewiczu kazył Plutonami w koto, aby umiasz z naszymi szeregami, i akwiz w tym samym momencie ustąpił i u Moskiewskie strza. a mostem i w kłoni kłoni seiorkami przeprowili się Moskale, i stawali do frontu. Kłoniśmy ai się przeprowia, wazydey, tura trwato, sawadron drugi galopen Plutonami frontu powrócił, Las powtorzył nasze, Starwa kłogu, nichto, tura: a lance nasze iurabozęty wrogów w fose. - Praturie się dzieci (spesaytris oebiata) za kommanderował Peters rozrebit się na most przez swój front ciżniony i nieczka ucalat. z Ofiary niewoli iednu karężyty fose i pole Tysayey, kłkhorasta w głębi strazy wieczne anabastolschrominie, 48 z kłwoma sawadronowem. Wakami strzami w niewoli naszej było, a Officerowie za pomu. swoich koni, wiezionie Petersa spetnili komende oprócz iednego kłupitana kabitego. Nic twiowego nie było, i ak seiguraz meta, resate z pres trachem ucielazę w lasach, por i albo zabrac w niewole, i w kładym innym czasie, opuseczai takę spozobnowi' było bynie tropnoscia, wytepkim byłoby komendant; ale ony goniaz się za wyfektym Peterssem pniebyśmy nasz mariz zamiast go kontynuowai. - k ontych pól wotynia galanykh wro em wy, wazie się nam potrzeba było, a miserubai w samych onwet awy cieztwach, kurypi rozrzedzenie Chruschowskiego w takim nas staniu postawito. Juniony był iednak Peters kłkhet dżini, za wiec, i euty prawie furaz dostat się nam na proroct. Pamiętanie kłoleday: ai na odbitych kłozach anabastolskimy, powiazanykh antadykh naszymy chot kłkoko Międzypryckich, kłozich omijazie Peters w swojej ucielazę, w takim staniu dopuscił rabai, a kłwie i sam rabat, bo kłotniere kłoz na placu, kłku się kłozrei woczy swoim przeciwnikom, bezbronnomu nieprebaza, i on bezbronny bez strachu wywiara ta swą orogosi' bo innych kłozow niegdzien. Procz odebranych z iezp swey 6^u zabrat on iezre goniazę za nami 10 dzieci, enota, tytko i cheig dzyrzatykh, a oraz podofficera Borzynkiego z dwoma ludziami, kłozemna pozwolono było na moment zostai w Peterzym. Pamiętanie iednych antadykh studentow? goniazę Moskaleu acataliśmy kłku we Wsi w ciaynym przycie między budynkiem a cementarzem, tam oni z Worow zsiadłszy bronili się Moskalem kłku z karabinow swoich raniti, na kłowie iednu z nich ramny a drugi obok swey towar ryzsa spat s nem wicłazy, s nem enoty i miłosci Dzyrzany, porzenisicony za sciane pod kłozora wazyt i kłwia swoi oblat, spowrywa pod nia pataskami zagrabany. Było iezre naszey stronie pataszem ramnykh saesic i Adolf Pikhowski - tam pod Stanisławem Duninem komendantem 12 sawadronu padł takie kłoni od kłali, 48 kłoni 130 Karabinow i kłkhoradziat pataszow i pistoletow było naszą zdobyczą.

Peters tłomazęwie z swojej strazy i nieczki rozrebit wiadomości że nas znalazł wotynicy tem na poźniej ustawił nam bardeo.

Procz kłk. Borzyn, Władaimierz, kłoztrnic, kłobomb, Opolin i Włodawe, wędTur Buzyn wygnietu była linija nieprzyjacielska kłowel, naybliży na naszey lewicy stronie potozony sawadrony był diałami i psichota, dochodailiśmy do Dąbrowicy. Punkta potozienia wazyka węd Buzynem, iur ai dobrze były wiadome, widziarem ai przeżył do kłozstwa iest trudne niepodobnem nie było, bo iedni Wy męzani byli!

Wstani moi w Dąbrowicy, doniesli mi że Petersa wiadomosci o naszey sile doszła do kłwla, kłk e ca ten

tem z oicy korzyści po spoczynku przez 24 godzin, i rozgłoszeniu się skądami, awan-
garde tylko powstania, przesłaliśmy na lewy brzeg Dniepru przez Beresnę, wiodkiszczel
byliśmy w Kaputowie, gdzie z rozbitego powstania Olizara przybyło nam kilka konny
i bo pieszych ludzi, ostatni zaraz byli ubrojeni, tam przeprawiliśmy się na lewy brzeg
na rannym wiadomości, że zamierzamy zdobywać Kowel. Nie wolnikom Kuratem Herem
spławić do Pinska, żeby umniejszyli sobie ciężar, a razem oddalić w stronę przeciwną
na gdzieby ich reszta o sitach naszych nie były nam szkodliwe.
Teden razi datel szpicy z pod dityna prowadzony, z ogłone, głowa, powrócił do domu
a drugi wsiety na rannym domu bly w atelokiego z swoim pisarem po odbytych są
zostali na gataci. -

Koto Hukowien dowiedziatem się że sita z brzojna Kowelstka edic Ta Mosty, barykady
Ulicy i osada wyjsze miejsce za miastem Driatami. Takie przygotowania dwóch ty
cy blisko nieprzyjaciół, zapewniły mi, że się oszukia mniemanie o naszej si
a tego wniosłem razem z wierzwą na swoją pomoc Wojska nad Bugiem i
i odstania mi granice. Wolnym marszem przebywaliśmy przestrzeń ku Kowlowi,
by mu dać czas skomunikowania się i wciągnięcia wojsk Wojska Turcji między
Kowlem i Hicorchoierzem przebyliśmy; w ostatnim miasteczku zabrali Kurat
poście, a Kurjer a depesza mi Dybitza dostał się w ręce naszej Awangardy. - Za
Turcją zaczęliśmy robić postkole Koto Kowla, utrzymując również Moskalów. w
decyzji że namy zamiar uderzyć na niego. Odebrawszy zaś wiadomości że wojska
nad granicą uderzyli i w są w marszu, z niemiem przytko na prawo, nasz dy
cja, rozminęliśmy się a jedną kolumną o kilkadziesiąt szyni pod Mucijowem, przesłaliśmy
to miły bez drogi, że spuszczeniem na dot chorągiewkami. Przechodziliśmy po pod
bomby mając go na lewo, a ku, kilkadziesiąt dni w przed wyciążną nieprzyjaciel
zwania pomocy. W dubomtu były bagażi wojenne, ale nie mieliśmy czasu do strac
nidz zmienił się i szora raz kierunku na lewo za Dubomtem, ominęli ciążną
cyh Moskalców z Opalina, ominęli rozstawioną sawadrony Huzarów między
Dobla rem Szalaha, a Syblikim marzem o wieś mili niżej Doroshka nad Bogiem we wsi Prusach Stanli - Za
liśmy tam Galicy. Sawadrony stoty nad Bugiem piechota ustawiona była w Ulicy, a widety sążty odległym dośi węgubki. z
wcinie mogły ostrzeż nas o nieprzyjaciela który mógł się zwrócić z drogi ku Kowlowi, ale my całą
forcowoy zrobimy marsz, i do 15 godzin po południu w porzeisow, z nim idąc stronę, oddaliśmy
wrazem. Spokojnie zatem pierwszy sawadron przeszedł Bug reptaw, a tym czasem ustawiono
lacy w poprzek rzeki i drugie dwa sawadrony, Wozy z bronią, rannymi Kiepcz i piechota pro
nie przesły.

Nawa radość zabłyta na waszych wiatlach; Stonie na nowo siękaty się wzajemnie, a okrzyk
sate rozległy się po równinach lewego brzegu Bugu. Mniez tylko nie ^{Strzeba} ~~nie~~ było tej chwili. Jak
pla rozy niedwiliby wprostą głazą mchem nacięzionego, tak radość oczywiście nie mogła mieć
exglatem depesze Dybitza o których Wy niewiedzieliście; nie onnie miał korzystnego w nich dla siebie
ale...

doś" było pomyślnie, doś" zarmużać i dowiedzieć się, że Towar
 Kwatem tego Generata była doły w okolicy Puttusa —
 Galary Kasadem rozprzeż zwoły puscia albo poniszcz, wstawaciu
 w okolicy Krasnostawa, Ramoscia; Hmbiessowa dla zapewnienia
 się, a podrozeiniu i silie nieprzyjaciol, a dochodzący wyposoni Chetma
 w Wol Casruiciowzskij, stanglismy na noc, skąd tarcie wysła
 Tom kilku ludzi pod winem pororami, dla pomyślenia potrze
 bniejszych punktow od strony Ramoscia — Po 18° godzinny
 wyposognac byliśmy w Marszu; zostadem wiadomiony
 że namy droga, p. Cezar pmerud mady oddział Hrcarow, kare
 tem go sledzie; Doneriono mi ze Zdalca nad Kozry, i mi
 rad Chetm, unozidem wize z pewnoscia ze o naszym pomyśle
 donoi Generatowi Rydzigerowi — odebradem tarcie wiadomosci do
 Kozry ze Krasniwizyn, Woystawie, Mchaine; Janostawie zasz
 te przez Kozry tego Generata, p. Hmbiessow zatem zostawada
 tyla droga przez do Ramoscia ale dalssa; i tatus bymo
 gza pnieista od Janostawie albo tez s Wstadimieraf Koz
 ry Kozarowa Mchaine punkt prawie posredni na linii na
 szego zajecia zaszte byly p. samy kawalerzy i chowia i punkt
 ten upod godiny mozt byc z Woystawie poridkowany obrad
 ten go idnac do naszego pomyścia, gora nie miaa tyte wzgry
 zow i nizin ile Hmbiessow, droga byla blizsza, a nadzieia
 stamania nieprzyjaciol pod bokami naszymi brau zachowac
 ca — Przewodnicy mieli wznak prowadzic nas na Hmbiessow,
 w samym zas marszu wzrosem zwoicliwym na Mchaine
 o dwi mile od Mchau upredydem wat omoin zaniare
 odebralicie potrzebne informacje, poniewaz zas wnoy
 mieliśmy napasz na oboz poirem spiannie treba bylo by
 zformowac sieby komysit sil uniżny, a Zozbarow miaby
 mielicie wize wznak, sieby po napadzie moiz Komendy Stoy
 Kaidy Komendant zewadronu i Plutoniu; zady podoficer
 punktowy, po ktorym urdnie zbierac sie mieli w Stulony i spierac

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.